

1702 .

Porta Iean Baptiste.

IX Livres de Distillation. (Latin).

.

Lazare Zetzner. Strasbourg.

1609 .

Avertissement au lecteur.

Le format de ce document est une photocopie texte, c'est-à-dire est exactement conforme à l'original, au caractère près. Ainsi la pagination, le nombre de lignes par page et le nombre de caractères par ligne est respecté, permettant ainsi une recherche facile des références citées par d'autres auteurs. Seules les pages blanches sont supprimées pour faciliter la lecture.

Les éventuelles erreurs d'orthographe, de numéro de page, etc... du document sont en principe identiques à l'original. Cependant malgré le soin apporté à la mise en texte de cet ouvrage, il peut subsister des différences par rapport au texte original. En effet la procédure de création de ce fichier texte, à partir du livre original, nécessite un grand nombre d'opérations délicates, laissant place à d'éventuelles erreurs.

En cas de doute, prenez le soin de vérifier sur le texte original du livre papier.

(C) Copyright 2020 by Jean Pierre Donabin. Site : livres-d-hermes.fr

IOANNIS BAPTISTÆ PORTÆ
NEAPOLITANI,

DE DISTILLATIONIBUS,

LIBRI IX.

QUIBUS CERTA METHODO, MULTIPLI-
ciq̄ue artificio, penitioribus naturæ arcanis dete-
ctis, cujuslibet mixti in propria elementa
resolutio perfectè docetur.

*Nunc primùm in Germania typis evulgati, ac INDEX
Capitum & Materialium exornati.*

Cum Gratia & Privilegio S. Cesarea Majestatis.

ARGENTORATI,
Sumptibus Lazari Zetzneri Bibliop.

Anno M DC IX.

@

ILLUSTRISSIMO. D. D.
FEDERICO CÆSIO,
MONTIS COELII MARCHIONI
II. ET C.

IO. BAPTISTA PORTA
Neapolitanus fœlicitatem.

 Uo me munere (maeste virtute nova, & majore spe Adolefcens Illustrissime) à tot tantisque beneficiis, & amore redimam, quibus me quotidie nectis, & distringis, ne ingratitude notam, mihi maximè inuram? Non enim tanti sunt (nosco meas imbecilles vires) ut possint tuis meritis æquari: sed quantuluscumque sim quantulæcunque vires fuerint, omni cura, & studio enitar, ut si à proposito signo aberrem saltem in te mei amoris, & observantiæ memoria semper extet. Sed tuæ fortunæ, magnitudines narraturus, ita me earum exuberans cumulus deterreret, ut unde exordiar, non sat sciam: Videor enim eum imitari, qui firmamenti stellas enumerare studens, nunc ab insignioribus, nunc à minimis, nunc à fulgentioribus, tandem à tanto numero obrutus ab enumeratione desistit. Sed coactus tandem incipiam. De CÆSIA genere dicturus aliquid altius exordiar. Ab Herculis Thebani Nepote Cæso (Teste Pausania) Argivorum Rege, cujus Posteris è Græcia in eam Italiæ partem, quæ Magna nuncupatur, venire, & illinc Romã,

A 2 Cæsiam

Cæsiam Gentem nomen, & originem duxisse, Græcorum monumenta testantur. Unde si Cæsios omnes, qui in Romana Rep. domi, forisq̄ue tū sacris, tu profanis dignitatibus præstitere, quique tandem in Pannoniis sibi Imperium compararunt, vellem recensere, longè epistolæ modum narratio superaret: eorum namque Bella, Urbium everfiones, Regnorum excidia, temporum longinquitas sub sæculorum tenebris abolerunt memoriam. Sed ad recentiora tempora devenientes ex Aquitania Galliæ Provincia Cæsios prodixisse vetus ejusdem familiæ Chronicon indicat. Hinc primum Probus ille Narniensis Episcopus numeratur, cujus ope Otho II. Imperator à Pyratibus captus, Romæ Imperioq̄ue incolumis restitutus est: quo maximo beneficio astrictus Cæsar, in causa fuit cur Otho filius Imperii hæres, omni studio contenderit, non solum, ut Gerbertus, qui Sylvester II. fuit appellatus Probi Ne-
 pos summus Philosophus, omnibusque scientiis eruditus, ad Pontificatus apicem veheretur, verum etiam Federicum ejus fratrem Cæsariæ Familiæ Primum in Italia restitutorem, castris, pagis, dominiis, Cæsareisq̄ue muneribus auxerit, & ornaverit. Qui Castrum Aquitanum prope Spoletum in Umbria, ne Aquitanix nomen periret, construxit. Aliud Oppidum ibidem restitutum Cæsium à nomine Familiæ ejus posterius denominarunt. Sed quis Cæsios omnes enumerabit, qui Romæ dignitatibus, & prærogativis effulserunt? Petrus Cæsius Aquitanus S. Francisci Assisinas socius, vivente Divino illo viro primus Ordinis Minorum Præpositus Generalis electus, ad eò sanctitate, & miraculis enituit, ut Beati nomen meruerit. Paulum Leo X. P. M. ex-
 mia

miæ virtutis ergò inter purpuratos primum adscript. Federicus scientiarum ornamentis, prudentiæ pariter ac providentiæ insignitus à Paulo 111. Cardinalis creatur, mox, & Petrus Donatus post dignissimas legationes purpureo galero donatur, quorum omnium virtutes, & dignitatem Illustrissimus Cardinalis Bartholomeus Patruus tuus exæquat. Tacebo Episcopos, Archiepiscopos, Apostolicæ Camerae Clericos per multos Præturis, Ecclesiasticisque dignitatibus cohonestatos, strenuos milites, qui propria virtute multorum Oppidorum, & Castrorum dominia sibi, pollerisque peperere. Riccardus Beati Petri Frater Federici Imperatoris Camerarius Arnulphæ Terræ comitatum obtinuit. Benedictus, & Simon fratres palatini Comites, pro Carolo 1111. Imperatore Umbriam gubernarunt. Antonius Cæsius oppressam à Ladislao Rege, & Bracchio Montono Narniam strenuè defendit, atque in Pontificis fidem detinuit, ob id Pontificis publica vectigalia, & immunitates concessere. Pientissimus Petrus ter Urbis Senator Menzani Comes creatur. Joannes Jacobus Aquæ Sparræ, & Suillatûm dominium obrinuit, quod modò ab Excellentissimo Duce Federico Patre tuo pluribus Oppidis adauctum, possidetur: quid Cæræ etiam Ducatum, Monticellorum & Riani Marchionatus, totque alia castra, quæ pariter à Cæsiis dominantur? Quamobrem dici poterit Cæsiam familiam, Episcoporum, Cardinalium, Pontificum, summorumque Procerum seminarium extitisse. Omittimus matrimonia cum nobilissimis Italiæ familiis contracta, Liviana, Catamelata ex strenuis Venetorum Ducibus Bartholomeo, & Erasmo, Varana, Corbaria, Monaldense,

Malatesta, Ballionia, Actia, Anguillaria, Cajetana, Ursina, Sabella, & aliis. Omittimus Tempia, Cœnobia, Pagos, Arces, Palatia, Viridaria, & Magnifica ædificia ab eisdem constructa. Sed ne videamur in minus necessariis immorari, missa hæc faciamus, quæ fortasse cum aliis Principibus communia habes: dicamus quæ propria sunt, ac perpaucis concessa, vix enim decimum & nonum agens annum philosophiæ, & universæ matheseos scientias emensus, ad reliquas assequendas inflammatus, ita te cunctis admirabilem reddis, ut iis solum natus videaris. Quis animi tui mirificum candorem, fraudis inscium, doli expertem, nulla labe commaculatum non laudaverit? comitatem morum, suavitatem atque urbanitatem ingenii, genii quæ acumen? verè non immeritò in te quadrare poterit, quod sapientissimus ille vates cecinit.

bona

*In te mixta fluunt, & qua divisa beatos
Efficiant collecta tenes*

Quibus illecti virtutibus insigniores philosophi, doctioresque viri ita frequenter undique ad te concurrunt, ut ad Lycæum concedere sibi videantur, quibus cum perpetuo versando tuam domum veluti nobilissimam Academiam illis exhibes, & ita inter eos excellis, ut omnium animos in tui amorem, & admirationem convertas, & virtutum splendore majorum tuorum decora, vel æques, vel superes, quæ cum temporum injuria diu latuerint ex cineribus rediviva immortalia surgunt, nec solum pristinum nomen recipiunt, sed majore gloriæ splendore refulgent. Jure igitur, te in mei libelli de Distillatione Patronum nuncupare non dubitavi:

@

bitavi : ille enim, ut spiritus puriores, & quintas rerum
essentias modum extrahendi pertractat, mirabiles se-
cretiores naturæ vires ostendit: ita foelicissimo ingenio
tuo naturalium causarum solertissimo scrutatori, ali-
quale præbebit pabulum, meæque erga te devotionis
monumentum testabitur. Hoc interim fructuere,
mox alius à me donaberis. Vale.

Neapoli 20. Julii

1604.

PROOE-

IN CLARISSIMUM AC D.O-
CTISSIMUM VIRUM JO. BAPT.

Portam Neapolitanum

Varia Epigrammata.

I.

PArve liber, quod finxit opus fabricator Olympi
 Obtegis angusto, concelebrasq; sinu.
 Illecebris animos, aures dulcedine mulces,
Quæ non PORTA tuum pectora cogit opus?
 Tu sublime feris divino vertice cælum:
 Et tibi (pro Superi!) sidera, terra patet.
 Percupis ignotas rerum tentare latebras,
 Eruis è cæco fulva met alla solo.
 Herbarum varias causas, viresq; re:enses,
 Et memoras formas, munera picta Deum.
 Pandis odoratos jucando rore sapes
 Quosq; parit succos, igne tepente focus.
 Tempore quo debent rorantia gramina carpî,
 Et quo siccare sole micante, doces.
 Qualis Orontæo manantia Balsama trunco
 Hortus alit Myrrha sepe rigatus aquis.
 Qualia vel gelido nigrantia nubila cælo
 Lapsa rigant virides arboris imbre comas.
 Talis culte liber toto es celeberrimus orbe,
 Et nites ut rutilo fulgida stella polo.
 Quisquis adest, quem docta suum Tritonis alumnus
 Finxerit, & plenus numine quisquis adest,
 Persolvat grates, & debita premia laudum
 Reddat, reddat honos, gloria, fama, decus.

Odulvò

II.

O δμῶ ἀθεμίεσσα εὐσηπὶς ἰδμονίχη
 Γράψε τί πω, γλυκερῆς ἀμμορῶν ἀμβροσίης,
 Ἀλλὰ πῆχ' ἤνυ δε βροτοῖς διεπέφραδε μῆτις.
 Ὅσα γούρ νικᾷ σῆς φρενὸς ἔργα πέλει.

H. E.

Arte coloratos flores imitatur Apelles,
 Sed viridi nullus cespite manat odor.
 Pingit odoratos BAPTISTA: quod effugit artem,
 Ingenium PORTAE nobile fingit opus.

III.

Blandus Honos, Virtusq; simul delubra tenebant
 Sed binis templis unica PORTA fuit.
 Tu quoq; virtutem conjunctam nactus honori,
 Amborum digne PORTA vocandus eris.

IV.

TU, quem Palladia sapientia reddidit arte
 Insignem, Natura suum formavit alumnum,
 Et res edocuit caeca caligine mersas.
 Carminibus, BAPTISTA, meis indictus abibus &
 Sed quia mellitæ non est mihi copia linguae,
 En sileo, Patriisq; notis, cultisq; libellis
 PORTA tuis, merit arum impono pondera laudum.

V.

Haud aliter fulget rutilo virtutis olympo,
 Quam Polus. Hunc celebrat fama, Minerva, decus.
 Aequalis Cooq; seni, doctooq; Platoni,
 Immensi est Sophiae lucida concha maris.

B

Quicquid

VI.

Quicquid Fama loquax Orbis celebravit in oris.
 Quicquid honos peperit, quicquid prænuncia laudibus
 Gloria jam cecinit, cunctis placidissima seclis.
 Virtuti cedat PORTAE, concedat honori.
 Nemo suas laudes componere laudibus ausit
 BAPTISTAE, Nemesis sumet pro crimine poenas:
 Quis decus, & tanta dicet præconia fame?
 Ergo dum Cælum radiantia sidera pascet,
 Dulce per ora virum volit et memorabile nomen.
 Quod nullum poterit fallax evertere tempus,
 Et pressum, sublime volans, æquabit Olympo.

VII.

Arte laboratos dum scripsit PORTA libellos,
 Doctiloquis Sophiæ causa, modusq; fuit.
 Unde suam vivax PORTAM sapientia dixit,
 Et tulit insigni laude, gravesq; viros.
 Si spectes libros, nulli virtute secundum.
 His etenim miris defluit unda modis.
 Cogitur in guttas argentea bractea flammis,
 Inq; leves auras aureus imber abit.
 AERaq; tabescunt, rorantesq; ignibus herbae,
 Latatq; vis florum victa calore, fluit.
 Quis tot (iò Superi!) mortalibus extulit artes?
 Caligola, an Genius maxime Portanus?

Dictorum αἰακεφαλαίωσθαι

Ἐθνεα te celebrant ἐπερέθρα, Graius αἰείδει,
 ἰδμόνα μῆπιν Arabs, Aufonius σφίλω.
 Et νόον Armenius, Γεραρῶ Taulantius Artem,
 Μῆχος Idumæus, δῆνεα magna Syrus.
 Omnes ἐν ἔργοις πάντεσι δαήμονα laudant
 Πατρώοις numeris, carmine μυστόκω.
 Vox ἰα, non οἶη, sed ἰλω sapientia fundit,
 Θεσκελον eximia σῆς decus ἰδμοσύνη.

B a

@

PROOEMIUM.

H O semper genio, & ingenio fui, benignissime lector, ut ea studia me magnopere delectarent, in quibus admiranda Natura secreta complecterentur, humano generi necessaria fuissent, & laudem, & gloriam parere potuissent. Sed inter innumeras, & varias artes, & scientias, quas in mundo monstrifica hominum ingenia peperere, nulla est profecto distillationis arti anteferenda, tum ad multiplices medicinae usus, ad humani corporis ornatum & decorem, tum quod eam viri maximi ingenii, & rerum celebritate perspicui maxime exercuerint, & coluerint. Hæc enim perutilis ars naturam emulatur, illamque coadjuvat, tam mira efficiendo, ut vix oculis, & operibus fidem prestes. Mirificos in Medicina effectus parit. Simplicium nobilissime, & tenuissima partes, vivifici spiritus, proprietates ipsæ, quæ in medio Naturæ sinu, abditis penetralibus, quasi in propriis suis sedibus nidulantur, & soventur, hujus perelegantis artis ope ex corporea, & ignava mole, ob suæ impuritatæ vinculis expurgatæ, vindicatæque, cum in apertum veniunt in medendis humani corporis malis visenda suspiciendaque, efficiunt operæ. Naturalium rerum vires in suo corpore obtusæ, & consopitæ, dum languent egri, qui ex his salutem, & medelam implorant, coguntur magnam ma-

P R O O E M I V M.

lis quantitatem absorbere, ut quamplurimis diebus vix quicquam salutis nanciscantur. At nunc variis distillationibus occulte vires foras educte in parva quantitate, & maximo temporis compendio festinam omnem, & vitam largiuntur, & agri, qui tunc temporis momento, morosiore palato laborantes turpida, fœtulentæque decocta nauseabundo stomacho respuebant, nunc lymphidissimis, odoratisque aquis cum maxima stomachi jucunditate, & oris oblectamento expetuntur. Ex Guajaco, Rhabarbaro, metallis, lapidibusque penitissimè rerum essentia extrahuntur, visu, gustuque per jucunde, longèque viribus vegetiores. Aqua in qua maximum vitæ momentum ex locis, quæ lambit venenosas, & pessimas qualitates adsciscit, vix gustata perceptibiles, distillatione innoxia redditur, & præstat fluviali, pluviali, quam Hippocrates multum extollit, cum nunquam putrescat, & si quid sordidi habet, respuit. Qui vitæ diuturnitati, & commoditati student, non nisi distillatas aquas ebibunt, ut à quamplurimis magnatibus factitatum vidimus. Hac arte incendiaria parantur olea: facillimè incensionis, difficillimè extinctionis, in bellicis operibus multas utilitates afferentia. Quis narrare poterit balsama, quæ brevi temporis momento vulnera ad cicatricem conducunt, imò ut eorum vix remaneat vestigium? Quis aquas, & olea ad hominum, mulierumque ornamenta, & myropolis ad suavissima odoramenta constituenda? Quis elixires ad innumera Medicina opera? Immensi profecto laboris hæc erit enumerare. Hac arte emendantur, permurantur, intenduntur, remittunturque simplicium vires. Calvanthum calidissimum est, & per se solum obest stomacho, sed oleum ab eo extractum ventriculum amissis viribus languentem, cum ingestos cibos coquere, & suo officio fungi nequeat,

PROOEMIUM.

queat, roborat, instaurat, appetentiam excitat, humorum putredinem tollit, corpus refrigerando. Elicitur è vino aqua qua ex innumeris, qua præstat vita operibus, Vita aquam vocant. præstantissima est ad extrahendas rerum essentias, quibus omnibus ferè vita periculis occurritur, infirmitates pellendo, sanitatem confirmando, ut quasi cervi, serpentes, ac novella phœnices senectam exuamus, & immortalitatem ferè consequamur, nec solum ad vivendum, sed etiam ad sanè, commodèq; vivendum conducunt, sine qua humana vitam manca, & deficiens esset. Sed artis ea semper dignitas fuit & excellentia, eademq; authoritas, ut nobilissimi quiq; Principes, & Reges nomine, & ingenio celebres apud se nasci, apud se fovèri, & honestum, & gloriosum existimarunt. Ex tot illustrium virorum numero hi nunc in mentem occurrunt. Scribit Albucasi, orientales India Reges, & præcipuè Ambracue huic scientiæ maximam operam navasse, Thomas Phrygius, Britannia, ac Dania Reges plurimum se hac scientiâ delectasse. Itidem Robertus Neapolis, & Franciscus Gallie Reges, Hercules, & Alphonsus Ferraria Duces, eam proprijs studijs maximè decorarunt. Nec postremo annumerandi sunt Cosmus, Franciscus, & Ferdinandus Magni Hetruria Duces, qui rudem adhuc artem, nec absolutam suis liberalibus auspicijs susceptam, nulli diligentia, studio, laboribus, & impensis parcendo, quicquid successivis nanciscerentur ocij horis, ex gravibus dominij curis respirantes, his studijs curant impendendo, ad culmen perduxerunt: Unde plurimum excellentiæ, & venustatis his artibus accessisse. & sibi gloriæ, & authoramenti, eis tam præclarè hominum sanitati consuluisse, ob id semper grata in hominum memoria vivent egregiū mōment tantoposterum beneficio comparati, quorum amulatiōne

P R O O E M I V M.

*tione ad non parvæ authoritatis principes fama demigravit,
 ut ipsi omni conatu, & opere his studiis impensè delectentur,
 & veluti solertissimi abstrusarum rerum indagatores, nova
 quotidie investigentur, ars semper augetur, ut omne eis ac-
 ceptum referendum sit, nec parum subsecuta ætas eis debet.
 Nec defuerunt viri ingenio, & doctrina præstantes, qui huic
 scientiæ magnum ornamentum addidere, Hermes, Geber
 Arabs, Gigil, rotg, Philosophi, qui in turba numerantur, &
 apud nos, Hortolanus, Restius, Raymundus Lullius, Ar-
 naldus de Villanova, ceteriq;, quos ne tadio le-
 ctiores officiam, omittere
 decrevi.*

IO. BAPT. PORTÆ^r
 NEAPOLITANI,
 de Distillatione,
 LIBER PRIMUS,

Primordia pandit distillationis, ejusq; causas, & instrumenta.

CAPVT. I.

Virum distillatio sit veterum, vel recentiorum inventum.

CUm à curiosis ingeniis sedulo perquireretur, utrum distillationis ars sit veterum, vel recentiorum inventum, quod rationi consonum videtur, in medium afferre decrevi. Cum apud antiquiores Græcos nullam de his artibus mentionem factam vidissem, judicavi penitus illis incognitam: nam Dioscorides modum picem distillandi describens, ita inquit. Excipitur, dum coquitur pix velleribus puris supra ejus halitum epansis, & cum illo permaduerint expressis in vas, hoc fit quandiu percoquitur. Alii quoque hoc artificio ex corrupta aqua puram eliciunt: supra magnam ollam componebant ligneos bacillos, cancellatim contextos, extendentes lanam optimè lotam, subjectis mox cādentibus prunis, vaporarios habitus suggerentes excipientes exprimebant. Grapaldus ex Fumanello excipiens Arabum inventum

tradit. Avicenna, qui sexcentis ab hinc annis vixit, de catharro loquens alembici, & distillationis meminit. Cum alimenti superfluitates in ventre non excernuntur, in vapores abeunt, qui in cerebrum impetu facto, caput replent, hos suo rigore in humorem vertit, qui per nares defluit, veluti in alembico, & alveo subiecto, in pilcum vaporibus ascendentibus per vasis nares ad inferiora fit defluxus. Idemque rosaceæ aquæ meminit. Arabes, qui de Chirurgia scripsere, apud se natam, & educatam dixerunt. Rasis, & Albucasi ejusdem familiaris odoratam aquam ex rosis extrahere docent eo modo, quo Reges extrahere consueverunt. Geber de hac luculentissimè scripsit. Sed quid sentiam explicabo. Distillationis artem Alchimie germanam, eodemque partu natam semper existimavi, cum quamplurimæ Alchymie operationes sine distillatione fieri nequeant & dum artifices metallicam artem exquirent, multa distillationum secreta reppererunt. Hermes antiquissimus scriptor de philosophorum lapide loquens dicebat: Portavit ventus in ventre suo: & ut cuncti interpretes unanimiter sentiunt, de distillatione locutum dicunt, nam res in halitus soluta, summa petens, indeque relabens, videtur ventum in suo ventre portare: doctissimiq; Arabes philosophi cum secuti, qui de lapide scripserunt, antiquissimi fuere. Sed novissimè ad Græcos & Latinos manavit, apud quos multis temporibus intentata jacuit. Nicander de rosacea loquens aqua, alembicum, & distillatorium describit.

Quid sit Distillatio.

Distillatio Græcis κατασαλαγγιδος dicitur, proprièq; significare videtur paulatim fluere, & quia alembicorū rostra paulatim & guttatim stillant, ideò distillare dixerunt. Virgilius.
distillat ab inguine virus.

Distillatorium vas Grapaldus vocat, quo, supposito igne, simplicia in aquam versâ distillando per epistomium transeunt, Geber in summa perfectionis, distillationē ait esse vaporum aqueorum in vase elevationem. Sed hæc definitio mihi deficiens & inanis videtur. Nā inter distillationis species, eam, quæ per filtrum fit, connumerat, quæ per vaporum elevationem non fit, neq; per vas. Præterea neque caloris vim meminit, ex qua totum fit. neque distillatio per descensum fit per vaporū elevationem. Aliqui velut inopi vim ignis addiderunt: sed potius vi caloris dicere debuerunt: nam non solum vi ignis: sed fimi, calcis, solis, rerumque aliarum calidarum elevatio generatur vaporum. Langius ita definit. Distillatio est humoris per calorem in vaporem resoluti à frigore rursus inspissati eliquatio. Sed in distillatione humor non eliquatur; sed resolvitur in vaporem, nec semper frigore vapor inspissatur, nam in valentium aquarum distillationibus vapores summa pilei petentes non frigori occurrunt, sed calidissimo, & ferè igneo, ideò non semper ex frigore vapores in aquam coguntur. Fumanellus verò ait esse humoris extractionem (sivè secretionem) vi caloris guttatim

per vas fluentem ad varia medicamenta paranda, Mesuem secutus, qui scribit, quod in simplicibus sunt partes heterogeneæ concretæ, quæ chymistarum ope, à calore operante, segregantur, ut ejusmodi distillationes, sive sublimationes neque aqua, neq; oleum sunt, sed diversa substantia, antequam distillandam proposuisses, unde artem distilandi, & sublimandi vocant, quasi omnis distillatio per sublimationem fieret, nam plerumque fit per descensum. Nobis autem hæc videtur decentior. Distillatio est humidarum partium vi caloris in vaporem resolutio, quæ frigore, & constipatione occurrentibus in liquorem vertuntur. Vapor enim in pileo elevatur, & si frigido occurrerit, nisi ibi multiplicetur, constipeturque prius, in liquorem non vertitur, ut diximus de aquis valentibus, & cum sæpissimè ex maxima constipatione rumpantur vasa, tota domus vix egredientis fumi capax est, qui loco tam arcto cogebatur, ut in nostris meteoris latius tractavimus, quando de pluviarum ortu disputavimus.

CAPUT III.

*Quod à natura nobis ars distillandi
sit indicata.*

Am multipliciter distillationis ars à natura demonstrata est omnibus in rebus, ut valdè mirer, cur tam novissimè nobis innotuerit, Admonere nos poterant videntes in magno mundo, quod terræ superficies vi solis concalescens, per la-

P R I M V S.

per latentes sui corporis meatus vapores quosdam, siue rapidos spiritus in auras solutos, expirabat, qui in æthera subvecti, frigidae cœli regioni occurstantes, rursus unâ coeuntes, suo rigore reflui facti, quasi stillatitii iterum terrâ irrorabant. In hoc parvo mundo homine Hippocrates sudores describens libro de flatibus, distillatione demonstrans, ait. Liquefit quicquid vis ignea attingit, hiq; inde spiritus, cum ad corporis meatus irruerint, fiunt sudores, siquidem spiritus compactus in aquâ transformatur, & per meatus penetrans, foras prorûpit. Eodem planè modo, quo in ferventibus aquis vapor elevatus, si obstaculum habuerit in quod impingere oporteat, pinguescit, ac condensatur, guttæque distillant ab his corporibus, quibus vapor ille fuerit impactus. Vidimus præterea superius ex Avicenna in catharro, quomodo vapores ex corpore à naturali colore ad cerebrum diffusi sua frigiditate in aquam cogantur, & diffugiâ quærentes per narium canales corriventur, & defluxus facientes quasi per alembici rostrum exprimuntur. Videbant præterea cum homines calidas dapes in patinis cooperirent, ne refrigerescant, pauculo temporis curriculo, cum patinas discooperirent, in aquam versas, considerantes vaporem humidum à rei calore expulsum, opereculum petiisse, quod sua frigiditate vaporem illum constringendo, in bullas cogebat. mox magis conspissando in guttellas delabentes defluere faciebat ut subjectam fideliâ stillatitia repletet aqua. Poterant majores nostri his exemplis edocti, distillationis artem citius percalluisse.

De distillationum generibus, & de eo quod fit per ascensum per ignem.

Ria sunt distillationum, quemadmodum motuum, discrimina, unum sursum rectè tendens, alterum deorsum vergens, alterum in declive leuiter depressum, vel accubans, & hæc ex peculiari herbarum ingenii propensione: quædam enim subtilioris spiritus, & tenuioris compendio rectè sursum feruntur, aliæ terrestri materia constantes, & sæculenti infra trahuntur, aliæ medio modo se habentes, nã acclive offerri desiderant: ideò organa distillationi seruentia comparanda simili modo erunt, ut quæ flatulenta, vaporosaque distillantur, vasibus sursum versus erectis utantur, quæ spiritum, & flatuum expertia, deorsum versus, & quæ medio modo se habent accubantibus, ut herbarum geniis accommodentur. Vnum quodque horum discrimen iterum in quatuor determinatur pro numero elementorum, scilicet per ignem, per terram, per aerem, & aquam, ex quo colligitur duodecim esse distillationum discrimina. De singulis verba faciemus, & primo de eo, quod fit per ignem.

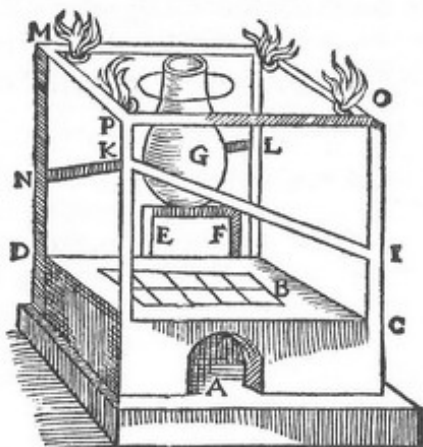
Nos potissimum utimur hoc distillationis genere, cum humores, vel spiritus penitus in terrenis partibus residentes, volumus vi magna urgentis ignis extractis extorquere, scilicet ad olea exugenda, vel validas aquas; ut inter vas, & ignem nil intercedat. Venio nunc
ad

P R I M V S

7

ad fornacis constructionem. Erigantur è solo parietes rotūdi, vel quadrangula forma, lati digitis quatuor, bipedalis diametri, pedalis altitudinis, è calce, vel forti luto constructi, ne vitium faciant, & ignis injuriam sufferre possint. Mox concamerentur, & supra cameram foramē aperiatur rotundum, vel quadrangulum, quod ex ferreis virgis craticulam recipiat cancellatim contextam, vel pavimento in ducto frequentibus foraminibus pervio, quo ad subjectam partem cinerum descensus pateat. Infra fenestella aperiatur, ex qua decidui cineres eximantur. Supra cameram parietes surrigantur sesquipedalis altitudinis, statim supra craticulam fenestella pateat pedalis laxitatis, per quam carbones, & ligna injiciantur. Supra parietes duos ferreos bacillos à se invicem distantes firmabis, vas quod distillanda contineat excepturos. Supra ferreas virgas pedalis altitudinis parietes erigantur concamerati, ut supra os pateat, per quod vas intromittatur, ut cū ignis subjicitur eluctantes flammæ à testudine repercussæ supra vas faciant repulsus, ac vi caloris ascendant vapores qui in pileo cogantur, & ex pluribus mox descendentibus guttulis se se in cavitate colligentes per testum in receptaculum excludantur. In quatuor turre angulos quatuor spiramenta excaventur rotunda duorum digitorum latitudine, quibus fumi pateat egressus. Cujus hæc forma.

Fornax,

Fornax, H. M. C. D.

Inferius ostium A, ex quo cineres eximendi,

B. Craticula

E. F. Fenestella, ex qua ligna injiciuntur

G. Vas

I. K. L. N. Bacilli ferrei vas fulciantes.

Quatuor spiramenta, H. M. O. P.

CAPVT V.

Distillatio per ascensum per Terram.

Distillatione per terram utimur, cum mitius quam quod per ignem agendum est, cum tenuiores querimus partes & spiritus non tam penitus terræ gremio delitefcunt. Fornacis ratio ita se habet. fornax sit primæ assimilis, sed cacu-

cacumen sine testudine, rotundum, ut catinum reci-
 piat hemicycli forma ex optima argilla, vel æreum,
 quod asperiores ignem suscipere possit, suffultum fer-
 rea virga, quæ pondus impostarum rerum sustinere va-
 leat. Summa vasis orci fornaci ad amussim coæquentur.
 claudanturque luto, ne flamma aut fumus expiret fo-
 ris vasi nociturus. Relictis in lateribus quatuor infu-
 mibulis ex more, per quæ fumus, & flamma eluere
 possint. Cinis angusto cribro incernendus, sternaturque
 supra hemicycli fundum, digitum altus, accommodetur
 que supra vas vitreum, affundaturque affatim cinis
 usque donec vitrea ampulla usque ad collum obruatur.
 At si velis rem acrius exagitare, sabulum cribrato, & a-
 cerrime limata ferri scobe, supra pileum tundito, ut in-
 tra se inferioris vasis collum suscipiat, & commissuras
 oblito luto, resicari finito, ne hiascens, per rimas spiri-
 tuosum halitum eructet, nam tempus, & opus luseris,
 postremo accendatur ignis, urgeatque industrius arti-
 fex, quousque de stillandæ rei necessitas postulaverit.

Ecce fornacis fabrica.

Fornax, A, B, C, D.

Ferrea virga sustinens hemispherium, A, B, G,

Ampulla, H,

Cinis, I.

Fenestella carbonum, F.

Fen. extrahendi cineris, E.

Infumibula, A, B, K, L,

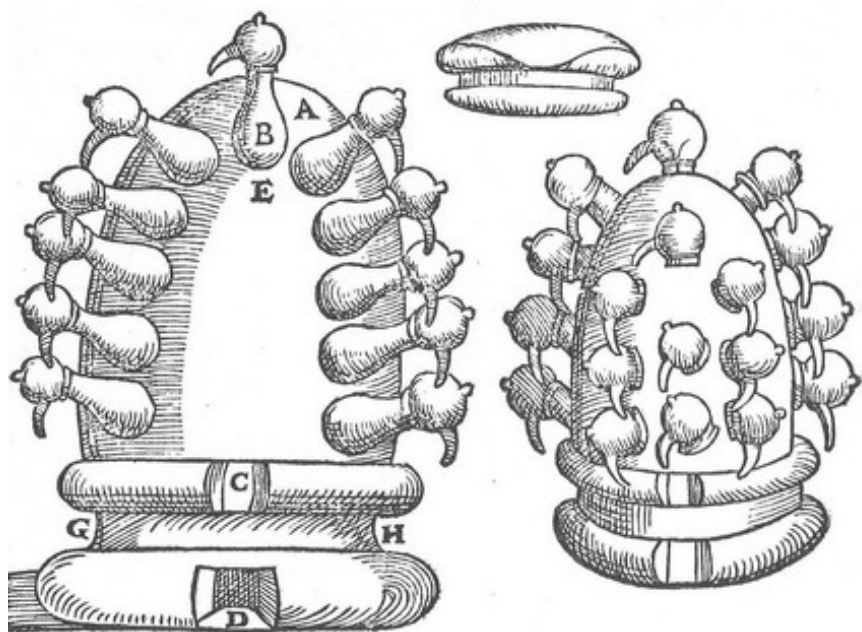
P R I M V S.

11

nibus decidens, supra pavimentum ducatur, quod in medio ferream tegetem suscipiat, quæ ignem sustentet. Mox attollatur murus sesquipedem altus, & hæc erit basis. Supra basim testudo erigatur in ovi formam, cujus latitudo, & altitudo imponendorum vasuum sit capax, latitudo quatuor pedum, altitudo sex, ut viginti vel triginta distillatoria vasa capere possit, cujus murus perforetur, in quorum cavis fictilia vasa, vel vitrea in urinalis formam intromittantur, & quasi in suis cubilib. locentur, supra, infra, alternatim collocentur, tanto intra se spatio distantia, ut unumquodque suum habeat vacuum infra, in quo receptacula statuuntur, recepturum superioris vasis rostrum in quod decumbit, ut cū distillatæ aquæ fiat fluxio excipiat. Vasuum cum fornacis muro ita luto obstruantur commissuræ, ne calor, vel fumus transmeet, sed intus ad vasa reluctetur. supra basim quatuor aperiantur spiritalia foramina, quæ foras fumum transmittant, & igni dentur spiramenta: ne ignis undique obstructus, suffocetur. Vasuum si vitrea fuerint, fundi lutea crusta loricentur, ne vi caloris disfileant, & frustra labor suscipiatur, & sumptus pereant. Vasa simplicibus compleantur, ac pileo tegantur, & qua parte se comitantur, luto paleato muniantur. Injiciantur supra crates carbones querni, vel roborei, quo diutius durent, & æquabilem ignem ministrent. fumus & calor summa petentes aerem calefaciant, mox vasa ministri, qui assident, curent, ne ignis violentior quam par sit, urgeatur.

Fornax ita fabricetur.

D 2

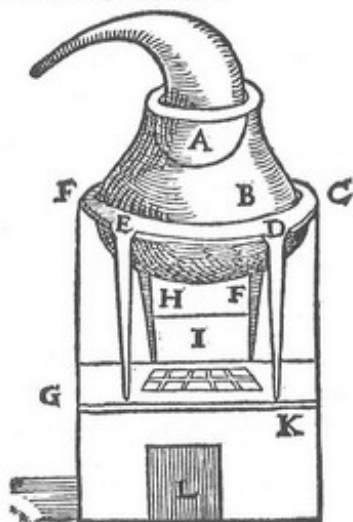
Fornacis partes, A.
Vasa distillatoria, B.
Locus ignis, C.
Vnde eximitur cinis, D.
Fornacis testudo, E.
Basis fornacis, G. H.

At quæ tenuissimo calore opus habent, eadem fornax cum ahenæ aquæ pleno succedit vicaria ejus muneris, quod supra cratē ferream constituitur, nam & si ignis jugiter, & luculenter infra urgeatur, ex aqua blandi

P R I M V S.

13

blandi spiritus exhalantur, & vapores ex simplicibus tenues elicit, sine ustulationis labe, magnoque nobis erit emolumento in aquis eliciendis, quæ ore obforbentur. At si in vase distillandū erit, hoc modo extruenda est fornax: vas distillatorium materiam suo alveo continentiam æneo vase complectatur, & si ahenum promptum non fuerit, ejus vice figulinum substituatur: os verò angustius, alveus maximæ capacitatis, & os continens contenti vasis ori coæquetur, ut in unum cohaereant, & utriusque ora tenaci luto linantur, ne calor diffleret, sed magnum hoc vas à fornace complectatur, vel supra pavementum quatuor pilis suffultum, vel aliquibus substructionibus firmetur, mox ignis circumluculenter incendatur, ut incalescat, & ferveat: sic aer qui intus continetur, supra modum exardens, materiã cogat parvo vase conclusã sublimius evolare, & in subiectum vasculum effluere.

D 3

*Fornax, C. F. K. G.**Vas continens, B.**Vas contentum, A.**Pila vas sustinentes, E, F. H. D.**Fenestella, I.**Fenestella cineraria, L.*

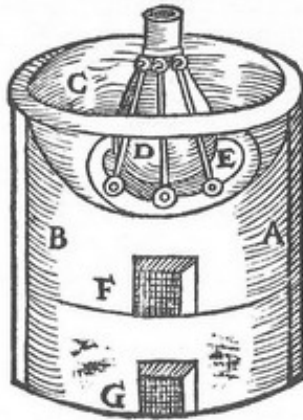
CAPVT VII.

Distillatio per ascensum per aquam.

Distillationem per aquam, nos per balneum dicimus, in cuius opere simili antedictæ utimur. In hoc inter eas disconuenit, quod in superiori fornace ænea concha constituitur v acu in hac supra ænei vasis fundum, gramina, lana, vel similia consternuntur crassitudine trium digitorum ne ampulla durioris fundi objectu frangatur, iisdemq; cooperitur undiq; usque ad ampullæ collum. Supra sarmenta, vel lignei bacilli concinnantur aliquo pondusculo firmati, ne aquæ super injectu eleuentur vasa, sed pondere depressa immobiliter jaceant: nam facîle ex eorum illæsu dissilirent, in cuius marginibus spiritalia foramina intermittuntur, quibus ignis, & fumus transpirent. His omnibus ritè factis superfundatur aqua, & prunæ subjiciantur. & si aqua bulliendo, & exhalando decrescit, infundatur alia, sed calefacta, nam si frigida supercalentes ampullas tetigerit, frigoris contactu dissilient, quemadmodum & si calentes frigido afflentur vento. Ampullis pileus imponatur ex ea parte, qua se eorum ora committuntur. Hæc distillatio à combustionis labe tuta est, nam quantumvis acrius urgetur

P R I M V S.

getur ignis aut prunæ acius incendantur, nunquam fumi nidore infestabitur aqua.

Fornax, A. B.

Vas æneum, C. aqua plenum.

Ampulla, D.

Basis plumbea, E. ex qua catenulis vas firmatur.

Fenestella carbonum, F.

Cineraria, G.

Alio apud nos utuntur artifices distillatorio, quod quia nullo modo fumi, vel nidoris tædio nos afficit, in domesticis cubiculis asseruamus. ex ferreis bracteis turris efformetur quatuor pedum altitudinis, sesquipedali diametro, duo habeat ferrea intersepta cum suis fenestellis, unam, in qua ignis agitetur, alteram, quæ caducos cineres accipiat. Infra tribus columnellis firmeretur. Supremo suo ore æneum hæmicyclum recipiat, pedem altum, quod furni ori quadret: & hoc aquam continebit. Eximio alveo foras canalis porrigatur, ut si bulliando exiccetur aqua, recens superaddi possit.

Supremum hemicycli os intersepto ex ferreabraçtea claudatur, crebris foraminulis laceffiro, quibus fumo pateat aditus, & alia foramina magna palmaris latitudinis receptura fundos trium ampullarum. Hoc hemicyclo claudatur suo operculo in forma inferioris testudinato, cujus margines ità inter se recipiantur, ut ne fumum foras exhalent, & si non affabre quadrer commissuræ tenaci luto conglutinentur. Testudo trium etiam foraminum pervia fit, ex quibus ampullarum colla transmittantur. Commissuræ, per quas colla trajiciuntur, stupa, vel bombice stipentur, ne spiritum emittant. Compleantur ampullæ simplicibus, indantur pilei cum suis ampullis bene districtis & pendeant ex rostellis receptoria vascula. Mox incensis carbonibus fenestellæ ferreis suis ostiolis recludantur, ne ullum in conclave exhalare halitum possint. Vrgente igne aqua concalescit, calor vasa penetrans intus simplicia concalescit, cogitq; ut in pileos excidant quærentes in frigido diffugia. refrigeratoria vis facit deciduum in rostrum, & in concavum receptaculum.

Ut sequens pictura demonstrat.

Turris ex bracteis ferreis A. B. C. D.

Fenestella ignium, E.

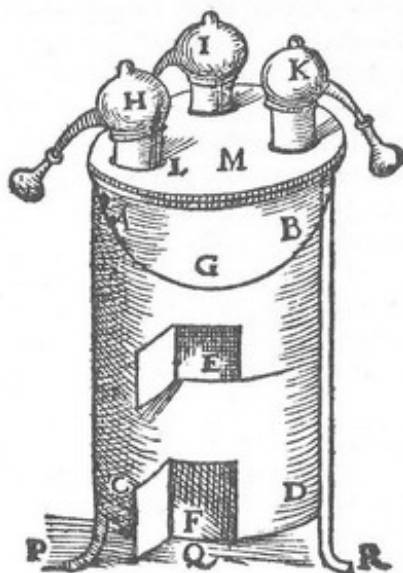
Cinerum F.

Hemicyclum inferius A. G. B. aqua plenum. Superius L. M. Tres ampulla cum suis receptaculis. H.

I. K. Interseptum N. O. intus cum suis foraminulis.

Trespilaturrim sustinentes, P. Q. R.

Distillatio

CAPVT VIII.

Distillatio per descensum per ignem.

Ratio distillationis per descensum, ut ex Gebro habetur, fuit, ut ex vegetabilibus oleum eliceretur, nam pingua difficilius ascendant propter pondus: infra vero facile dilabuntur. Ad oleum exugendū è lignis magna vis ignium necesse est, cum penitus in suis sedibus hæreat, & ligna natura accensibilia inflammentur, & ne hæc eveniant incommoda, ut descendant olea, constitu-

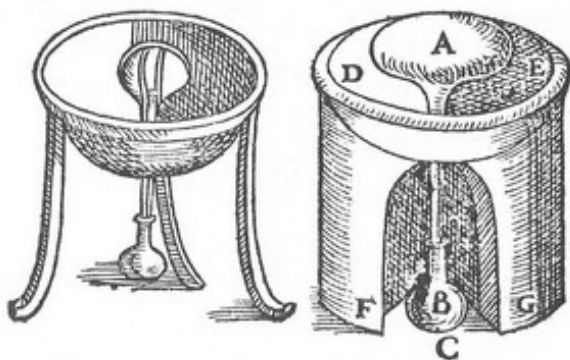
E

tum est. Distillationis per descensum quatuor sunt discrimina, quorum alterum ab altero differt, figura, & materia ab ante dictis. Fornax hac ratione construitur. Fiat lateritia à pavimento sesquicubitū alta latitudine vasis excipiendi, in imo testudinetur. Testudo in medio perforetur, exceptura distillatorii collum. Supra in modum lacunæ subsideat pavimentum, quod in suo locu- lamento ventrosam cucurbitam capere possit, & parietes supra vas per semipedem surrigantur in suo complexu con vexum fundi vasis includat. Distillator cucurbitam fictilem suscipiat, vel sanati luto loricatam, vel æneā, ut quam diutissimè vim igneam ferre possit. Hac distillanda materia reple usq; ad duas tertias, atq; ex citharæ ferreis fidibus, vel aurichalceis glomerulum coarctatum in collum injice usque ad ventrem : nam ubi libertatem nanciscetur, se relaxabit, prohibebitq; ne imposita materia descendat. Obverte vas, & per foramen collū submitte, ex quo se collum furno committitur, orificium luto circumline, & collum in receptorium trajiciatur, & lutetur, ne quid cineris, vel carbonis in receptaculum decidere possit, quod infra accommodabitur. Fornax anteriori parte fenestrata esse debet, ut quicquid ex superiori distillet cucurbita, videatur in receptaculum fluere. Demū ignis circum quaq; excitatur semper paulatim augendo. Primo videbis aquam effluere in subjectum vas, cum nulla sit materia, quæ aliqua vacet humiditate, nam si subito ignem auxeris, suo excessu humiditas cum oleo absumitur. Vbi aqua fluere desierit, descendet oleum, tunc amove receptaculum, & aliud impone, ut oleū recipiat: At oleo fluere incipiente, augeto ignē

P R I M V S.

19

ut vas incandeat, donec effluere desierit, mox super sede ignitioni, quousq; vas refrixerit. Alii tribus ferreis bacillis quasi pilis supra ad circulum relegatis, & in ima parte devaricatis, ut stabilius fermentur quasi scamnū, accommodant. Intra circulum ferream conchā imponunt pertuso fundo, per quos vasis collum trajiciatur, & ita supra ignem accendunt.

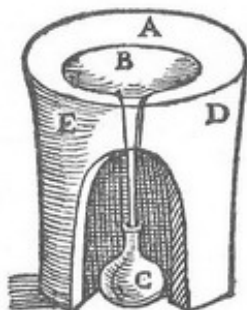

CAPVT IX.

Distillatio per descensum per terram.

Nunc per terram distillationem per descensū trademus: similem esse diximus distillandi rationem per ignem, & per terram, sed duplex ratio: nam sunt simplicia quæ minus distillationi repugnant, & quæ magis. nunc videamus utra cuique conveniat, vel neutra. Distillatio per descensum per terram mitius agitur, ideo illis adhibemus, quæ distillationi unius repugnant, quæ tenacius per ignem.

Nunc præfenti utemur, cum remiffius agendum fit, fornacula eadem quæ superius, difcrimen inter eas erit, quod fupra univerfam ampullam cinerem, duos digitos, vel tres altam, angufto cribro fuccernimus: mox fupra fuccretam prunas, & ligna accendimus, quod ubi factum fuerit infra receptaculum oleum, & aqua defluat.

- A. Vacuum cinere replendum,
 B. Vas distillatorium.
 D. E. Fornax.
 C. Receptaculum.

CAPVT X.

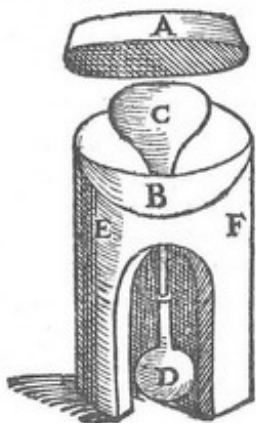
Distillatio per descensum per aerem.

Daulò lenior erit distillatio per aerem per descensum quàm cum per cineres. Inventio distillationis fuit, ne fumi nidore olea, vel aquæ inficerentur, at si vehementius aer incendatur, furit ignis, & combustionis labe olea, & aquæ polluentur. fornax erit prioribus assimilis, nisi quod supra pilam habeat orichalceam, vel fictilem bi-

P R I M V S.

23

fidam. sed si fictilis erit exterius lutea lorica obducta sit, tu diutius igni resistat. Inferior pars cava per medium foretur, per quod vasis collum transmittatur. Superior operculi pars in tuber rotundum emineat, uterque cuique conveniat, ut optimè concludi possint. Intus ampulla accommodetur, quæ in ventre distillandam materiam habeat, collum per inferius foramen transmittatur, ampullæ corpus per semipedem à lateribus vasis distet. Mox operculum imponitur, & foris accenditur ignis, calor per operculi crassitiem penetrans, aerem in vasis cameram existentem incendit, quæ ampullam in sui medio commorantem incendit. Sic materiam in vaseculum inferius aquam, & oleum exudabit, ubi oleum fluxerit, forcipe operculum eximitur. At si res distillanda tenuis fuerit consistentiæ, veremurq; nidoris tædiū, vas extrinsecus levius incalescat, nec supra diutius immorandus est ignis, sed cum videris liquorem ad sufficientiam exudatum, ignem amove.

E 3

Fornacula, E. F.

Pila orichalcea bifida, A. B.

Vas distillatorium, C.

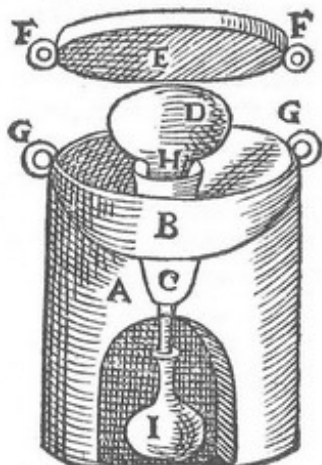
Receptaculum, D.

CAPVT XI.

Distillatio per descensum per aquam.

Ed cum mitissimè cum rebus tenuissimæ essentiaè agendum sit, vereturq; maximè fumi nidore, iusmodi distillatione utemur. Ad opus tale vasolim excogitavimus. Surgat à terra fornacula trium pedum altitudinis, supra lacunosum cavum excavetur, ut intra aeneam pilam, vel si mavis ovum recipiat per medium divisum. Infra foramen apertum habeat uti tuba aenea infigitur admodum in fundibuli, efformatum, quæ penetret usque ad subjecti vasis fundum, infra cum vase ferruminetur, ne aqua dilabi possit. Post ampulla materia repleatur, invertaturque, collum per tubam immittatur, affusa mox aqua usque ad tubæ ora: Inudatur operculū an satum, ansæ cum ferreo filoligenur, ne cum aquæ fervor intumuerit, operculum abjiciat. Vasis commissuræ tenui luto linendæ, nam nisi spiracula claudatur, rapidi aquæ spiritus transmeant. Infra vasculum subjiciatur, ut vasis collum intra se recipiat, lutoq; obline, ne si aquæ gutta è tuba extillaverit, quæ in vasis super vas ventre fervet, intus penetret, & oleū, & aquam conturbet sua mixtione. Mox ignis supra vas incenditur, qui ut aqua calefit, suis vaporibus calidis vasis cameras replebit, spiritus infra vasculum deturbabunt, qui frigoris asperitate coacti, in aquā & oleum abeunt.

Fornax descensoria, A.

Vas aneum cavum, B.

Ansa, GG.

Ampulla vitrea, D.

Tuba anea, C.

Operculum ansatum, E.

Ansa, FF.

Collum inuersum stillanti humori excipiendo sub-
ditum, H.

Vasculum recipiens, I.

C A P V T XII.

Distillatio per inclinationem per ignem.

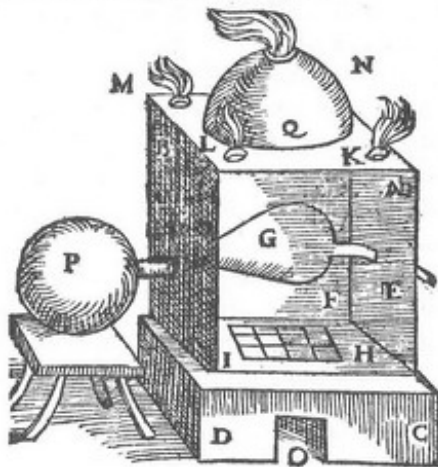
iximus de distillationibus per ascensum, &
descensum : nunc de iis quæ medio modo
se habent, scilicet per inclinationem, id est,
per

per latera declivia. In his variis fornaculis, variis vasibus, & distillandi modis utemur, præsertim in rebus, quæ arduæ ascensionis, & descensionis fuerint, quæ non nisi ejusmodi modo petent, ut in aquis validis, & oleo vitrioli fornacula lateritia rotunda, vel quadrangula constituitur in duas cameras distincta, quarum superior testudinata, ut flamma per testudinem eluctantes super ampullæ alveum reverberentur. Inferior cancellos contineat ex ferreis bacillis, quæ fenestrata erit. In medio ferrea virga parietibus formetur, quæ in sui medio in semicirculi formam curvetur tantæ crassitudinis, ut & vim ignis, & ampullæ grave onus sufferre possent, hæc sui cavo ampullæ alveum recipiet. Super craticulam ligna, & carbones injiciantur, & forcipe ferrea carbones, & ligna circa ampullam accumulentur, & ut in cineres conversa sunt, per cancellos recidant inferius. Quatuor angulis quatuor relinquuntur infumibula, per quæ fumus transpiret. Parato furno, capiatur ampulla vitrea facta pura, & sine macula, quæ tenaci luto loricaanda est, ut ignis ardorem, & excandescentiam ferre possit. Collum è furno per foramen extramittatur, post claudendum est, ne ullus illà acri detur exitus. Mox exterius vasculum accommodetur, in cuius os ampullæ collum inferatur, & commissuræ luto muniantur, ne ardentis spiritus evomant. Vasculum semper madidis lineis & spongia refrigeretur, ne si simplicia distillanda halituosa fuerint, fortè validis halitibus distillantur, in partes dissiliant, & oleum, & opera pereant. Dum ardent carbones, si cratis cancelli nimium angustii fuerint, ne cineres cumulentur, & aditum acri excludant,

P R I M V S.

23

dant, ferreo uncinato bacillo decutias, ne ignis suffocetur. Curandum, ut sine intermissione ignis ardeat, ministris alternatim positis, ut qui diurnum munus perfecerint, noctu quiescant, & alii nocturnum exequantur. Sic aliquibus diebus ardentibus prunis oleū, & aqua extillabit. At cum receptaculum albis fumis repleri cernes, signum est perfectionis operis, ignem amplius non urgeto. Ubi ignis cum cinere recedit vas amove, & oleum & aquam colliges.

Fornax, A. B. C. D.

Ferrum fulciens vas cavum, E. F.

Ampulla, G.

Testudo, Q.

Crates ferrea, H. I.

Quatuor infumibula, K. L. M. N.

F

*Fenestra carbonum, H. I.**Fenestra cinerum, O.**Receptaculum, P.*

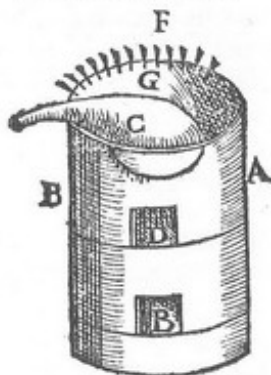
CAPVT XIII.

Distillatio per inclinationem per terram.

HAc distillatione utemur, cum simplicia vix perplexo calore in bullas, tument, ut vasis alveū suis excreſcentiis compleant, ut per vasis collum in receptaculum evomantur, ut ferè resinæ omnes sunt. Surgat à pavimento quadrangula, vel rotunda turris. Supra planum pedem altum sit, sit interseptum, in quo ferrea crates in summo testudinetur, sed testudo inversa, ut superius pavementum in cavum subsideat. Cavitas illa lato foramine aperta sit, in quo affideat vasis venter, luto munitus collum in rectū extensum. Vas testudo, seu leutum vocatur, quod distillandarum rerum compleatur. Supra spargatur cinis angusto cribro excretus, digitū altus. Supra incendantur prunæ, & aqua, & olea, fluere incipientibus; augeto supra ignem, nam excreſcentes bullas calor reprimet, in liquorem solvet, & oleum fluere faciet. Tunc infra levis ignis accendendus, ut citius sine excreſcentiæ timore fluat, ne ustionis labe oleum polluatur.

*Turris rotunda, A. B.**Vas leutum dictum, C.**Fenestra ignis, D.**Cinerum, E.**Ignis supra vas accensus, F. G.*

Cap.

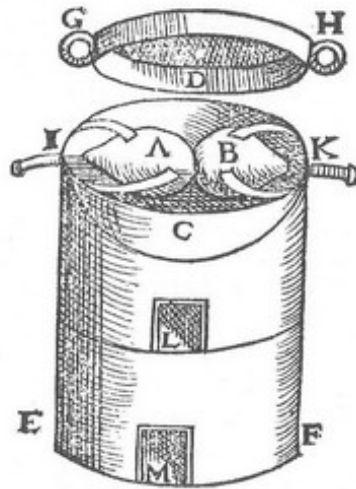

CAPVT XIIIIL

Distillatio per inclinationem per aerem.

Distillatio hæc per inclinationem per aerem haud multo dissimilis est ab eis, quas supra diximus, solum differt ab utraque, quod oportet modum excogitare, quomodo vasa inclinata per aerem distillare cōmodè possint quod nos adinvenimus. Fiat vas æneū, vel testaceū; sed optimæ terræ, rotundum, vel ovatum, per medium divisum; sed divisuræ vicissim coeant, ut altera alterā in suo sinu recipiat, ut vix spiritum transmittant. Inferius hemispherium in summo foramina habeat, per quæ colla ampullarum trajiciātur, quorum alveos ferrei circuli fulciant, qui à lateribus vasis suspendantur, ut in medio vasis pēdeant. Repleantur distillandarum rerum vitreæ ampullæ: mox in medio circularum firmentur. Repleatur inferius hemicyclium aqua, post operculetur, & li-

gentur ferreis filis anfa, ne vis spiritus recludat illud. Conglutinentur commissuræ. Vas supra furnum superius descriptum imponatur, & accendantur deorsum prunæ, ut ferveat aqua, quæ calidis vaporibus, aerem accendet, & aer vitreos alveos, & sic aqua & oleû difiluet in subiecta recipientia vascula.

Tecta vascula distillantia, A. B.
Hemicyclium inferius, C.
Operculum, D.
Turris, E. F.
Anse, G. H. I. K.
Fenestella, L. M.

*Distillatio per inclinationem per
aquam.*

Quando mitissimè cum distillandis rebus agendum est, hoc distillationis utemur modo. Ubi ad quatuor pedum altitudinis assurrexerunt parietes, quemadmodum sæpè monuimus, excavetur in superiori testudine alveus, qui aeneū hemispherium in suo sinu recipiat, totundum, ut superius designavimus, sed hoc discrimen inter ea, quod duo foramina à latere inferius habet cum suis canaliculis, per quos ampullarum colla transmittantur. Ampullæ supra ferreas bractæas ligantur, ne aquis eleventur, moveanturq; , mox inferius vas aqua repleatur, ut ampullarum alvei mergantur sub ea. Canaliculi stupa, & lino stipentur, ne aquam, & spiritus evomant. Subjectis prunis fervet ahænum, & bulliens aqua simplicia in vapores solvit, qui à frigore in aquam concreti excipiuntur à suppositis vasculis. Hoc vase usi sumus in distillatione florum Rosmarini, Gelsemini, Violarum, & ejusmodi farinæ florum.

De distillatione per Solis calorem.

Replevimus distillationes per ignis calorem nunc pro solis, fimi, vini, fecium, calcis ejus vicaria, & similia. Solis, non solum per se solum, sed per reflexionem. Utuntur iis

non solum in ignis carentia, sed ad majorem vim medicaminum. Vidimus nanque ex igne simplicium aquam extractam adventitias aliquas & mordacitatem recepisse, quod non evenit ex sole, ut in oculorum medicaminibus experti sumus. Vtemur quoque in odoribus, qui quàm maximè adustionem formidant, tàm tenuis sunt essentia. Paretur scamnum trium pedum altitudinis, semipedis crassitudinis, tantæq; longitudinis quantæ vasorum imponendorum voto respondeat. Pars illa scamni, quæ soli obvertitur, tabulis claudatur, ne sol in receptoria vasa illabens, & calefaciens, ea cogat aquam iterum in vaporem abire, & redire, unde egressi fuerint. Vbi sol Geminos emensus fuerit (nam solo æstivo tempore hoc distillationis modo uti poterimus) scamnum sub dio soli opponito. Mane herbis bene lotis, & exiccatis repleto vasa, ori vaporum aurichalceæ fides citharæ glomerulum virga intromittantur, quod ubi illatum fuerit, relaxabitur, prohibebitq; exitum simplicibus. Colla mox submittantur vasorum, ut transeant per foramina scamni. Infra sunt vascula ampullarum colla receptura, mox claudantur spiramēta. Sol enim cœli medium scandens ad eò ampullæ alveos intentissimus æstus excalefaciet, ut herbæ in liquorem, & post in pulverem solvet, ipse guttatim in inferiora vascula diffluet.

Scamnum, A. B.

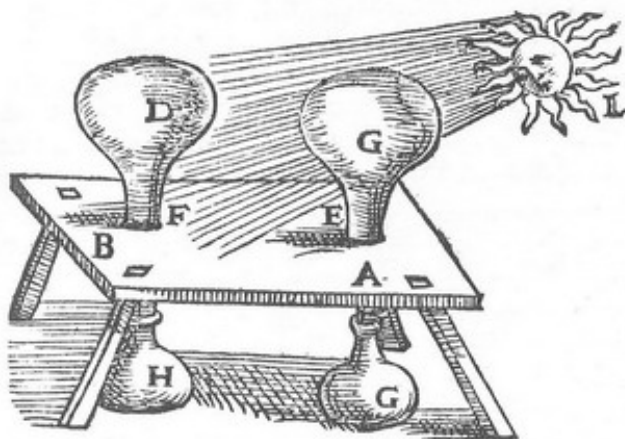
Vasa, C. D.

Foramina, E. F.

Subjectæ ampullæ, G. H.

Tabula objecta soli, I. K.

Relucens Sol, L.

Sed frigidis regionibus ubi Sol oblique non tam incalescit, alio modo utendum erit, scilicet per reflexionem speculorum. Speculum enim concavum ophæreale, vel melius parabolicum soli obvertunt, quod reflexos radios ampullæ convertit, stabit enim distillanda ampulla in medio solis, & speculi: radii enim in ampullæ alveum reverberantes, non solum calorem: sed ignem excitabit, ut latius in nostra naturali Magia, & exemplum.

Sol, A.

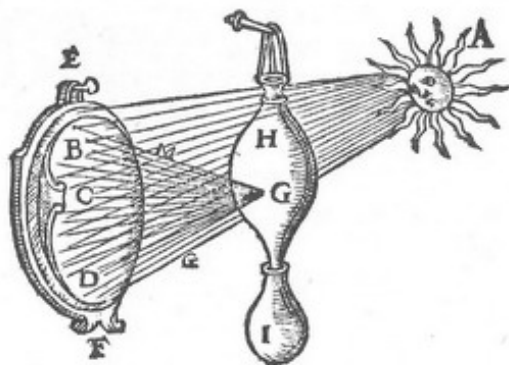
Radii, B. C. D.

Speculum, E. F.

Radii reflexi, B. G. C. G. D. G. M. G.

Ampulla, H.

Receptorium, I.

CAPVT XVII.

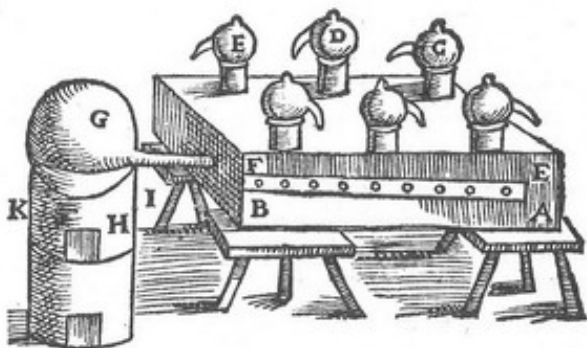
De distillationibus per alios calores.

Sunt, & aliæ caloris species, ut vinacea, olivarum feces, quæ post olei expressionem relinquuntur, fimus equinus, sive bubalus, & calx viva: quæ etiam putrefactiones dici possunt. Sunt, & quædam distillationum species, quæ mediæ sunt inter putrefactionem, & distillationem, & erit quando concha, quæ equinũ simũ continebit, & foraminulis pervia supra balneum accommodata est, quæ à furno ferventis aquæ concalescãta duplicem calorem exhibet. & est distillatio calida, & humida, & est medium quoddam inter putrefactionem, & balneum. Vinacea, & olivarum feces, quæ post olei expressionem relinquuntur, est primus caliditatis gradus, & in rebus utimur mollissimis, utimur quæ parvo calore putrefiunt. Secundus gradus est equinum simum, seu bubalũ.
tertius

P R I M V S.

39

tertius & ultim⁹ gradus est calx viva, aqua perfusa, & est calor calidus, & siccus. Qui fimo, & aqua calida uti velint, hac utantur fornace. fiat arca lignea sex, vel decem pedum lata quatuor altitudine sesquipede, per cujus medium æneus canalis excurrat, crassitudine humani brachii, foraminulentus, ut undique fissuris, & foraminulis scateat. Repletur arca equino, fimo, vel bubalo quod intra se vitreas ampullas contineat, undique stipatus cum suis pileis, & receptaculis ex rebus distillantibus. Canalis foras egrediatur, cuius os areo vase figatur aquæ pleno cum suo operculo benè ostructo. Vas hac fornace adaptetur, qua igne excalescente per aquam in vase transit per canalem, & equinum limum calefacit per sua foraminula, cogitque repleri hoc, ac suarum calore simplicia, ut in vase distillentur,

A. B. Arca lignea fimi plena.
D. E. C. vasa distillatoria.

G

LIBER

E. F. Canalis foraminulentus discurrens per medietatem.

G. Vas aneum, ex quo discurrens canalis.

I. K. Fornacula.

H. Fenestella ignis.

CAPVT XVIII.

Vtrum simplicium qualitates in distillatione extrahantur.

Non multum distillatores, & invidi quidam Medici physicarum artium contemptores, & crassæ inscitia inter se conveniunt, & inter ancipites sententias distracti ambigunt: utrum ex distillatione simplicia præpollentes, vel inefficaces qualitates nanciscantur, & hæ in proprias, & congeneres, vel in contrarias abeant. Res maximæ cōsiderationis, & miræ utilitatis. Manardus in suis epistolis ait ex distillatione nil neque saporē neq; odorē conservari: sed plerumque in varias, & contrarius transire. Absinthiū, inquit, amarore præditum, multoq; odore donatum per plumbeum alembicum distillatum aquam donat, neque amarorem respicit, neque absinthium redolet. Ocimum, fragrantissimi odoris distillatum non solum nil odoris nactum, sed ingratus redditur, quæ omnia sibi fidem faciunt, quod aqua non eisdem viribus donata profluat, quibus planta pollebat. Cardanus contrarium ausus est decernere, & fortasse rectius, nam non solum itidem qualitatis: sed longè majores ad se ipsi, calefaciendo, humectando, arefaciendo, & similia. Exemplum esse vinum distillatum

P R I M V S.

39

latum, quod ardentem aquam efficit, quæ longè validiores vires possidet, & quanto magis distilletur, eò calidius, acutius, & penetrantius fieri. Aqua rosacea ex flore extrahitur, eximii coloris, odoris, & virium. Virecus aquæ plantaginis manantem undequaque sanguinem sistit, & lactuca iisdem viribus prædita, etsi natura algentior easdem vires non possidet. Mellis aquæ triduo in vino maduerit, memoriam ab oblivione vindicat, unde his experimentis motus, in contrariam abit sententiam. Distillatio tenuiorem semper, & calidiorem aquam efficit. Aristoteles in problematibus ait, quod sol suas exercens vires in aquas levissimas simul, & dulcissimas partes trahit, quod ab Hippocrate desumpsit, libro de aere, aquis, & locis. quod aquæ pluviales, lævissimæ, tenuissimæ, & dulcissimæ sunt, quia sol, cit de aquis quod tenuissimum, & levissimum est, & ob id mare salsum, quia remanet quod grave, crassum, & salsum est, cum sol educere non possit. Quod si sol blandè calefaciens hæc agit, quid sperandum de igne æstuante in alembicis? & quod leve, & tenue calidum est, quia ad ignis naturam accedit, sed dum hæc meditaremur ex variis opinionum fluctibus, & animi angustia, ita hæc judicamus. Sciendum primo, quod unumquodque vivens, tribus vivit substantiis, alimentaria primo, qua unaquæque alitur planta, & quotidie à terra haurit, & à cælo, eaque deficiente deficit vita. Clarius id contemplatur in herbis quæ non summa terræ cute vivunt, & leone terram subeunte, sol supra modum incalescit, & penitius exaret, radices quotidie deficientes humore

exarescunt. Si quis virentes plantarum ramos igni demandarit, ægrius ardent, propterea quod multo scatent humore, alimentum quòd à terrâ sibi hauserunt, & si ab uno extremo accendantur, ex altero humorem exudât qui ab igne fugatur. Si quis vaporario virentes plantas injecerit, illicò in humorem solvuntur guttatim fluentem, ex siccis tardius, parciusque, & fortasse nihil, quia alimentario carent humore cum vita. Secundus humor substantialis dicitur, in quo plantarum substantia residet, & hic non in superficie, sed interius absconditur, & in distillationibus post alimentarium defluit, & difficiliter exigitur: nam cum partem in materia, partem in humore resideat, eandem distillationem vicissim tertio, & quarto faciundo, supra fæces infundendo, digestionem, & putrefactionem postremo elicitur, ut suis locis demonstrabimus. Fernelius in albo oleo hunc humorem latere dixit, & verum substantialem in rubeo, sed ego inter album, & rubrum oleum parvam, vel nullam differentiam judico, & tanti viri pace, in hoc mihi defecisse videtur. Tertius est vitalis humor, in quo tota substantia, virtus, & proprietas residet, & oleum erit. odor, sapor, & virtus in supremo excellentiæ gradu reperitur. propria sedes spiritus, & caloris, & in qua tota essentia fovetur, & extracto illo, non nisi simplicium cadaver remanet, ut corpus vita penitus viduatum. His etiam prælibatis quæstionem determinare valde arduum erit, cum variæ, & multifariæ sint plantarum vires, naturæ, & proprietates: nam alia in aquis, alia in oleis; alia in ipso denique sale, & alia in cæcis corporum recessibus absconduntur, ut universo
hoc

P R I M V S.

37

hoc opere videbimus. Quod alii dicunt in aquis vires non remanere, exemplum adducentes de absinthii a qua quod dulcis, nec in ea aliquid amaritudinis resideat, hoc evenit ex plumbo. Quid enim aliud cerussa est, quã supra late oris fictile labellum plumbea lamella expansa? infuso quẽ intus quã acerrimo aceto, cujus halitus ad summa delatus, solvit plumbum in cerussã, inde derafo, ceu situ imposito, colligitur, & sapore dulcis est. Cum igitur in plumbeo alembico acres Absinthii vapores pilei summa petunt, solvunt plumbum in cerussã, quã defluens, decidit per canales in receptaculum, videtur quẽ in crassamento cum transfunditur. Vnde vix mirum videri debet si amaritudinem non respicit, & stomacho potius negocium faceffit, quam demeretur, & suam amaritudinem fallit: & si certius vis fieri in rosaceam, vel florum aranceorum aquam vitrioli olei guttam instillabis, & illico cernes turbari ejus lymphiditatem, & cerussã in vino subsidere. At si remoto alembico plumbeo, vitreis vasis in aquã vaporibus distilletur, suum retinere colorem, saporem, odorem, & vires non inficiabitur, & magis hoc conspicuũ erit in suo oleo, in supremum enim gradum, in eo odor sapor, & calor, conspicabitur. Vnde generalibus præceptis hæc coarctari nequeunt, ita omnium proprietates in diversum abeunt, ob id nos in propriis capitibus singulorum qualitates recensebimus, ne quos reprehendimus, imitemur, cum eos falsos viderimus, una regula cunctorum naturam comprehendentes. Id tamen inficiari non potest, iterata destillatione recipi tenuitatem caliditatem quẽ & humiditatem frigiditatem quẽ

minui. Avena frigidæ est qualitatis : sed stillatitia ejus aqua caput tentat, inebriatque, & apud Tartaros referunt hoc distillarum inebriare.

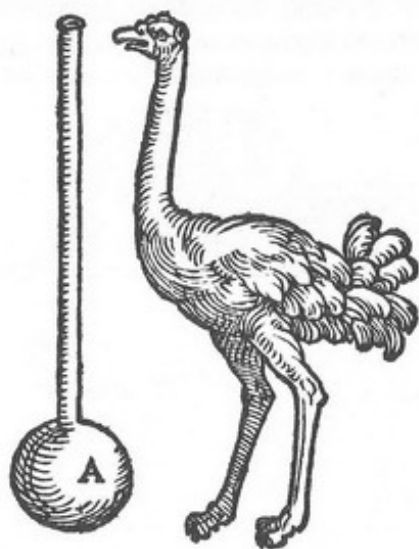
CAPVT XIX.

De variis vasuum generibus.

Uot rerum distillandarum, tot vasuum, sunt genera, immo ex varia excogitantium ingenia, ut suo quisque ex voto varia fingat, & effingat, ut propè infinita reperta sint, oblonga, brevia, in se recurrentia, curua resta, anfractuosa, & spiralia: Sed profectò maximo ingenio, & arte à solertioribus herbarum virtutum vestigatoribus aliqua excogitata sunt tam optima, ut sine iis manca, & difficilis aliquibus existimari possit.

Nã distillationes ad destillandorũ simplicium ingenia, qualitates, & naturas attēperarunt, & instituerũt, & hæc ex animalium formis, & naturis mutuati sunt. Quippè animalia, quæ tenuissimi spiritus sunt, halitum per longam arteriam in sublime evehunt, ideò plantæ tenuissimi halitus, quia facilè ad superna eleuantur, ob id vasa longioris colli adhibentur, ut longiori itinere sublimetur, octo pedalis colli longitudine, quod litera A, insignitum prostat, quo in distillanda aqua vitæ sæpissimè utemur, nam per longissimum iter spiritus ascendendo humiditatibus, & recrementis exoneratur, ut laborando tenuitatem maximam acquirat (vulgus matarozzo vocat) nos Struthiocamelinum, Camelo pardale, vel gruale vas nuncupavimus.

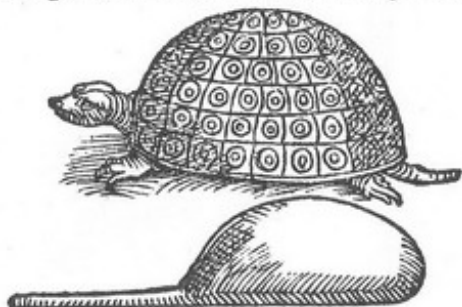
Contra

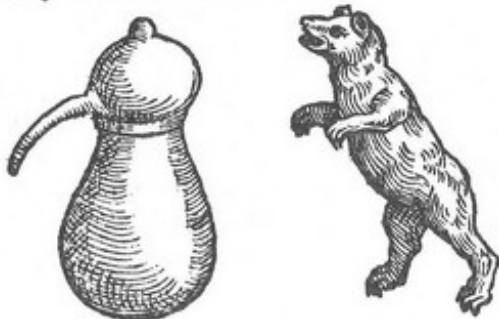
Contra si quæ sunt simplicia terrestris siccitatis, cras-
 farumque partium minimè vaporosa, flatulentaque, ad
 eorum distillationem organa ampla, eademque humi-
 lia requiruntur. Animal est testudo satis terrestris siccū
 rigido tegmine inlectum, ex terrestri, qua constat parte,
 amplo corpore : semper prona, inclinatioque capite in-
 cedit, domifera, tardigrada, undè simplicia terrestria,
 ut sales, vitrioli, & alia mineralia, quæ non ascendunt,
 his testudinibus utimur, vulgus leuto vocat, quia in te-
 studinis animalis modum efformata sunt vel musci in-
 strumenti testudo, vel leuto vocati.

Hæc

Hæc vasa resta veluti accubantia, ut etiam testudo animal incedit, in fornaculis accommodatur, ut vi ignis prolectus liquor, in subjectam illi coampullamfluat.

Sunt quoque, & simplicia humidarum parturum, crassarumque, sed parum halituosa, ut animal Vrsum imitentur, crassum, terrestre, viscosum, stolidum, informe, formatum, ut totum corpus, & caput appareant sine collo, corpore amplo, carnosum, brevi. Vas ad ejus similitudinem efformant, vulgus ursale, vel urinale vocat, in quo simplicia minimè spirituosam, vel difficilis ascensus, ut viscositatem, crassitiamque corum exuant, & brevi, & amplo tractu deferantur.

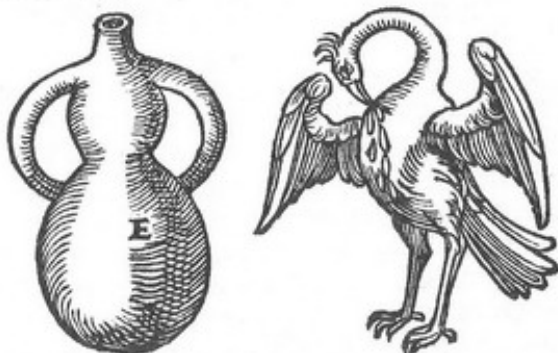

Sed

P R I M V S.

41

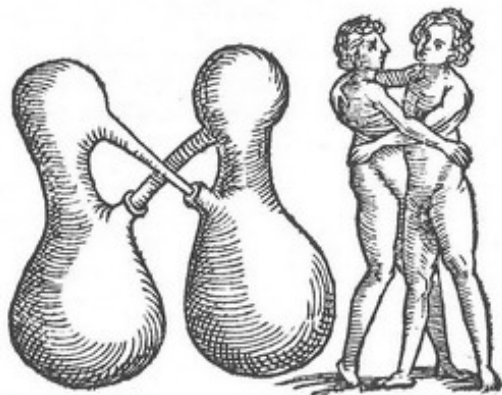
Sed si simplicium partes spirituosæ essentia crassamentis, & terrenis fecibus immersæ, ut tenuiores, & puriores evadant, & crassis illis, & impuris exonerentur, & in fecibus relinquant, velut medicis usibus ineptæ, oportet multiplicatis viribus, in se ipsas resolvantur, & reducantur, ut assiduo motu circumgyratæ nobiliorem vim, & magis egregiam fortiantur. Vas excogitatum est, quod Pelicanū vocant, quod ad avis Pelicani figuram adumbratum est, in quo simplicium partes magis tenues per collum eductæ, & per rostrum in apertū pectus infixum quasi in ventum super feces regerantur, iterumque per collum sublata indefatigabili motu aquositate, crassitiem recipientem paulatim exhauriant, & simplicia assidua rotatione non solum depurentur: sed etiam altius virtutes exaltentur. Vas, E, litera insignitur.

Alii verò alio modo effingunt. Duo vasa capiunt quod alteri alteri innectatur & quod unum recipit alteri reddit, utrumque alterius altero alvo rostro infigitur,

H

quemadmodum gemini fratres mutuo se amplectuntur, unde honesta nomenclatura hæc vasa gemellos vocant, ut crebra circumlacione se extenuent, & ab omni sorde, & fæce expurgata, nobiliores vires consequantur.

Sunt quædam quoque simplicia, quæ per longum, & anfractuosum iter deferri coguntur, ut naturam sublimiorem acquirant, nam dum per hos anfractus Serpentes altius evehuntur, continuo humidiores, gravioresque partes relinquunt, & infra detineantur, contra puriores sublimius gradientur, & quia in orbis revolutos serpentinos gradus imitatur, serpentinum vocant. Nos quoque in aquæ vitæ extractione sæpissimè hoc usi sumus, ut tenuiorem naturam, puriorem, penetrantiorisque fortiantur in sublimè per flexuosas ambages angustiores, & productiores à toto phlegmate exonerentur, Vas, F, litera adumbratur.

Vt mur

@

PRIMVS.

Vtimur quoque in aqua vitæ educenda vase quodam, quod octo, vel decem pileis constat, quorum alterius vertex alterius alveo mutuo inseritur & dum

H 2

ignis vim maximè urgente superne vivum evehitur variæ notæ vitæ aquam perficit, nam quo altius extollitur, eò tenuior, quæ tardigrada, & humidior, crassior ac phlegmate redundans, eò ignobilior, quod quia hydræ colla, & capita videntur imitari, herculeam hydrã vocem⁹ septē capitū, sed alii æneo, vel aurichalceo, alii vitreo utuntur. Vas præcedente paginâ G. litera notatur.

Vtimum quoque recurvo vase, scilicet collo: sed amplo alveo in iis simplicibus, quæ minimè ascendere possunt, quod quia Ciconiæ collum imitatur, Ciconias, vel storcas vulgus vocat: eo que in distillandis validis aquis utimur. Et quia torquet collum, nos retortas vocamus, ut quæ sublimari contumaces, pervicacesq; sunt vi ignis urgentis, per retortæ collum libentius illabantur.

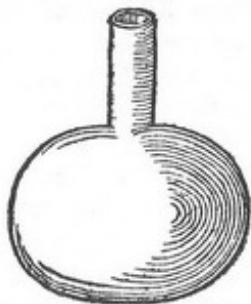
Neque in vasum nomenclatione à plantarum & fructuum similitudine abstinuimus, nam simplicia distillando, quæ validi halitus, & urgentis spiritus in salomoniacum, & salnitrum in aquis validis, amplo, ventroso, & capaci vase indigemus, & quia in eucurbitæ similitudinem efformatur, cucurbitam vocamus: nam si angu-

sto

P R I M V S.

45

sto vase vim illam spirituum coercere conabimur, in maximum abeunt crepitum, & vasa in mille fragmenta diffiliunt: oportet igitur amplo vase, quo laxius vehementes illi spiritus vagari possint: ut ab occurstante frigore flatulenti illi halitus in liquorem solvi possint.

CAPVT. XX.

De distillatiorum materia.

Antiquitus dum adhuc rudis, & imperfecta esset distillandi ars, plumbeis vel aeneis vasis utebantur in extrahendis rerum essentiis, quod tantæ erat humanis corporibus perniciosa, ut in varios mirum in modum noxios morbos inciderent, Galenus in libro medicamentorum secundum loca, horrore habendam aquam monet, quæ per plumbeos canales derivetur, nam limum, & crassamentum quoddam retinet, ut qui ejusmodi aquam copiosius hauserint, dysenteria corripiantur. Præterea fumi, & utilagines in signi fastidio non vacant: sed sorbentibus aquam non modo molestant, sed mirum in modum no-

xiæ: nam stomacho, pectori, jecinori, omnibusque visceribus negocium faceffit: & si cui clarius experiri cordi fuerit, animadvertat aquam è rosis, vel aurantii mali floribus exuctam, si per aliquot dies confederit, inveniet in fundo sedentem cerussam (ut diximus) quæ exp lumbeo alembico conceperat. Non tamen inficiandum, quod qui plumbeo alembico utuntur, plus aquæ eliciant, quippe surrigentes halitus sua frigiditate in guttas cogit, & indè copiosius per nares exudat. Nec dissimiliter de æneis, vel ferreis vasis, nam ex acrium simplicium distillationibus æruginem, vel ferruginem contrahunt, quæ aquis immixta tantum haurientibus eam periculi affert, quantum ipsa ærugo, & ferrugo, cerussa illa nocentior est: sed his meliora sunt figulina vasa, intus vitro sublita. & qui injurias ignium formidant, poterunt, & paleato luto loricare sic diutius quoque ignibus perennat. Sed omnium optima sunt vitrea, nã purissimum vitrum est, nullam ascititiã qualitatem recipit, & virès, quibus donantur ad amissim retinent: Sed si talium metallorum vasis utendum sit in oleis extrahendis, ubi insita vis residet saltem chymicis usibus, vel medicamentis extra corpus liniendis, non aut potu absorbeantur.

CAPVT XXI

De variis ignium gradibus.

onsultum est inter distillatores ignis remissionem intensioremve in gradus distinguere, ut cuique suus conveniens caliditatis gradus

P R I M V S.

47

dus constitutur: sunt enim simplicia aliqua humidissima, & levia, aliqua coctioni repugnãtia, ut vehementior ignem flagitent. Mox simplicium natura non violentanda est ignium excreſcentia, philoſophorum est cunctorum ſententia, naturã non vehementiſſimè urgendam, nec violentari patitur, corrumpitur enim nimio coactu. Primi gradus ignis est balnei, cum aqua adeò calida eſt, ut in eam manus ſine læſione immitti poſſit: ex hoc igne flores, & fruëtus, & ejuſmodi ſimilia mollia pituiroſæ ſubſtantia, ſeu phlegmaticæ tenues, & evaporabiles, quæ levi quaque caliditate flatum generant. Secundus gradus, quando aqua calidiſſima eſt, non tamen bullit, nec poteſt manu tangi, & ignis ſimplicium craſſioris ſubſtantia, quæ ex materia groſſitie, non tam facile vaporantur. Tertius gradus, quando aqua bullit. Quartus verò quando inter ignem, & vas nihil intercedit, quo in validis aquis utimur. Sunt qui gradus etiã in tres partes dividant, ut Secunda pars primi gradus eſt aquæ tepiditas, & ſic de ſingulis.

48
 IO. BAPT. PORTÆ
 NEAPOLITANI
 Distillationum,
 LIBER SECVNDVS.

De odoratis aquis eliciendis.

PROHEMIUM.

Jam quid fuerit distillatio, ejus varietates, & causas recensuimus, jam tempus opportunum erit operationes inire, & à distillationibus odoratarum aquarum exordiri, & à Rosacea incipiemus, ut cæteris notior, vulgatiórque, ejusque exemplo ad difficiliora & secretiora progrediemur.

CAPVT I.

De aqua rosacea odorata elicienda.

Nostrum initium à rosa erit, quæ hortorum est decus, & orbis delitiæ, ut rectè Lycophron Poeta Lyricus, & Achilles Tattius in Leucippes, & Clitophontis amoribus, dicunt. Quod si Deus Principem, vel Regem inter flores constituere voluisset, ipsam proculdubio constituirisset. Græci admirandam illam pulchritudinem, odorisque suavitatem è Venere donatam dicunt, quod Dea Adonidis amore capta, in sui profusi cruoris memoriam, in rubeam rosam conuertisset. Rectè ab ea auspicabimur, tū quod prima florum fuerit, ex qua extillatitia aqua extra-
 cta

tracta sit: si Avicennæ, & Arabibus credimus, tum facilitate, & suavissimo, quem eructat, odore, quodque præclarissimis medicamentis admiscetur, quibus humanæ vitæ succurritur, aliiq; flores ejus exemplo distillari cæpti sint.

De aqua rosacea distillanda reponenda.

AD odorem rosæ, & jucunditatem cælum conferre videtur, & cœli temperies, nam quibusdam locis minus odorata provenit, præterea siccis, quàm humidis odorator, contenta ruderibus, odore præstat, quibus pars ima scabra. Serenis diebus lecta, odorator. Decerpitur etiam intumescente alabaistro fastigiato, convolutis foliorum panniculis, paulatim rubescens dehiscit, priusquam explicetur in folia, & se pandat, rejectis luteis apicibus in medio calicis insidentibus veluti capillamentis. Sole supra horizontem evecto cum suæ pollentis efficacis viribus, Rosæ illæ capiantur, quæ quia candido rubore renident, nos in carthatas dicimus, ex his enim præstantior elicitur aqua, nam quæ sanguinea purpura pumicant, & flammea, vel quæ in virginis genis visitur, salubrius ad medicum usum veniunt caninæ rosæ vocatæ. Recipiuntur vel quæ nullo rore madefactæ extraherint, vel madescant, quæ oscitantes foliis dehiscunt. Hæ vitreo urinali reponuntur, ac injecto pileo obrurantur, & muniuntur vasculorum juncturæ, ne ex his rapidus spiritus evadens, in tenues auras abeat, rostro additur receptaculum in balneo mergitur, mox urgeto ignem, donec aqua eliciatur. Obru-

untur etiam cineribus: sed maxima opus est vigilantia, ne flores comburantur, & aqua fumidum virus, & nidorem redoleat, nam si tantillum ustæ rei fumum respiciet, rejicienda potius, quam inter odoratas connumeranda. E siccis Rosis etiam exigitur aqua, nam exiccatione ejus odor non exolefcit. humido loco reponatur, non ut mucescant, aut situm contrahant, vel semidiei spatio in aqua madescant, sic vitreis organis injectæ suavem etiam aquam effundunt. Tandem omniparatu odoratus latex, ex eis elicitur. nam odor non solum in foliis: sed omnibus partibus residet, ut in foliis aurantii, mirti, spicæ, aliorumque.

Rosacea aqua venalis.

Sed qui rosaceam aquam venalem exponunt, aliter parant, studentque lucro potius, & quantitati, quam odoris fragrantia, ut ementes fallant. Assumunt centum libras fontanæ aquæ, & in æneum vas illam cõjiciunt, rosarum decem, non rejectis alabastris, vel in medio stantibus luteis apicibus, nec projectis viridibus foliis, illis barbulis vasculum ambientibus: sed integras ut decerpuntur, & subjecto igne triginta aquæ libras excipiunt, mox ignem subducunt, deinde aperto alveo distillata jam rosarum folia exprimunt in vas æneum, mox projiciunt, & alias tricenas aquæ libras addunt, ac denas rosarum, & ignem augent, eundem modum reiterantes, ut ex triginta rosarum libris, centum odoratæ aquæ eliciant venalis. Alii recrementa illa, ex quibus pharmacopola ex decocto rosarum cremor elicitur, projecta, in aqua maceranda per dici quadrantem imponunt

S E C V N D V S.

51

nunt, demum distillant, & ex eis etiam odoratam eliciunt aquam venalem. Fertur supra aquam pinguedo quædam innatans, quæ penna excipitur, rosæ fragans oleum, ut dicemus. Tot modis rosacea aqua adulteratur.

Rosarum aqua, cujus pars una multas fontanæ aquæ odoratas reddit.

Quod si majorem rosarum fragrantiam efflagitas, ut cæteras antecellat, cujus cochlear unum in amphoram fontanæ aquæ injectum, fragrantem reddat, ita parato. Distillentur rosæ, ut prius diximus, mox distillatam aquam super alias recentes rosas irrorato in vitrei vasis alveo ejusdem quantitatis, & denuo distillabis, ac ita tertio efficies, & sic tam largum odoris effluvium emittit, ut sæpius odorata caput offendat, cujus pars una supra decem fontanæ aquæ odoratissimas reddit, & ita parata, fricato diligenter vase ad odoramenta paranda reponitur. Hæc aqua corroborat, capitis doloris mulcet: nam cit corpus, quia ejus subtilis caliditas igne dissociata abiit.

CAPVT II.

Aqua ex Arantiorum floribus odorata.

Post odoratissimam rosarum aquam præstantissima sequitur ex Arantiorum floribus, nec odoris præstantia primæ quicquam honoris cedit.

Hic Neapoli maxima elicitur florum aquæ quantitas per omnes mundi partes deferenda, in qua semper veris temperies aridet, & cuncta nostra viridaria his scætant.

Aqua ex Arantiorum floribus reponenda.

Colliguntur non qui ex suis arboribus delapsi in terram jacent flores, nam hi evanidi sunt odoris, sed manibus decerpti. Non roridi, sed aliquibus horis in umbra passî, sed neque per diem odorem remittunt: ita tenaciter odor suis partibus inhæret. Cõpleantur vitrea vasa, & in aquæ balneo reponantur, vel cineribus, indantur rostrati pilei, obstructis optimè juncturis, ne tenuissimus odor elabatur. Tunc subiecto igne roridus vapor in summopilei subreptus, ac frigori occurfans ipsum irrorat, mox liquor refluius factus, in subiectum vas labitur: exceptus aliquibus diebus optimè clausus in solatur, ne quid terri odoris fumi respiciat, quem vi ignis receperat, demum ad usum reponitur. Distillatur etiam aqua ex citriorum, limonum, ac omnium acruminum generum floribus eximii etiam odoris: Sed in ea quæ ad sorsibitionem paratur, recipiuntur tantum folia, rejectis calicibus, & fructuum rudimentis in medio floris stantibus, ne amarorem ex his respiciat, ac vitreis organis distillentur.

Aqua.

Aqua ex Arantiorum floribus venalis.

AQua mirum in modum venalis est, tum condiendis magnatum cibis, tum ad odora menta paranda, maximè ab unguentariis expetitur, & ad medicos usus apprime utilis. Flores sine delectu in alveum æneum conjiciuntur cum maxima aquæ quantitate, ut in rosis diximus. Distillant etiam florum recrementa, quæ ab unguentariis rejiciuntur, qui in condiendis pelibus ad chyrothecas, & thoraces, utuntur, & eliciendo odorato oleo. Substratas enim pelles, ac nuda amygdala triduo floribus cumulant, bis in die recentes permutando, mox tuls amygdalis, & organo expressis, odoratum oleum eliciunt. Hos igitur neglectos per diem aqua madentes, post distillantes fragrantem aquam eliciunt. In Gallia Cisalpina, aliisque frigidis locis ex frigida cœli intemperie, plantæ ad flores non perveniunt: sed vix vitam ducunt, ob id ex plantarum citriorum summitatibus, & teneris foliolis aquam eliciunt, sed non primæ comparandam: Aquam per cinerem exustam per aliquos dies insolant, donec exuat, si quam ex ignis violentia ustularionis labem conceperit.

Arantiorum aqua eximia fragrantia.

Quod si aquam fragrantioris odoris fieri voles, quemadmodum de rosis diximus ita de arantiis floribus faciendum jubemus, scilicet ut prius a-

qua distillata super recentiores flores irroretur, & quò pluries irroraveris super alios decerptos flores, & denudò distillaveris, eò valentiorè odoris effluvium, & operandi violentiam nancisceris, cujus exigua pars supra multam projecta ejusmodi ferè odoris reddet. Aqua hæc ad medicamenta apprimè utilis. Ad pestilentes febres utilissimè propinatur, præcipuè quæ exanthematibus veniunt, quia putredini maximè adversatur. Selibra pota per sudorem à corde contagiosos humores expellit. Venenorum vim eludere, & retundere solet. Ore subindè colluto halitus suavitatè comendat. Odor ad animi deliquia prævalet. Distillata Limonum aqua mulierum facies expolit, vitiligines, & maculas emendat, varos delet, & acoros interimit. Corroborat, ejusq; palpitationi salutare remedium est.

CAPUT. III

Odorata aqua ex Myrti floribus.

HX myrti quoque floribus distillata aqua, suavitate, & odore præstat, hortorum delitiæ, & ornamentum, maximè myropolis expetita. Myrsinum pulcherrimam puellam in hanc plantam mutatâ fingunt Græcorum fabulæ, quod sui odoris præstantia, ac insignium virtutum cumulo virginibus præstaret. Vt jam dictis ante floribus tertio gradu respondet, ideo & tertium ei locum ascripsimus & suis etiam terrestribus partibus intestinus odor insidet, ut ex ea aqua & oleum insigne eliciatur, ut dicemus quod non aliis omnibus evenit.

Aqua

Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda.

Aquam hæc est faciendi ratio, decerpuntur flores è nostrate Myrto sylvestri, cujus folia dilucius videntur, & aliquanto majora sunt: nam universus hic Neapolitanus tractus montes, & littora spontè eam fundunt, ut hæc odore celebrior. Vitreo vase injiciuntur, vas aquæ balneo, vel cineribus mergitur, cui pileus, & receptaculum jungitur, obturatis, picatisq; juncturis, tunc è pileo illapsus latex odoratissimus exit.

Aqua ex Myrto venalis.

Qui verò myropolis distillant, æneo vase magnam fontanæ aquæ partem injiciunt, ac cauliculos teneros ramorum cum floribus decerptos, nam & frondes æmulum odorem proferunt, uti Romæ, & Cisalpina in Gallia fieri vidimus, ubi plantæ ob frigus violentiam malè hospitantur, ut vix ad florem perveniant.

Aque myrti miræ fragrantia.

Sicut superius de floribus diximus extracta aqua super flores iterum atque iterum projeceris, & distillando eundem laborem susceperis, aqua miram acquirat odoris suavitatem. Aqua constringentis est facultatis. Porta halitus oris commendat. Ad oris item ulcera valet, & etiam super generosa obsonia inspergitur.

Odorata florum, Lavendule aqua.

LX odorata stirpe illa, quam herbariorum vulgus lavendulam vocat, nardi specie, ut verius pseudonardus dici deberet, quod odore nardum æmulatur, aqua distillata madendis lintheis gratiores, & suaviore odore commendat tanta odoris fragrantia, ut omnes flores odoris iucunditate provocet, qua de re vestibus etiam inferitur, & in manuales fasciculos digeritur, balneis & hominum lavacris expetitur, elotaque omnia, si permisceatur, odorata reddit, ob id vitiosa quadam vocabuli corruptione lavandulam vocant. Infolata servatur etiam ad varios odorum usus Constat terreis spirituosisque partibus, ob id flores, frondes, ac tota denique stirps aquam, & oleum odoratum reddunt. Decerpantur flores veris exitu Junio, & Julio mensibus, purpurei frequentibus spicis sparsi, ex locis apricis & petrosis, nam gravius redolent, vitreis organisiaditi, ac balneo, vel cineribus distillandi imponuntur, & aqua ex eis emanans ad omnes usus odoratissima. Frondes etiam distillantur, & eundem ferè odorem spirant. Si recentes flores habere non poterimus, siccos aqua biduo macerabimus fontana, vel rosacea mox subjectis ignibus fragrans elicitur aqua. Si olei quod nobis ex Gallia evehitur aliquot stillæ in fontanam irrorentur aquam, commixta, & commota ex oleo aqua, suavissimum odorem concipiet. Vel si siccos flores aquæ madendos impones, ac foli bene operculato in vase exposueris, eandem odoris
commen-

S E C V N D V S.

57

commendationem repræsentabit. Stillatitius odoratus latex fronte, & temporibus illitus catalepsi, & leviore hemiplexia, comitiali morbo, & syncope laborantibus succurrit.

CAPVT V.

Aqua odorata ex odorato Trifolio.

 Doratum Trifolium sui odoris commendatione distillatoris Neapolitanis officinis frequentius venit, quod Tribulum vocant urbana Loti speciem. Referunt flores, & frondes eundem odorem, & etiam resiccata plenius redolent. In tempestatibus odor intenditur, ut locum in quo herba satâ residet, suo odore repleat. Latioribus locis oritur, videturque ad odorem & hominum volupe nata herba. Sylvestris odoris est infirmioris: Sed miror apud incolas, & peregrinos hujus herbæ odorem in pretio non haberi, nisi in causa fuerit, non omnibus in locis odoris jucunditate ferri: sed ejus odorem pro locorū varietate intendi, & remitti. Hic maximus apud unguentarios usus, aqua per se sola, cum aliis floribus commixta, eximiam odoris redolentiam repræsentat. Decerpuntur floridi apices cum teneris frondibus veris initio, distillanturque balneo, vel cineribus.

Odorata

Odorata aqua ex Iaseminis.

Nascuntur apud nos Iasemini, vel Gelsomini flores odorati, & pretiosi tanta copia, ut nulla sint viridaria, nullæ mulieres, quæ in fictilibus vasculis non alant ob sui speciositatem & iuaveolentiam, & ornamentum, videnturq; florum omnium odorem superare, ut principatum facilem sibi vendicent. Et mane in viridariis deambulantes propè floridas plantas experiuntur ex eis gratum odorem halare, & ita animum exhilarare, ut homines huius suavitate capti, & odoris iucunditate illecti, ab eis discedere non patiuntur, magnetina odoris virtute. Flores enim manipulati componuntur, ut semper in manibus habeamus, quousque odoris gratiam exuant. Duo apud nos genera nascuntur, sativum quod tota Aestate floret & Autumno iucundissimi, & validissimi odoris, & sylvestre, quod remissius halat. Vitreis organis ex his difficillimè odorata aqua extrahitur, nam tenuissima odoris vis in summa florum cute residet, ut levissimo quoque igne abeat in auras, & odoris gratiam exuat, quod hoc argumento probatur. Si diutius in Sole manserint inolefcit suaveolentia, & in dori remanent flores, iidemq; sicci, nil prorsus odoris spirantes in totum rejiciuntur, & si digitis flores compresseris inolidis terrestribus partibus cum superficialibus olentibus se permiscantibus. suavitas illa madore intrinseco retusa, ignavo fatore contaminatur, cum minor pars olida à majori inolida supeditetur.

S E C V N D V S.

59

peditetur, & mira odoris suavitas illa non pertinax cum inolidis partibus compensatur, ob id mea tempestate hominem non cognovi qui stillariis organis ex his suaveolentem aquam exugeret, nec unquam venalem expositam vidi. Nitemur igitur, & si odor in tenuibus, & superficialiis partibus insideat, maxima sedulitate, & industria extrahere, ut & si odor citissimè è floribus expiret, in aquis potissimum, & oleis apud nos commorare cogamus.

Odorata aqua ex Iaseminis.

Quia pars illa superficialia flatulenta est, & vaporosa, ne cum foetidis immisceatur, ob id organa ampla, eademque humilia requirit, ne debiles illi flatus, & vapores subnixi in ascendendo laborent, & inclinato etiam vase. Replentur igitur ex sativis Iaseminis vitrea vasa recentibus, & non resiccatis, nam potius ingrati, quam grati odoris aqua eliceretur, & aquæ balneo collocentur inditis pileis, & optimè commessuris emplastratis, & picatis, levi igne brevi temporis intervallo coquantur, ut tenuissimum illum aerem expirent. Nec nimis flos incalescat, quia si ex totius composito maneret vapor, ingrati esset odoris, sic vix exortus vapor in receptaculum exoneretur. Ac ubi paululum extillaverint, subducto igne amoveatur vas, & exceptam aquam super alios recentes flores irrorabis, & eandem operam impendes: sic secundo gratioris odoris fluet aqua. Vndè ter, & quater effeceris, & magnum acquirat aqua odoris effluviū, & si odore fragrat maximis etiam ad animi recreationem pollet viribus.

Aqua odorata ex Moschatulis rosifis.

IN eodem distillationis genere difficillimæ sunt rosæ albæ ab insigni moschi odore, moschatulæ dictæ: habent enim & ipsæ in summa superficie tenuioris odores auram inspersam: ob id digitis confricatæ, nec moschum olent, nec eximia illa odoris suavitate delectant. Vnde sedulam operam navare oportet, ut distillatione ejus odor eliciatur. Decerpantur igitur non quæ à Sole exuctæ sero pallidum colorem contraxerint: nec folia in terram delapsa: nam his nullus odor: sed quæ adhuc in folliculis convolutæ, & conglobatæ jam in folia explicantur, non projectis luteis illis apicibus in medio florum stantibus, Hæ in vitreum urinale collocentur, latum & contractū, sic leviaquæ balneo ne laboreat ascendendo vapor. Excepta aqua denuo super recentes irrorabis, ut diximus, & distillabis, ut placidiorem magis paulò teneat odoris auram. Sylvestres etiam quæ passim in dumetis luxuriant, & si minoris odoris, non tamen dispari odore indonatæ, nam etsi videntur sylvestrem habitum induisse, non ita tamen odore viduatæ sunt, ut ne odoris commendatione distillari nequeant.

Aqua

S E C V N D V S.
CAPVT VIII.

Aqua odorata ex purpureis Violis.

VT veris prænuntia, & prima inter vernos flores emicat viola, ita præcipue odoris commendationis, & utilitatis existit, ut videatur naturam ad hominum utilitatem creasse. Nam si eam spectes, maximè saturata illa sua urente purpura oculos recreat, & si per locum ambulabis, ubi ille confitæ sint, non parum olfactus miro illo suo odoris oblectamento capietur. In eadem specie florum sunt qui superficialium illum vapidum odoris spiritum possident: ut nisi citò discerpas, odoris effluuium expiret. Vnde prius decerpantur, oportet, quam solis vim experiantur, nam illico exolefcit odor, & siccæ nil penitus redolent, nec roribus madidæ, quia obtunditur. Decerpantur igitur tempore quo Solis calor virtutem non resolverit, eligantur nigriores, nam quæ saturatiore purpura nitēt, præstantioris odoris fragrantia magis olfactui blandiuntur, non albæ vel delutioris coloris: nam euanidi odoris sunt, nec ortæ humidis, vel umbrosis locis. Distillantur eo more quo de aliis diximus, & recentibus aquis distillatis superinjectis de nouo distillentur, Si enim in fontanam aquam insperferis, ac per diei quadrantem immorari patieris, aquæ suum odorem conciliabunt, & si id ter, quater repetes, maiorem violarum odoris gratiam sine distillatione nanciscuntur.

Ex Caryophyllis floribus odorata aqua.

Non in ultimis ponendus est speciosus, & odoratus Caryophyllarum flos, quippè cum omnibus de pulchritudine viribus, & odoris præstantia certet. Hi figulinis in vasculis à mulieribus foventur, his hortorum areae decorantur, fasciculi olfactorii in hominum manibus versantur ad odoris gratiam; & animi vires recreandas. Aqua nõ minus difficulter quàm ex superioribus elicitur. Seligantur non albi, nec qui in candidis foliis cruoris notulis inficiuntur, non qui languido rutilant cocco, non sylvestres, nam non ut superiores odorem tribuunt: sed qui saturato cruore renident, & qui ex multiplicibus foliolis flores conflatos gerunt. Projiciantur calathi, & quæ in medio stamina se ostendunt, rejectis etiam forfice unguibus ita enim vocamus partes illas albas, quæ petiolo, & calathio inferuntur. Frondes in vitream ampullam conjiciuntur atq; in aquam tepidè bullientem collocantur, ut tenuissimus vapor in summis frondibus insidens surrigatur ad pilei testudinem, & exillet. Si pulveris aliquid Indorum cariophyllorum in pilei canali circumdabitur, mirum in modum aquæ odorem augebit. Vires ejus validissimæ ad animi deliquia: nam qui animi deliquio consternuntur, si olfactui appropinquetur, maximè reficiuntur. Ad pestis contagia præstantissimè sum expertus, & ad febres contagiosas, & melancholicas cordis passiones.

De odorata Liliorum aqua.

Estatis decus, & honor est Liliū suo incontaminati candoris nitore, ac venustate, ac blando suavīs odoris effluvio ab omnibus concupitum, ut flos florum dici possit: ob id Iunonis rosam, & Veneris volupe vocatum: sed ab eo odoratam elicere aquam vix potest arte nancisci, nam vix Sole illustrati suum expirant odorem: nam tenuissima floris substantia, in qua odor ille residet, illico efflatur, ut ne vestigium quidem odoris conseruet. Eligantur igitur solæ frondes vix è caliculo dehiscētes, rejiciantur stamina, mox vitrea in ampulla optimè stipatis juncturis, aquæ balneo reponantur, ac subdito molliusculo igne tantisper coquantur, ut vix flores videantur contabuisse maxima sedulitate, ne voto frustreris, & sic odorata elicitur aqua. Stillatitia ejus aqua parturientibus maximam præstat opem, ac pellendis secundis. Maculas è mulierum visu abstergit, rugas delet, candidatem carni conciliat.

De odorata Narcissi aqua.

Est Liliū Narcissum dicemus cognatione odoris, qui plerunque in Liliū degenerat. Sunt, & Narcissi odore ipso suavissimi, cujus plura sunt genera: illum nos distillabimus qui croceis intus foliolis, foris albis cingentibus, ut Ovidius in Metamorphos. canit suavissimi
& vio-

& violenti odoris, ferè soporiferi adeoque uberi odoris, ut sæpius odorati caput tentent, dicunturq; à *ναρκῶ* quasi torpeo, quod caput gravet torpedine. Si modo, quem superius diximus, distillabitur, odoratam fundet aquam, immò illius violentiæ magnam partem exuunt ut tutius odorari possit, & violentiæ loco suavitatem recipiant. Eandẽ operam impendendo ex cæruleo Hyacintho odorata effluet aqua.

CAPYT XII.

Aqua odorata ex Azadarach floribus

ARborem illam, quam alii Loton, Arabes Azadarach dicunt, in Italia arbor Paradisi vocari cœpta, nomenque inde positum, quod flores pergrato odoris effluvio nares oblectent veluti Paradisi, cujus fructu Hispani ad numerandas preces utuntur. Arbor conspicuæ venustatis, & odoris est. Flores hi per aquæ balneum opera, & sedulitate ut superius diximus, distillati fragrantem aquam effundunt, quia flos tenuis ut laseminis, ideo parem illis operam exposcunt.

CAPYT. XIII.

Aqua odorata ex herbis.

Herbis etiam odorata elicitur aqua, quarum hoc capite aliquas commemorabimus, & per se solæ odoratæ sunt, & cum aliis commixtæ, & odorem, & salutem nobis conferunt, & primo de Ocimo dicamus, Græci Basilicon vocant, quasi

quasi regium, quod regio ejus odore, regio nomine dignum sit. Ex hoc extracta aqua suaviter redolet : sed odoratior ex genere illo, quod minimis constat foliis, & odore celebrius : Neapolitanum vulgus Basilicum gentilem vocat. Aliud est genus ab insigni exoticorū odore Caryophyllorum, Caryophyllatum vocant, odoratissimam aquam effundit. Aliud est quoque quod ab odore mali citrii, ut nulla inter frondes, & citrium interfit differentia, Citratum vocamus, quorum aquæ olfactu cordi, & capiti profunt, & animi mærorem ex atra bile ortam emendat, & hilarem, & lætum reddit, & in animi deliquio salutare est. Caryophyllatum ad cordis affectus, illud quæ roborandum, cæteris aptius animi quæ deliquis præstat.

Est altera Ocimi species, quam Acinon vocant, Neapolitani Ardichella, à maxima cum urticæ floribus similitudine, in aquæ balneo odoratam manat aquam. Melissâ ab insigni Citri odore Citraginem vocant, cujus distillata aqua corroborat, & animi mærores ex atra bile ortos expellit. Ad cardiacos effectus, ut citrium etiam prodest: quod si nares consulas non nisi citrium olet. Ex radicibus caryophyllatæ herbæ odoratis aqua exugitur, quæ eisdem cum caryophyllis exotericis effectus retinet.

CAPVT XIII.

Aqua odorata ex pluribus commixtis.

Diximus de simplicibus, nunc de compositis. Sæpissimè in distillationibus solemus, flores, & frondes commiscere, tum ad odoratorē

aquam parandam, tum ad medicos usus, tum ad mulieres decorandas Aquam rosaceam, vel aliorum florum moschatam conficies, si locatis in ampulla floribus moschi granum in pilei canali, vel rostri extremitate accommodaveris, & extillans aqua, & per moschum illabens, moschi odorem recipiet, & sic maximam moschatae aquae quantitatem parabis, id tamen monco animadvertendum in compositionibus, ut non ex omnibus aequale pondus adjicias: nam quae valentioris sunt odoris, infirmiores obtundunt, & inolfactu supeditantur, ut discerni nequeant: sed potentioris odoris minor, languidioris major pars opponatur, ut consonans ex his consurgat odoris harmonia. Exemplum damus, Rosarum partes duae, Aurantium florum una, Lavendulae dimidia, Trifolii odorati pars quarta, Myrti una & dimidia, indantur in vitreo vase, in cuius pilei nare Moschum collocetur, ut inde delabens aqua moschi odorem recipiat, & odoratissima manabit aqua: Vel capiantur Rosarum, Aurantium, Myrti, Trifolii odorati quantitates jam dictae, & alternatim in ampullae alveo collocentur, quibus adde Sambuci flores, Rosas moschatas, Lilia, summitates ramorum Citrii, ac vitrea in ampulla locentur. Interea in ollula vitro intus illita, Strax, Belzoinum, Caryophylli, & Lignum aloes bulliant parumper: inde aqua supra flores spargatur in alveo operculato, & picato, & in rostri osculo granum Moschi accommodabis, Zibeti, & Ambarae, ac levibus prunis per aquae balneum stillantem aquam excipies. Vel recipiantur Basilici frondes, Mentae, Mari, Iridis.

S E C V N D V S.

67

Iridis radicem, Salvia, Melissa, Lavendula, & Rorismarini, & his adjiciantur Caryophylli, Cinnamomi, Nucis myristicæ pauca quantitas, ac Citrii cortices. Hæc omnia in aquis odoratis supradictis triduo macerabis, inde per aquæ balneum extillabis.

CAPVT XV.

*Quomodo flores in distillatione suos
colores, seu vires conser-
uent.*

Uia colores in plerisque sunt essentiæ simplicium, ut in auro, floribus, & aliis, ob id maxima sedulitate attendendum, ut colores cum aquis extrahantur, ut suo loco declarabimus posterius: qui non minus oculos oblectant, quam ad medicos usus præstant, nam in distillatione flores non solum vires: sed colores conservant, & fortasse locupletius, & ut à rosis incipiamus. Excipiuntur rosarum florum frondes, & præcipue quæ saturato cruore micant, caninæ vulgò dictæ, vitreo parvo vasculo accommodantur patuli oris, hoc vas intra aliud vas laxioris alvei inditur, quod substratas habeat rofas cujuscunque coloris fuerint pileus, & receptaculum imponuntur, & picantur, & substrato igne vapor ex rosis subreptus in vasculum illabens, colorem ex rosis elicit, & cum succo admiscetur, & peracta distillatione, sumatur vas ex magni valis alveo, & in fundo rosaceo, vel sanguineo colore tinctam reperies, & ex

68 LIBER SECVNDVS.

pilei nare clarissimam distillabit aquam, ut utramq; habeas, & cruentam, & claram: cruenta tam vehementis erit odoris, ut sæpius odorata caput tentet. Potest & alio modo colorari. Vase rosæ repleto extinctæ frondes in pilei canali accommodabis, & mox clauso vase, ignem subjicias: nam vapor pilei testudinem tangens frigido vitro occurrens, vertitur in aquam, per pilei latera in canalem defluens per narem, coloratam aquam extillabit, secum habens odorem, colorem, & vires. Id etiam experiemur in purpureis violis, cujus si frondes in pilei canali circumpones, & alios flores in alveo ex pileo illabens calida aqua per canalem decurrens coloratur, & in receptaculū purpurea manabit aqua. Quod hæc majoris sit virtutis, quam simpliciter extillatæ, experti sumus aquam rosarum cruentam madefactis lineis frustulis, ac tempore circumpositis capitis dolorum illico amovere, quod non evenit ex clara distillata.

IO. BAPT.⁶⁹ PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER TERTIVS.

In quo de oleorum distillatione
tractatur.

PRO O E M I V M.

Diximus superiori libro ex floribus, & herbis odoratis de aquarum distillationibus, nunc ad oleorum extractiones properabimus, res digna admodum, & industria, labore, paratuque magno perficitur. In oleis, ut diximus eximia rerum virtutes, & mirabiles latent operandi vires, & si aliis vasis extrahi posse non negamus: Nos tamen peculiariter hoc uno utemur, quo ustrinae dubium, & operantis socordiam non timemus: Sed fornacem, & vas constituamus.

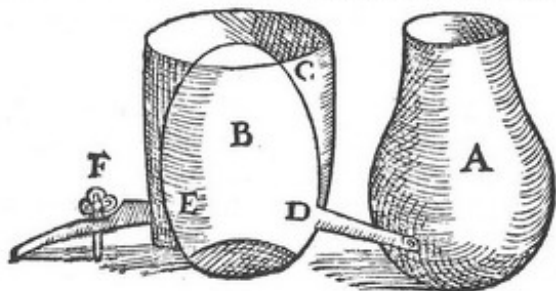
CAPVT I.

*Descriptio vasis, & fornacis ad oleorum
extractionem.*

Si multifariam multisque modis olea ex herbis, & floribus extrahi possunt, hoc tamen modo contenti erimus: nam eo quotquot vidimus, experti sumus, nullum commodius, & opportu-

nus reperimus. Fiat ahenum ad ovi similitudinem capacious, cujus latitudo duorum pedum, profunditas verò trium, in summitate collum angustum bene, & latum semipedale, pileo grandiori recipiendo accommodatum, ut ipsius latera extremo orarum suarum ambitu includat, pileus longo rostro aquam distillatam in receptaculum longo rostro diffundat. Vasis mox turris forma pileo circumponitur ex stannea, vel ferrea bractea, ut veluti vesica aquam interfusam recipiat, quo perpetuum insit frigus, & pilei testudinem superet. In imo canalem cum suo epistomio possideat, qua calefacta ad libitum exinaniri possit. Fornacula hoc modo paratur. A solo bicubitalis surgat rotunda, vel quadrangula forma è calce, & lateribus, pede supra planum erecta, pavimento sternatur in cujus medio fenestretur. Fenestra ferrea tegere coöperiat, qua laxius cinis egeratur. In summo rotunda erit tantæ laxitatis, ut ahenum vas in se recipiat, Infra vas transverso ferro fulciatur tantæ soliditatis, ut ignis ardorem, & vasis pondus sustentet. Fenestella è regione ferreæ tegetis aperiatur, per quam ligna, & carbones injiciantur, eximia fenestella cineres è crate cadentes exerantur.

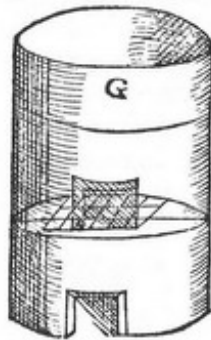

Vasis

T E R T I V S.

71

Vas hic erit usus. Repletur tertia pars florum, mox aqua fontana lymphida infunditur, ut flores, & herbas per semipedem excreseat: inditur pileus circumlitis orificiis, & imponitur fornaci, ac suppositis flagrantibus prunis incaleseat, nam quamvis flagrantibus prunis suppositis stillatitia aqua ustrinæ labe non maculabitur, ubi pilei aqua nimium incalescit, effusa extrinsecus aqua calida, frigida super infunditur, ut pileus frigeat semper, nam ex pilei rigore copiosior elicitur aqua.

Ahenum, A.

Pileus, B.

Turris flammea, C.

Rostrum pilei, D.

Canalis Turris, E.

Epistomium, F.

Turris, G.

Prope pileum catinus aqua frigida plenus maneat, ut effusa in alium catinum calida, recens frigida super injiciatur.

Quomodo

Quomodo oleum ab aqua separetur.

Uia hic vase oleum simul cum aqua exigitur, non parua nos tangit difficultas, ut separatorium quo aquam ab oleo separegemus, paremus: nos multa describimus, ut suo quisque libito melius seligat. Aliqui infundibulum vitreum habent, intus aquam, & oleum effundunt, oleum supernatat, aqua in fundum occupat, indice digito inferius os occupante, ubi quieverint, amoto inferius digito, aquam effluere sinunt, ubi tota effluxerit aqua, & oleum propè digitum descenderit, relaxando digitus parumper osculum, aquam guttatim effluere sinunt, ubi aqua effluere desierit, relaxato digito, oleum in ampullam effluere permittunt.

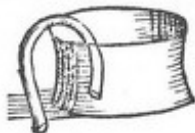

Alii hoc modo separegant per Siphonem paruum in-
tortum tantæ altitudinis, ut intra vas positus, altera
pars foris descendat, Siphonis crus unum imum vasis
petit in quo residet aqua, mox flatu aquam ad se trahunt
illico aqua effluet, ubi aqua effluxerit, ad oleum deven-
tum est

T E R T I V S.

73

tum est, ut oleum in Siphonis cruore extrinseco erit, tunc digito osculum comprimunt, ut oleum quiescat, mox à vase amoto super aliam ampullam, oleum effluere sinunt.

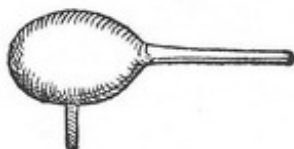
Alii vasculum parant, quod prope collum canalem angustum habeat, mox intus aquam, & oleum ingerunt, quousque ad canalis os perveniat oleum : nam semper aqua fundum, oleum summa petit, oleum è regione canalis perventum inclinato parumper vase, per canalem effluet.

At nos hoc vase contenti erimus, quod ex tot, tantisque optimum experti sumus. Receptaculum surgentis alvei parant, quod in ventre canaliculū habeat satis angustum hoc vaporarii rostro subjicimus, & ubi distillare desierit, & oleum & aqua in ejus alveo promiscuè fuerit, imposito osculo vasis indice, obvertimus vas, ut

M

oleum supra innatet, & aqua in imo supra canalem residueat, tunc amoto digito, aquam per canalem effluere sinamus paulatim, quoad tota effluxerit, ubi oleum canali appropinquabit, rostello indicem apponimus, ut per angustissimum osculum aqua guttatim effluat, ubi verò solum oleum in rostello erit, supposita alia ampulla, amoto digito, oleum effluere sinamus.

CAPVT III.

*Odoratum oleum ex floribus Aurantii
distillare.*

Hoc modo qui sequitur, parari consuevit. Capiantur Aurantii florum quadraginta circiter libræ, ac memorato jam vase indantur, quibus superfundantur quindecim aquæ fontanæ, & subiecto igne, urgeto quantum vales cum memorata pilei infriigidatione, sic quatuor, aut quinque horis tota distillabitur aqua. Supra aliquæ olei guttæ supernatabunt rubei coloris. Maxima diligentia, & arte separandæ sunt, fragrantissimi odoris, nec aqua à suo odore degenerabit, quam venalem exponunt.

Prole-

T E R T I V S.

75

Profectum oleum erit paucae quantitatis, ut vix ex sexcentis libris, una olei uncia excipiat. Sunt etiam qui vitreo urinali in aquae balneo ex solis floribus oleum cum aqua eliciunt, aurei coloris, mirabilisq; odoris: sed quam minimae quantitatis. Si aquam quae prius ex aliis floribus manavit, super alios flores irroraveris, mox distillabis ex aqua pretiosiori odoris, & olei majoris quantitatis erit. Ex tot, & infinitis plene utilitatibus vidi melancolicae febribus contagiosis, stomacho, & matricis doloribus praestantissimum esse pharmacum,

C A P V T III.

*Odoratum oleum ex Citriorum floribus,
& corticibus.*

Eodem modo è floribus Citrii educitur oleum, & ex quadraginta florum libris, vix dragma elicietur. Differt ab eo, quod sit colore candidius, & odore infirmius.

Oleum odoratum ex corticibus Citrii.

Citrii cortices inciduntur usque ad album medullae, induntur vitreo urinali cum fontana aqua ad ignium cinerem, ex ducentis fructibus uncia elicitur praeciosi olei, quod cum aqua promiscue effluit, segregaturque ab aqua. Plus ex acerbis quam ex nimium maturis excurrit. Si cum foraminulenta radícula, corticis ramenta fiant, parcius oleum colligitur, quia major spirituum pars evanescit in auras, & odor diffatur.

M 2

Sed

Sed si taleolis dimidiati ferè digiti dissectis, ac frustillarim concisis uteris, minor jactura spirituum fiet. Si prius aqua cortices macerentur, eademq; aqua distillaveris, plus reddet olei. Ex parvis limonibus quos vulgò Calabresche vocamus numero quinquaginta, vix duas drachmas elicies aurei coloris, in vitreo urinali cum aqua collocantur cum ignis violentia, quia combustionis labem non extimescimus. Vires ejus. Si oleum cum vino hauseris, viperarum, Scorpionumq; medebis venenolindo vulnera cum lino. Perunctæ nares contra febres pestilentes, & pestem se muniunt. Gulam pulsus manuum, pedumque linendo contra melancholiam valet, roborat stomachum, & confert digestioni, oleum extractum ex primis fructuum rudimentis Aurantii ad lapides in vesica frangendos efficac. Ex sex fructuum libris unciam olei clari, & odorati extraximus.

CAPVT. V.

Odoratum oleum ex Rosarum floribus.

Mnium difficillimæ extractionis est Rosarum oleum, atque in minima quantitate: sed suavissimi odoris, ut reserato vase, in quo oleum conditur, in rosarii medio florentis commorare videaris. In supra memorato vase decem libræ aquæ infundantur, atque florum quadraginta, ac ingentis vi ignis maxima aquæ quantitas educitur cum oleo, quod delabitur in receptaculum, difficillime que quoque colligitur.

Stillatitia aqua in lōgissimi, angusti colli phialā inditur,

T E R T I V S.

77

tur, usque donec infundendo, ut ad summum os perveniat. In solari finito plusculis diebus: nam oleum solis calore ab aquis separatur, & plus aeris nactum, leviusque factum, sursum evolat, & in oleum abit: nam bulla statim in fundo orta altum petit, cujus rei ego spectator mirabundus super natans oleum pluma derafi, & collegi. Nos id casu animadvertimus, quod nunquam putaramus ex rosis oleum colligi, cum non pinguis essent substantiæ. Ex hoc experimento edocti alios modos in aliis tentavimus, voto successit, & amicis indicavimus. Ex Rosarum decoctionibus ramenta, quæ à pharmacopolis rejiciuntur denuò cum aquis distillata, & aquam odoratam, & supra aquam pingue quoddam odoratum in album oleum reduximus.

CAPUT VI.

Oleum odoratum ex Myrti floribus.

SI triginta florum libræ Myrti in vaporario reponantur cum sexaginta libris aquæ fontanæ urgente vi ignis in pilei rostro, labuntur in receptaculum trigintraquinque odoratæ aquæ libræ: atque per summa aquæ oleum supernabit: sed parvæ quantitatis odoratissimum. Et si super extractam aquam tantûdem florum admiseris, & aqua fragrantior, & mira olei quantitas recipietur. Ex teneris ramorum summitatibus Myrti aquam extraximus etiam odoratam, & oleum: sed oleum nigri coloris prolicitur.

Oleum florum Caryophyllorum odoratum.

Non parvæ erit diligentia si paucitas odorati spiritus qui in sublimitate frondium subsistunt, foveaturq; ab impura sui mole vindicabis. Ex tribus libris frondium Caryophyllorum cum pauca aqua urgente vi ignis, cum aqua oleû eduximus rubicundum odoratissimum, simile illi quod extrahitur ab exteris Caryophyllis. Exit cum aqua lactea, argumentû quod sub ea oleû lateat, erit olei quantitas paucissima, ut vix duas oculi lachrymas æquet.

Oleum odoratum ex lasemini floribus.

Squam, quam à vase vitreo testudine dicto vaporario ex domestico lasimino prolexeris in vas angusti, longissimiq; colli indideris, mox ad insolandum apposueris, quemadmodum in Rosis diximus, ascendent paulatim bullæ quæ in summo suæ aquæ in oleum abeunt. Supernatans colligitur purissima penna, recondiendum vitreo vasculo bene operculato. Vel si mavis, erit quædam unctuositas præciosi, & fragrantissimi sui floris.

Oleum odoratum ex floribus Lavendula.

Herba, & Flores foveantur in vino prius, vel aqua aliquantisper, mox distillantur. Sic quoquomodo distillaveris, prolapsum oleum.

leum, & aqua odoratissima erit, quippe odor in sua tota substantia mergitur. Æneo in vase quod supra memoravimus merguntur flores Lavendulæ in magna aquæ fontanæ quantitate, & subjectis candentibus pruinis, foras oleum, & aquam extillabit violentissimi odoris. Extrahitur etiam è frondibus, & simul ex floribus, frondibus olei color in nigro refuscens, è spica fragrantior excipitur, ut illud quod ex Gallia provenit, ubi florum ingens copia.

CAPVT X.

Oleum odoratum ex Rosmarini floribus.

VT ex floribus, ita ex frondibus etiam Rosmarini præstantissimum elicitur oleum. In mense igitur Majo, quando planta plus satis eo tempore floribus, & frondibus veluti quodam viscoso humore, & lentore scatet: carpuntur flores, & summitatis ramulorum florentium, qui æneo vase repositi, effusa ubertim aqua, subjiciantur ardentissimæ prunæ, videbitur illico è rostro lapsum in receptaculum oleum coloris aurei, & ex solis frondibus viridis obscuri. Oleum quod supra innatat, colligitur ex siccis frondibus minus olei: sed plus coloris. Contrarium ex viridibus, Præter innumerabiles Rosmarini virtutes, quibus scatent Medicorum libri, validissimum experti sumus ad stomachum confirmandum, ad omnes nervorum infirmitates tenfos liniendo. Roborat caput, epilepticos juvat in vino haustum. Ad fugandos descensus, ad vocem deperditam ex frigida causa,

Oleum

Oleum odoratum ex Absinthii floribus.

Ex Absinthii floribus oleum exugitur validissimum contra quam ceteri cærulei coloris. Colliguntur igitur floridæ comæ Absinthii in ramulorum cuspidibus virentes, quæ in æneo vase cum aquis mergantur, suppositisque ignibus manat copiosa aqua cum oleo cæruleo validissimo, odorato & amaro. Ex herba sicca oleum non exit adeò viscosum: sed minori copia. Est & aliud genus sylvestris ubique fruticans in ruderibus Puteolanis, & maritimis, vulgatius, amarius, & odoratius, floribus racematim congestis. Ex hoc commendatius oleum aromaticum non coloris tam cærulei, & majori florum copia. Si obscurum oleum denuò cum aqua distilletur, clarius evadit, & hoc denuò distillatum transparentius profectò: sed suum retinet colorem: nam semper ad cæruleum tendit. Vires innumeræ: Sed nos his tantum contenti erimus. Mirificè stomachum roborat foris illinendo. Si puerorum alvi eolinantur vermes interficiendo, ex imo eijcit. Conducit corporis fluxui, tollit obstructions, obstat venenis.

CAPVT XII.

Odoratum oleum ex Maro.

Ruticat apud nos herbula quædam vulgaris notitiæ, quam Sampsuchum Marum, vel Amaracum vocant, puto nostratam Majoranam

T E R T I V S.

81

nam esse, vegeti, & fragrantissimi odoris, cujus spicarum summitates, & florida carpuntur, & vasis jam dictis induuntur, nec inolenti more exploditur aqua, & oleum coloris aurei, & si nares consulantur, cæteris odoratius. Præstantissimi est usus ad cerebrum, quasi à Deo ad hunc solum usum creatum roborat memoriam, capitis doloribus prodest, oleum aqua immixtum, & agitatam, naso absumptum ad stillicidia juvat : stomachum restau-
rat.

C A P V T XIII.

Odoratum oleum Menthe, & Calaminthe.

 Rato mentis odore percurrit Mentha in acetariis, & dapibus nostris, ob id ad medicamenta ejus oleum accersitur, unde maximo spirituum oblectamento è Menta exugitur oleum. Colliguntur è cauliculorum fastigiis tenues spicati purpurei flores in siccis locis enati, nam pinguis, & riguis hebescit odor. Compositi in supra enarrato vase, eodemque modo distillati, è viridi herba, oleum viride nigrans exugitur, sine flore, vel semine parum, aut ferè nihil excipies. Ex trecentis frondiù libris ferè uncia labitur Eodem modo ex calamentho (quasi pulchra Mentha) oleum elicitur coloris auri vegetius, & præstantioribus viribus, ut natura est feris herbis, cum Mentha fativa est. Olei munus est illitum lac coire non posse, roborat stomachum : contra serpentum venena valet, fronti illitum, si capitis dolorem non tollit, ferè mulcet.

L I B E R
CAPVT XIII.

Odoratum oleum è Pulegio.

 Olliguntur verticellati floridique vertices Pulegii tempore suo, tempore, quo floribus & seminibus ditissimi. Possunt etiam in solstitiis distillari, quia eo tempore etiam florent: nam à parente etiam revulsum, & pensile, & incarnariis ipsis brumali tempore refloret. Flores & ramuli æneo vase induntur, ac solito more oleum exurgitur lutei coloris ex livescentibus. Oleum aqua remixtum, ac naribus haustum prodest cerebri distillationibus, roborat stomachum. Vulvæ doloribus prodest, ac provocat menstrua: Serpentum venena hebetat: gargarizatum prodest schirantiæ, valet ad tentos nervos, & fatidos oris halitus emendat, revocat eos qui animo deficiunt,

CAPVT. XV.

Odoratum Origani oleum.

 Acumina prætervium cauliculorum origani colliguntur cum suis spicatis rhyrsulis semine, & floribus confertis, simul etiam cum frondibus, nam immortalis viret coma. Eliguntur è locis soli conditione lætis: nam ibi lætius fructificant: hæc vase æneo induntur, & urgenti igne supposito elicitur oleum aurei coloris jucundi: sed violenti odoris Serpentum venenis vino potum adversatur, linimentum febrili malignitati obstat.

Cap

T E R T I V S.

83

C A P V T XVI.

Odoratum oleum è Salvia.

Uia idem modus, eademque operatio, ideò repetita doct̃rina non eget. Colliguntur fasciculi floridi purpurei Salviæ ex locis asperis, & siccis cum suis seminibus, rejiciuntur folia caeva, squalida, retorrída semper, & exucca: nam si spicæ floridæ, seminosaque non fuerint, vix pusillum vel nullum dabunt oleum: si plusculum quæris cum madidis linteis alternatim positis, & depositis à grasātis vi caloris ignis defendantur. Cujus vis ad muliebres locos ad stomachum roborandum, & contra animalium venena,

C A P V T XVII.

Odoratum oleum Chamæmeli.

EX Chamæmelo, quæ in macro solo nascitur colliguntur flores in summis cauliculis aurei bullati, suaveolentes, quando florere incipit, nam à summo contra cæterorum morem florem auspiciatur. Ex centum florum libris nõ nisi olei binæ drachmæ manant viridi coloris. Bibitur contra Serpentum ictus & calculos. Linitum febriçtantes sanat, si mox operimentis integatur, ut sudor evocetur,

L I B E R
CAPVT. XVIII.

Odoratum oleum Artemisiæ.

A Chamæmeli floribus non variat, nisi odoris disparilitate, ob id ramuli decerpuntur, qui fustigentur auri colore bullis, ex trecentis libris vix una excipitur olei uncia. Ex viridi plus olei: sed minus colorati, è sicca minus olei plus coloris nempè aurei. Muliebribus malis medetur, ob id parthenia prius vocata, partus enectus extrahit, menses & secundas cit, calculos deturbat.

CAPVT XIX.

Oleum Ruta odoratum.

R X locis apricis, & siccaneis decerpuntur ex rutaceis fructibus flores lutei cum suis capitulatis siliquis, gravissimi odoris, & saporis æstate hiantibus. Sylvestris longè acrior. Induntur vasi, & fervidis fornaculæ ignibus imposito cū aqua, oleum, & aqua jugi confluvio, irrequietoq; stillat, gravem vibrans odorem. Ex quinquaginta libris vix duæ drachmæ eliciuntur coloris viridis. Auribus in surditate infunditur. Contra morsus venenosorum animalium efficac, visus aciem exacuit.

Feniculi

Feniculi odoratum oleum.

EX locis apricis, & modicè saxosis vulgaris Fœniculi. Si quis primas ramulorum germinationis legerit cum suis spicis, & subluceis floribus, indideritque jam sæpius memorato vasi ad ignem, oleum eliciet odoratissimum, & viride. Cujus usus ventris tormina mitigat ex flatu orta: & ad excitandam oculorum aciem paratur. Contra Serpentum ictus bibitur. Stomachum sedat. Sed si rotunda muscharia in orbem radiatum circinata suo femine onerata in aquis biduo madescant, inde vi ignis oleum exugitur, & coloris aurei jucundissimi odoris. Ex tribus libris ferè uncia exugitur: sed intra annum amarefcit. Ex sylvestri verò odoratius, & medicarius elicitur: sed à domestico dulcedine defciscit: nam gustu est acriore. Sed à Germano amico edoctum experimentum non reticebo ad extrahendum à fœniculo gummi quoddam ad valetudinem tuendam nequaquam spernendo. Fœniculi caules in summo vigore, ac medio pullulatu existentis in taleolas palmares dissecti in vitreum tubum, vel argillaceum vitro sublitum palmari s latitudinis, & sesquiduorum longitudinis immittuntur, donec tota cavitas expleatur: cujus fundus semiroundus, & foraminulentus hic in fundibulis inferatur, ut fundum complexu suo æqualiter infundat, & superna parte optimè obturata in fundibuli rostrum per ferream patellam trajiciatur, cujus imum os in recepto-

rium vitreum, immittitur supra patellam ignis undequaque excitatur: sed à rubo palmari longitudine distet. Tubo igitur incalēcente ex Faniculi segmentis guttulæ quædam exudant, & ignem urgentem fugientes per humidum foraminulentum in infundibulum, & ex eo in receptorium collectæ gummi præstant qualitate faniculi æmula.

CAPVT XXI.

Ex Anisis odoratum oleum.

Muscarii Anisorum semina, colliguntur & prius aquis macerata in vase ducto projicitur aqua & oleum suavissimi odoris, & saporis ex tribus Anisorum libris exugitur uncia una olei, hieme gelascit: sed minimo calore liquefcit. Si vis ne id contingat: distilletur denuo cum aqua vitæ. Oleum erit coloris albidum. In annum amarescit. Eligitur semen recens & vegetum. Commanducatum oris halitum suaviorem facit. Præcipuum ad ructus, idè inflationibus stomachi, & intestinorum torminibus medetur. Stomachum roborat. Contra animalium acucatos ictus bibitur. Epilepsiam & vertigines discutit.

CAPVT XXII.

Corianni oleum.

Sic ex multo Coriãnisemine pauca eligitur olei quãtitas, ut ex tribus libris vix una drachma extorqueatur coloris aurei, & difficillime distillatur, Valet capitis doloribus.

Cap.

TERTIVS.

87

CAPVT XXIII.

Ex Lauro oleum.

LEguntur Lauri fructus Ianuario mense, vase & more solito distillatur, ex sex baccarum libris uncia exugitur una nigri coloris: sed vehementissimi odoris, & saporis. Exugitur quoque oleum urinali vitreo cum cineribus, Valet ad dolores artriticos, & ad tentos nervos. Serpentum venenis resistit.

CAPVT XXIIII.

Ex Cupressi fructu oleum.

Cupresso mare (nam foemina sterilis est) non galbuli qui nascuntur: sed in his intus dedit primigenia per quam minima Natura. Nam his dehiscentibus semen decidit praetenuc, & exile, neque facile colliguntur, praeterquam a peritis, nam distantur, & evolant. Ex sexaginta libris exugitur olei uncia viridis coloris, & odorati, fructus colliguntur Februario Mense. Vis maximae costringentiae.

CAPVT XXV.

Odoratum oleum ex radicibus Angelicae.

EX duabus libris radicis Angelicae in vase vitreo retorto ad cineres cum aqua, aut urinali vitreo prodit dragma una olei.

Quo-

L I B E R
CAPVT XXVI.

Quomodo olea præstantiora, & validiora fiant.

 Oleum præstantius, & validius eveniet, si post distillatum, aquã cum oleo exuctam super alia recentiora semina effundantur, & mox distilletur, & aqua etiam, & oleum distillata super alia semina superfundatur, & tertio aqua, & oleũ denuò distillatum super alia semina diffundatur, & postremum validius, & præstantius erit. Exempli gratia. Capiantur sex libræ Anisorum cum sua aqua, ut diximus, & distillentur. Mox oleum, & aqua super alios seminum sex libras, denuò affundantur, & simul distillentur, & tertio idem fiat. Postremum oleum exuctum miræ erit potentia & operationis.

89

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER QVARTVS.

De distillatione oleorum exoticarum
plantarum.

P R O O E M I V M.

Diximus de olei florum, herbarum, seminumque nostratium, reliquum est de oleis extrahendis exoticarum plantarum: scilicet Cinnamomi, Piperis, & aliorum, quæ ex diffitis Indiæ locis meridici, & orientis nobis advehuntur.

CAPVT I.

De oleo Cinnamomeo odorato.

Nncipiemus à decantato illo oleo Cinnamomeo, quod inter exoticas plantas principem sibi vindicat locum: nam vehementissimo odore totas ædes, in quibus repositum est, replet, & si odore, mirificisque dotibus, cum plerisque conveniat, id sibi ramen vindicat singulare, quod etiam in deliciis principum habeatur, & in esculentorum condimentis. Ex maxima Cinnamomi quantitate,

primum quod animadvertendum est, feligantur cortices illi qui gustu vim acrem mordacemque sibi asciscunt, nam qui insipidi, & gustu farui, atit nullum, aut ineptum oleum exudabunt. Cortices grossè contundi debent, ac biduo prius in aqua macerari, mox æneo vasi indid cum decenti aquæ quantitate, subiecto quantum vis igne, aqua cum vapore è corticum venis expresso in oleum versus per canalem in receptaculum regurgitabit, & vapores simul in receptaculum, ingressi, in oleum & aquã solvuntur. olei color aureus rufescens. Spiritus ille à molis suæ contagio exutus, in oleum abit præstantissimi, tenacisque odoris, ut distillando canaculo grato odore repleat. Nec in hac arte nobilius exigitur. Ex Cinnamomi libra egregiam operam navando, sapius drachmam extraximus. Possumus etiam vitreo urinali cum decenti aquæ quãtitate per arenam elicere oleum. In distillatione lactea aqua irrorat primo; quam bibendo os, & fauces incendit, argumentum in ea esse olei quantitatem: nam oleum, in aquam agitatam, cum vederi oleum desit, lactescit aqua, unde soli exposita, abit lac in exiles olei guttas, & videbitur oleum sub aquis fluitare. Et quia Cinnamomi spiritus calidi sunt, & tenues, illico in altipetos vapores vertuntur, & primum in oleum abeunt, & tunc inum aqua petit, & si alia sint immerabilia, Olei maximus ad omnia usus. Quæ novimus dicamus. Stomachum & caput roborat, ac vivificum calorem auget, Memoriam, cordi, & animo prodest. Labantes evandolique vitales spiritus toto in corpore restaurat, eumque vegetiorem reddit.

Contra

Q V A R T V S.

92

Contra venena, & virulentos icūs demulcitrice,
& demulcentem vim habet.

CAPVT. II.

Oleum exoticorum Caryophyllorum.

Vocamus Caryophyllos flores, qui nobis ex India advehuntur, ex atro rufescentes, capitati exertim in aduersus quatuor denticulis sese stellatim decursantibus, odorati, gustu acres, subamari, quorum maximus apud nos usus, non ad obsonia modo: sed ad multa quoque medicamenta. Caryophylli non exactius tundantur: sed plenius indantur vase æneo cum aqua, ac violento igne exugitur oleum coloris rubri: sed leuis aurei coloris. Ex florum libra unciam olei exuges: Sed si integri in vase reponantur, post olei exustionem surgentes humiditate inveniuntur, si ita saccharo condiantur, miri saporis eveniunt, ac stomachum mirum in modum iuvant. Si exsiccati sinas, denuò revendi possunt, nec fraus detegitur, nisi gustu experimentum sumatur, nam languentis saporis sunt, stomachum, caput, & cor roborant. Delet febrium contagia. Dentium doloribus instillando guttam, tollit illico dolorem ex causa frigida. Prodest memoria, & mulierum locis haustum in vino stomachi nauseam sedat Tollit sincopem, & capitis doloribus ex frigido ortis. Si commissuræ linantur, medetur.

LIBER
CAPVT III.

Oleum nucis Mirislica.

Os hocaryon Græcis, nobis ea imitatione nux moschata dicitur, & myrifica quasi unguentaria nux: nam jucundissimum spirant odorem, ut cum Cinnamomo de odoris suavitate certet. Eligantur recentes, & ea recens est quæ nullam senserit cariem, ponderosa, præpinguis, ut si pungantur aculco, confestim è vulnufculo illo oleagineus manet humor, damnatur levis exucta nigricans. In olei extractione nulla ab aliis disparilitate variat, nisi ignem plus, vel minus adhibendo: contunduntur minus curiose, inde aquis macerandas finito per noctem, & diem soli vedendas, mox igni traduntur, cujus vis maxima, ex sex libris vix uncia una liquidi olei elicitur, reliquum in vasis collo sublimatum, in unguinis formam reperies. Quod si aquæ remisces, ac denuò distillabis, aliquam olei quantitatem etiam elicies. At si sub dio aquis pluviis, & sereno cœlo reliqueris per mensē, vel duos, & mox distillabis, ex singulis libris singulam unciam exuges. Vfus ad cervicis linitiones, contra capitis descensus, & juncturarum dolores.

CAPVT IIII.

Oleum Cardomomi.

Rana sunt quædam apud seplasia, quæ vulgo gran paradisi dicuntur. Græci Cardomomum vocant, quod amomo non sit dissimile,

Q V A R T V S.

93

mile. Eligatur grave terenti pertinax, farctum, odore nares feriens, gustu acri, subamaro, mordax, quod gustatu linguam ad eò vellicet, ut ostotum igneo fervore deflagrare videatur, tanta ei est comburendi licentia, si tale non fuerit, intelligito exoletum. Induntur grana urinali vitreo cum aqua ad cineres, ex tribus libris vix drachmam olei proleximus, oleum stomachum imbecille roborat, fert eis auxilium, quos deliquerit animus. Culinis etiam per condimenta creber invaluit, nam gratam palato acrimoniam exhibet. Auxiliatur comitialibus, Distentos spiritus, discedit:

C A P V T V.

Oleum Piperis.

ADferuntur ad nos ex India à piperiferis arboribus grana rotunda, vulgò, Pepe dicta. Eligitur non omnino nigrum, & corrugatum: nam grana quæ legitimam maturitatem fenserint, ex solibus torrefacta, rugis deturpantur, rejiciuntur pertusa, & quæ cariem fenserint: sed densa, & farcta. Sentit enim Piper carbunculationem cœli, injuriam, (ut aliqui tradunt) sic ut grana casta, & inania exhibeat. Nec linguam vellicant. Sunt qui Juniperi granis adulterent. Alii granis Virgæ sanguinariæ, cum nacta fuerint à sole retotridam rugosamq; maturitatem, postquam cum siliquastris fervidis aquis ebullierint, quæ apud nos sæpè sæpius Piperis vicem præstant: nam tam æmula facie Piper imitantur, & rugas, ut nisi gustus consulatur, nullo insigni discerniculo notentur.

Sed præstans signum electionis, ut linguam, & palatum confulas, nam ea vehementer vellicant, calefaciunt, & exurunt, cum sapore quodam amariuscule. Si integrum ponatur in vase æneo cum aqua, & maxima vi ignis urgente, oleum exigitur, ut ex tribus libris vix sesquidrachma eliciatur. Sed Piper adò integrum, & incorruptum remanet, ut pharmacopolas fallat, ut de novo pro integris vendantur. Si contundantur, & maceantur plusculis diebus, plus olei dabit. Serpentum istibus maxime auxiliatur. Tormina ventris discutit, appetentiam invitat, ac cibi aviditatem molitur,

CAPVT VI.

Oleum ex nuce Indica.

X India nobis adfertur nux Græcis caryon Indicum dicta, prægrandis globus, circinata rotunditatis, multis involucris intesta, nucleo intus molli, candido, carnosio. Medullæ libra in supra memorato vase imposita: ut ignis spiritus emissi in humorem solvuntur, ex sesquiuncia elicitur. Vase vitreo obrorto, ac probe superlutato, vel in cupellam arenariam imposito cum sua aqua levi igne distillata. Oleum est aurei coloris rufescentis,

95
 IO. BAPT. PORTÆ
 NEAPOLITANI
 Distillationum,
 LIBER QUINTVS.

De Resinis distillandis.

P R O O E M I V M.

Sunt, & sudoriferæ plantæ, quæ sudoris vice ex se vel fauciata gummi, & resinas fundant, quæ viscosæ tenacitatis, & consistentiæ sunt, ut cum ignis fervorem experiantur, in ampullosas excrescentias tumeant, & per collum distillatorii in inferiorem ampullâ integræ defluant. Nos ut ab ignavis partibus tenues segregentur, & in oleum abeant ut ad medicamenta, vel odoramenta uberiores virtutes adipiscantur, novo vase, novo modo, ac novo, & industrio artifice opus esse existimavimus, ut accuratiorem curam, & diligentiam, quam in aliis efflagitatur, impendat. Ut res igitur exordiamur.

C A P V T I.

*Fornacula, & vas quibus Resinarum
oleum eliciamus.*

Abeto vas vitreum non laxioris uteri: sed mediæ capacitatis, recto collo, quo sine ascensu, & labore vapor rectè fluat. hoc vas quia instrumenti musici leutum, vel testudinem efformatum est, testudinem

voca-

vocamus, vel si mavis, obtorto vitreo vase uti poteris hoc luto obducatur, quod ex tomento, equino fimo, & liquida argilla permixtum sit, à ferreo bacillo optimè subactò vix cultri crassitudinem æquet. Post igni vel ejus vice, soli credendum, ut exiccetur, mox denuo luto loricetur, sicceturque usque donec pollicis crassitudinem transversum æquet, ne cum ignem senserit in rimas fatiscat. Collum inferioris ampullæ os trajiciatur ne qua parte inter se committantur liñoxyliño ovi albugine, triticea farina, & viva calce illinantur, occludanturque, ne tenues vapores expirent. Demum resina repleatur, ut duas alvei partes occupet. Fornax superioribus assimilis, nisi quod summa tantum testudo foramine aperta sit, capacis uteri vasis intromittendj in quo adamussim sedeat, ut vasis imum cum fornacis planitie coæquetur. Imposito vase, superponantur candentis prunæ, ut ubi calefieri cæperit, acriori igne urgetur, & infra languidior ignis subditur, nam ubi resina in ampullas extumuerit ad summum se erigens, & per vasis collum effluere tentans superiori calore repperussa, & reverberata deprimitur, & commeabit retro, & sedabitur bullientis resinæ vapor, & hoc artificio per collum vasis defluens, inferior ampullâ distillantès olei guttas recipiet absque super excrecentis timore, & combustione.

Mastiches oleum quomodo extrahatur.

A Estiuis temporibus Lentiscus Mastichen sudat, quæ solis officio durata, gummi modo coit, peculiariq; vocabulo Mastiche vocatur. Hallucinantur autem qui ex ea oleum elici posse putant, eo modo quo aliæ resinæ solitæ sint: sed modo quem superius diximus. Obducatur vitreum vas, quod vernaculo vocabulo leutum vocamus, luto, mox in illud Mastiche injiciatur, ut duas alvei tertias repleat, ac supra fornacis testudinem collocetur. Supra cinis sternatur, ut coæquetur planities. Vasis rostro vitrea ampulla subjiciatur ingentis uteri, quæ stillantes guttas recipiat. Supra incendantur prunæ, paulisper donec exhalantes partes per vasis collum in inferiorem ampullam stillare incipiant, tunc urgeto ignem, ut Mastices intumescentes bullæ vasis supremam partem attingentes, ex calore regurgitentur, castigentur, coganturque infra guttæ in sudorem solutæ per canalem defluentes in oleum abire. Nec inane opus efficiet, qui sponsia aqua frigida madefacta, sæpius receptaculum detergat superius, ut suo rigore in oleum abire cogat. Cum subjecta ampulla rubescit, & aqua olei speciem repræsentabit, ignem infra accendes sine resinæ tumefactiones ubi oleum nigrum colorem contraxisse vides tunc amove ignem, ne ustrinam oleat, nam rei combustionis argumentum est, ac frigefacta fornace, submovetur yas liquorem continens, & natantes guttæ argen-

teo cocleari, vel aliò quovis modo recipiantur, aureo colore renidentes, odoratæq; foris stomacho lintendas stomacho roborando, confirmandoq;.

CAPVT III.

Oleum Carabis quomodo extrahatur.

As Leutum vocatum luto obducito eo modo, qualem supra exposui, ac Carabe incuriose confuso replebis. Mox fornaci imponere convenit, incendaturq; circularis ignis, qui per semipedem à vase distet, ut paulatim calcferi condiscat, paulatim approximando, dum supra vas supra modum incalescat, & in hac re summa opera, summaq; ponenda est cura, ne turgescens Carabe, in receptaculum labatur. Sic sex horarum spatio prodibit odoratum, & aurei coloris oleum. Sed inter diu per aliquot dies soli credendum: Sed à viris solertioribus alia distillandi ratio inventa est minus operosa, minus sumptuosa, & minus incuria aliqua si erratum sit, damnosa. Indatur carabes vitreo vase obtorto benè foris luto munito, ac subiecto igne, totum foras emanabit: sed odoris fæditate non cariturum. Tunc si odoris tadium abolebis. In vitreum urinale copiosa aqua affusa redistilletur, & coloris prodibit aurei, & minus tadium, & iterum obtorto vase repetitum, ustionis virus magis evanescit. Ex libra una duæ uncia evenient, cujus vires ad epilepsiam proficua, nares ac pulsus linendo, & ad cicatrices corpori concolores corpori reddendas.

Oleum

Q V I N T V S.

99

CAPVT IIII

Oleum Belzoini.

BX Belzoino vocato præstantissimum etiam
 oleum elicirur, siue resina, siue succus sit, qui
 a stivis diebus, scarificato trunco, è vulnere
 sanguis exudat, ac sole arefactus, gummi
 modo auolefcit, inter omnes olfactu blandissimus.
 Contusus vasi inditur jam dicto, ac super incenso igne,
 sine virus redolentia, vegetissimi odoris oleum exhibit
 cum sua aqua, & per se iucundissimum, & ad unguen-
 torum usum aliis odoribus admiscendo. Possumus et-
 jam æneo vase jam recensito cum aqua contusum im-
 mittere, ac ex more distillatum oleum dabit virosum
 redolens, & ex singulis libris singulæ veniunt uncjæ. Si
 vitreo retorto vase distillabis obducto luto cû ignis vi-
 olentia, & nigrescentis coloris, nec sine ustilaginis no-
 ta deterius, præstantissimum verò si quis aquis immer-
 sum denuo distillabit, & aurei coloris exhibit, nec ustila-
 ginem recipiet, vel contusum in urinali coniectum, &
 aquis demersum, in arena languida vi ignis ad vasis
 collum ascendens, translucidum excipitur, & cum a-
 quis denuo ad balneum distilletur, & oleum ma-
 nabit præstantissimum. Caput roborat, &
 ad frigidus valet nervorum
 dolores.

Styracis oleum odoratum.

EX Styrace arbore in odoriferis sylvis frequentissima manat resinosa lachryma, flauentis, vel rubescentis coloris, gratissimi, & pertinacis odoris. Cujus duo genera ex eadem arbore sicca, & liquida. Dicemus de sicca. Styrax in offas digeretur immittendas in vas jam superius dictum. Super in jiciuntur prunæ, ut calefiat, & oleum manabit fragrantissimi odoris. Ex singulis libris singulæ unciæ excipiuntur. Injicitur etiam in vas æneum cum aqua, eodem modo etiam oleum exugitur ad unguenta, sine nidorositatis fæditate dubio. Sunt qui obtorto vase eandem operam peragant: sed infra ignem minus luculentum ardere oportet, & minister cum magna arte moderetur, ne ustilagine resipiat, & si nigrum fuerit oleum rursus in aqua distilletur, & aurei coloris, & jucundi odoris prodibit. Liquidum Styrax gravissimi, & violentissimi odoris, ut non sine molestia caput tentet, quia viscosæ lentitiæ, tenax & cum ignem senserit, infra in bullas extumebit, per vasis leuiti collum infundatur liquor mox detergetur quam diligentissimè fistula colli, ne defluentes per eam guttæ vitium contrahant, ejusque nidore defœdentur, mox ignis superaccendatur, non infra, quia illico extumescens per vasis collum regrederetur, ne ab ignis violentia superioris deprimeretur. Tunc ex eo oleum manabit odoratissimum aliis unguentis admiscendum.

Oleum

QVINTVS.

101

CAPVT VI.

Oleum ex Balsamo occidentali.

Afferitur ad nos ex Hispaniis liquor quidam concretus albus, exigui, sed jucundissimi odoris, qui cum virtutes omnes Orientalis Balsami expleat, occidentale Balsamum appellatur. Magni apud nos prætii. In frustra diuisum, trajectum que per fistulam vasis in alveum, supra ignis accendatur, ac more solito non intumescens, evaporabit, quod ubi cæperit vapores educere, & ex se humidum exonerare, ignis ne deficiat, ne fluorem intercipiat, quod si ustilaginis labe aliqua pollueretur, & nigri coloris, aqua perfusum, & immersum restilletur, & suavius, & coloratius exhibit, ex libra una uncia exugitur olei. Miræ sunt ejus virtutes ad epilepsiam, si sub lingua habeatur, vel lineatur palatus, & ad vulnera conglutinanda.

CAPVT VII.

Oleum odoratum Thuris.

EX Thuriferæ Arabiæ regione nobis Thus adfertur laxato enim sui arboris prægnanti cortice plaga, sub ferventissimis canis æstibus manat Thus, quo utimur in suffitibus. Eligitur crassum, pingue, recens, odoratum, ut uberrimum oleum reddat. Repletur Thure vas, contuso applicatoque supra fornacis testudinem, ubi cava in medio pertusa est, ac superposito vehementi igne, infra languido substrato, expuit in receptaculum oleum, quod sua-

vem cruciat odorem: sed plus tibi feceris satis, si spon-
 giam præ manibus habens, receptaculum forinsecus
 aqua refrigeres, ita enim oleo si spiritus, qui per rece-
 ptaculi alveum se agglomerant, in se ipsos reciprocantes,
 eorum fervore refrigerato, castigatoque, in oleum
 sese cogunt, suavi odore fragrant. Vel indito Thus
 in vas, ex tribus libris Thuris adjicito aquæ singularem
 in obtorto vase luto loricato: accenso igne supra, & infra,
 & ea quæ ante diximus facito, sic olei una, vel duæ
 uncie prodibunt cum aqua aurei coloris, quod odoratum
 halitum redit.

CAPUT VIII.

Opopanacis oleum.

Defluit Opopanax succus è laxato messib. cau-
 le ferulaceo, vel incisa radice, dum recens e-
 rumpit caulis. Eligitur levis, pinguis, friabi-
 lis, tener, odore gravi, ob id ad medicamen-
 ta oleum expetitur, nam odoratum halitum non red-
 dit. Confractum inditur in dictum sæpius vas optimè
 luto munitum, ac fornaculæ committitur ad calefcē-
 dum. Sex horis supra leniter ignis ferveat, dum aquam
 evomat. Mox infra accenditur, & oleum scaturiet: se-
 gregatur ab aqua. Ex libra una sex drachmæ satis sunt.
 Si denuo in vas impones, aqua affusa, quæ non minus
 dodrante super emineat, accendaturque ignis infra, us-
 que eo dum oleum, & aqua manabit, parem operam
 impendendo, & limpidius, & liquidius oleum tibi pa-
 rabis.

Oleum

QVINTVS.

103

CAPVT IX.

Oleum Hammoniæ.

N Cyrenaica Africæ regione stillat lachryna in arenis, unde Græcis nomen Hammoniacum, Resinæ modo, vel gummi, è ferulaceo frutice. Eligendum pingue, & Resinosum, ut ex eo oleum medicamentis educamus. Dilingitur vas luto, mox ubi sole occaluerit, refertur Resina, & igni creditur coquendum, ut oleum expuat. Alii aceto solutum obtorto vase absorbendum curant, & eandem operam impendunt, & rubei coloris prodibit.

CAPVT X.

Oleum ex Terebinthina Resina.

Primam, tenuissimamque Resinam in oriente Terebinthi fundunt, & quam cæteris odoratiorem, quæ non nisi è vulneribus manat ex omnibus Resinis ei principatus datur. Eligitur alba, perlucida, colore vitri, odorata, & Terebinthi plus referens. Calefacta surgit in bullas, sufflaturque, ob id solito vase, & more distillatur. Possumus, & retorto vase, arenis immersum: sed ignis plusquam levis fiat, vas & receptaculum ex more refrigerando. Sic flavescente oleum pro singulis libris uncias octo exuges: nam ferè totum in oleum abit. In medendo contrahit vulnera: purgat, discutit, delingitur membrorum doloribus, & ad gracilitatem corporis emendandam: si ipsum in sole linatur non absque mangonum utilitate.

Oleum Picis.

Pix ex pinu recipitur, cum æstate vulneratur, sudore deffluit ex Pinu inveterata anno proximo ab incisu. Antiquitus ante distillationis artem hoc modo exugebatur, auctore Dioscoride. Dum Pix coquitur in æneis carinis, extensa supra prius arundinea tegete, ac lana supra tensa, è sublato vapore oleum elicitur. A tumente Pice, dum coquitur, attolluntur bullæ in orbis ambitu aliis rumpentibus, aliis subnascentibus, supra modum extuberant: ideo more solito distillatur. Optimæ notæ erit, quæ purior, leuior, odoratior, nitidior. Exugitur etiam retorto vase vitreo levi igne ab initio, mox subjectis flagrantibus igni carbonibus, maximam olei quantitatem excipies: nam ex libra octo uncia colliguntur.

CAPVT XII.

Oleum ex Cera.

Cera colore fulva eligitur, subpinguis, odorata, pura, & mollis referens mellis halitum, quæ in præarido lentescat, subigi facilis, mitatque fila cum trahitur Mastichis modo, & recens non inveterata. Fiant pastilli Cerei, trajiciantur per collum vasis in alveum, ne collum maculent, accendatur ignis supra collum, ut superius admonuimus & levi igne in initio, in fine aucto, & oleum exuges flavum. Ex libra octo uncia prodibunt.

Si

Q V I N T V S.

105

Sigelaſcit frigidis diebus reiteretur diſtillatio, aqua oleum tegente, ut liquidius proveniat, & quanto pluries, tanto liquidius. Eſt & alia conficiendi ratio. In fictili olla liqueſcat, adjiciaturque ſarmentorum cinis, tribus Cerae partibus duas cineris adjeciſſe ſatis erit. In- dicitur retorto vitreo vaſe, & ſuperponitur igni in princi- pio levi, mox cum halitus proſperaiſſe vides ad vaſis col- lum, madefacto frigida aqua linteo, cooperies. Sic ex- tenuatum, excoctumque ſuperioris frigoris beneficio per canalem in vaſ devoluitur. Si nigrum, & turbidum rediſtillandum. Sunt non paucae olei dotes, quas co- gnoſcere volentibus ad medicorum libros, eos delego, ubi de Cera agitur. Oleum millecuplatam ſuae Cerae vim refert. Sed praeclearam habet virtutem ad cicatrices concolores corpori reddendas. Mulcendi nervorum doloribus, qui eis male torquentur.

CAPVT XIII.

Oleum Caphurae.

Vncia Caphurae molita in aqua forti diſſolva- tur, & ſupra aquam manabit oleum excel- lentiffimum. Colligitur penna. Valet con- tra caneros, & ulcera malefica ad plagas red- dendum, vel admiscetur cum oleo vulgari, taliterque unitur, ut non vulgare oleum: ſed caphurae oleum vi- deatur. Vel Caphura minutatim concidatur, concifa in forti aqua, & ex halinitro, & chalcantio diſtillata, & clarificata in ampullam immittitur, & tripodii impoſita, calido loco per diei medietatem ſtatuo.

e

Hocmodoliquata Caphura, ubi clara, & lym-pida super-natat, eandemque ab aqua forti separatam per re-tortam distillo, ex qua distillabit oleum omnium pulcherrimum. Partium est omnium tenui-um, & natura spiritali præ-ditum.

107

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER SEXTVS.

De oleo ex lignis extrahendo.

P R O O E M I V M.

Dum adhuc distillandi ars rudis esset, ex lignis oleum exugentes illud in ollis, aliisque; vasis comburebant, quæ quia nidorosi halitus ustrinam expuebant, vel potius artis rudimenta, nec poterant sua ariditate ore absorberi, & putore: extrinsecus corpori linendo suas vires experiebantur. At nunc multiplicatis inventoribus, ars ad summum pervenit, ut sine nidoris offensa, & ore absorberi, & corpori adliniri possint: Sed ne quid defecisse videamur, majorum adscita explicare non tædebit, dum ex oleosis lignis oleum extrudere conati sunt.

CAPVT I.

Vasa, & modi distillandi oleum ex lignis.

Xtruatur Fornacula ex coctis lateribus in rotundam, vel quadrangulã formam, triũ pedũ altitudinis, duorũ latitudinis, in cuius superiori tholo planities in cõchæ modũ efformetur, ut velut lacus sub

fideat, in cuius medio foramen relaxetur, per quod infra vasis collum trajici possit, ut circū quaq; igni torrerī possit. Vas vitreū luto equabiliter crustatū, vel argilla-
ceū, vel æneū tenuiū lignorū resgeminib. repleatur, ex quibus oleum exugere quæris. Ori inditur operculum tenuibus foraminibus pervium, ex quibus distillandū oleum fluitet, nec superioris vasis ramenta decidant. Demum vasis collum ampullæ inferioris ori intromittitur, ut operculum interjectum sit, ora circumligabis, ne spiritum expirent, è cuius regione fornaculæ lata fenestra pateat, ut cum oleum in inferiorem ampullam descenderit, introspecti possit. Postremo ab omni latere levi primum igne, mox acriori urgeto, sic lignum in oleum liquefit, defluetque in subjectam ampullam cū sua aqua. Cum prius liquor aquæ modo fluit, & desit, sequetur oleum. Vel duas accipies ollas, alteram super alteram statues, superioris fundus angustis foraminulis pervius, inferior os latum habeat, ut æque foraminulentum superioris fundum complectatur commissuræ super linantur luto duos digitos crasso, ut cum olei defluxus ex superiori fiat, inferior sine flatuum expiratione recipiat. Mox ollam lignorum ramentis oppleto: & imposito operculo commissuræ, muniantur luto, ne spiritum eructent. Mox fovea in solo fodiatur tantæ capacitatis, ut inferiorem ollam, & superioris partem excipiat, terra circumundi que complanata, & pacta: tunc carbones in strues congeruntur, & circumponuntur, & incandescant. Sed si quo vis modo fumus è commissuris erumpit, perit oleum, & lignorum ramenta in cinerem vertuntur.

Vnde

Vnde si fumus ex parte aliqua se substulerit, aggesta protinus argilla obstruatur. Cum carbones ardere desiderint, & strues decumbet subsidetque, argumentum est exacti operis, eruta è terra inferior substrata olla, oleum & aquam excipiet, non sine fumido odore ex materiæ uisione, & hoc modo ex Guajaco, Cupressò, Agalloco, & similibus olea parabant. Nunc autem artificiosius hoc modo parabimus.

CAPVT. II.

Oleum ex Guajaco quomodo exugatur.

Lignum ex nova Hispania aduectum patrio nomine Guajacum dictum, unicum, & præcipuum est ad tenuissimæ luis venereæ grassantis remedium, lignum tantæ duriciæ, ut aciem ferri respuat, ut vix ferrei, aut scobinæ limationi cedat, interna pars medullacea ex atro rufescente. Hoc ulcera de pascencia sanat, scabies feras, & cutem, cum tumet, in orbis ambitum callo squamatim compactili. Aliquando morbi furor in artus sævit, & ossa, ut nullo, nisi huic ligno cedat medicamento. Lignum igitur tenuissimè dissecatur, ut totum in minutissima abeatamenta, eademque diu noctuque macerant in aqua vase diligenter obturato, ne vaporem, aut vim suam expiret per hebdomadam. Deinde vitreo obtorto vase capacitatis duplæ, bene foris argilla loricato, ignique lento imposito, ex libra unciam exudabit. Possimus quoque obtorto vase, & bene luto crustato, sine aqua ignis violentia oleum extrahere: Sed obscurum, & fumi nidore

male olentem : Sed si cum aqua iterum redistilletur, & virus quod oleum laesit abolebit, & lympidum, & odoratum eveniet. At si idem iterum atq; iterum exequeris & lympicius, & fragrantius prodibit. Oleum hoc internodiorum duritiem ossëam, & maturitati rebellem illitu emollit. Ulcera, quæ per cutem pertinacius seipunt mitigat, extuberantes tumores exæquat, qui in ossum occalluerunt, erumpentes undique pustulas cohibet. Oleum citius, & violentius operabitur, quàm sui jus, & cremor ebibitus.

CAPVT. III.

Oleum ex Iuniperi ligno.

Vajacolino naturæ dotibus & viribus vicina est Juniperus, huic quoque fæda gallici morbi lues cedit sui odoris jucunditate, suavitate quæ contra sævientis pestis contagia prævalet: ex suo ligno odoratum oleum sudat ad multa quoque præcipua medicamenta : Lignum ascia dedolatur, usque eo dum abeat in scobem, quæ aliquandiu aqua macerata, ut remolleseat, humorem quæ liberaliter combibat aliquot diebus, inditur obtorto vase, & incensis prunis manabit foras oleum cum aqua, separatur co more, & ex quinque libris una exugitur olei uncia nigrescentis coloris, gravis quæ odoris : quod si lympidus quæris denuò stillabis.

Oleum

S E X T V S.

111

CAPVT III.

Ex Agalloco siue ligno Aloes oleum.

EX Arabia, India, & Orientalibus oris ad nos Agallo cum lignum devehitur. Alii dicunt ex meridic, & fragrantius quidem esse. Eligatur recens, verum, non mentitum ex aspalatho: nam utrumq; jucundum spirat odorem: sed Agallochū eximium, aspalathus verò per quam exiguum, & angustum. Id in tenuia ramenta scinditur, traditurq; copiosa aquæ ad computrescendum. Scribunt enim odoratus futurum: si computruerit, nam marcore sibi suaviorem odorem adsciscit, ob id incolæ in frustra dissectū, sub terram condunt, & multo aggere obruunt, ut jucundiorē spirent odorē. Inditur cum aqua obtorto vase & tuave igne oleum extrudit. Singularem in suffitibus gratiam habet, abluto ore illud suavitate commendat, quibus fætet, & ad multa myropolarum opera.

CAPVT V.

Oleum ex Aspalato.

Eiusdem ferè speciei Aspalatus. Advehitur ex Syria, & Rhodo, & Cypro eligitur primi meriti ponderosus, qui denso cortice rubet, in purpuram vergens, suavi odore, tactu spissum, ponderosum, quod cæterorum more aquis demersum non protinus in sublime fertur: sed lapidis modo præceps sedit, nec unquam emergere consuevit. Vnguentariis ad spissandum oleum, & suffitibus odoris suavitate expetitur. Exugitur oleum, ut ex aloë, & ad idem valet, & si languidus.

112

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER SEPTIMVS.

De aquis validis extrahendis.

P R O O E M I V M.

Venimus tandem ad aquas validas, quarum magnus usus apud auri fabros, & chymistas in separando aurum ab argento, ut sine iis nil possint operari, in quib. maxima renident Naturæ secreta, quod antipathia quadam, & sympathia alia metalla corrodunt; & aliqua non corrodunt. Quæ aurum corrodunt argentum respuunt, & quæ argentum, aurum intactum relinquunt. Sic, & de reliquis fornaculas, & vasa diximus superioribus libris, ne quod alibi diximus inutiliter repetamus.

C A P V T I.

Aqua corrodens aurum.

Implicia quæ in aquam soluta aurum corrodunt, sunt atramentum sutorium, sive vitriolum, halinitrum, Salammoniacum, commune stibium, sive antimonium, & argentum sublimatum, ex horum aliquibus, vel ex cunctis componitur aqua, quæ aurum solvit. Ex his varii varias com-

Prima

positiones, & tandem omnes aurum dissolvunt.

Prima describitur. Duæ vitrioli libræ, totidemque falis ammoniaci resolvuntur in pulverem, mox repletur vas vitreum retortum : sed prius terquater luto linitum, lutum ex floccis panno abrasis, equino stercore, & pilis sæpius remixtis, & pilis sæpius remixtis, & ferreo bacillo verberatis. Ampulla tota replenda non est : sed tertia pars, vel dimidia. Supra ferrum firmetur in fornace. Collum cum receptaculo conjugatur, & rimæ stipentur linteolis ex farina ovi albumine linitis, & ubi optimè resiccata fuerint, subjiciantur ardentes prunæ, & cum simplicium spiritus exhalare cæperint, & vasis cacumen rubescit, danda opera est, ne una gutta citius, quam altera cadat, quam quinq̃ue horologii minuta transierint, & si citius ceciderint, periculum imminet, ne vitrum rumpatur. Cum spiritus in receptaculum regurgitaverint, & rubescit alveus, linteis aqua madefactis, vicissim tegatur, & cum calefacti fuerint, amoveantur, & frigidiores alteri apponantur, ne ferventes violentissimi halitus vas dirumpant : sed à frigore repercussi in aquam cogantur : Sed cum vas, & receptaculum albis spiritibus replentur, vis ignis urgeatur : non enim amplius imminet periculum, ne rumpantur. Cū stillæ cessaverint, finito resedat ignis, & cinis, & ampulla à fornace amoveatur. Vel accipe libram, vehementis aquæ, quæ argentum comederit, cui adjicias ammoniaci falis uncias tres, finito, eas corrodat, mox in vase vitreo affusa, vi ignis distilletur, & aurum corrodet. Vel accipe halitri libram unam, alteram antimoni, & in vas vitreum indita distilletur, & in butyri modum gelascit aqua, distilletur denuo, & liquescit aqua, quæ aurum

R

corrodat. Vel æquas partes halinitri, & salis communis vel salis urinæ distillabis, ex his manat aqua, quæ aurum absorbeat. Vel halinitri, & salis ammoniaci æquas partes impones in vase vitreo retorto, luto munito, & quia uterque valentissimi est spiritus in distillatione imminet vasis fractura, ob id artificum maxima opus est diligentia. Conjungitur ampulla cum suo receptaculo optimè ne spiret: mox fornaci indito, & cum incipit calesceri, vehementissimi spiritus oriuntur, ut vas rubeat totum. Tunc amovendum est ab igne, ac supra molle pulvinar reponendum, ut quiescant spiritus, & in aquam abeant, post in fornacem redeant, & cum de novo ignei spiritus rubentes exoriuntur, vicissim eandem operam impendes, id usque donec simplicia in fluorem abeant.

CAPUT II.

Aqua argentum corrodentes.

Quæ vero argentum corrodunt, sunt calcantum, halinitrum, alumen, bolus armenus, auripigmentum, & cinnabaris; sed ea quæ communiter utimur, fit ex halitro, & alumine æquis partibus distillata, mira vi corrodit argentum. Vel duplum aluminis, Salnitrum, & bolus armenicus etiam absunt: Sed si his aliqua commiscueris, quæ aurum corrodunt, argentum intactum relinquunt, Conjiciuntur hæc in vas obtortum vitreum luto munitum: subjicitur quæ ampulla, quæ stillantes guttas accipiat. Cum rubicundi spiritus violentissimi apparent, ne halitus

S E P T I M V S.

119

litus expirent, ampulla subiecta, & vas obtortum ea parte, qua ora inter se committuntur, cerato linteo prorsus obducantur, & aqua frigida ampulla madefiat, ut superius admonuimus.

CAPVT III.

De Vitrioli aqua siue oleo.

Ocant chymistæ vulgo Vitrioli spirituosam aquam, veluti valentē, oleum Vitrioli quod verè oleum non est: sed medium quoddam inter aquam, & oleum ut aquæ superiores. Et si tamen eiusmodi aquam distillandi variæ sunt rationes, hæc tamen nimis usitata. Vitriolum in vase fictili aliquo desicca, usque ad rubedinem, mox contritum colloca in vase vitreo retorto, leuto dicto, foris diligenter luto munito, deinde fornaci dictæ, dictoque modo in aquis valentibus, subijce ignem primo lentū, donec albi fumi appareant. Tunc pone in receptaculū ventrosi alvei, ut capax esse possit violentissimorum spirituum, & sic continuabis semper ignem augendo per dici spatium, & exhibunt guttæ rubæ nigrescentes: cum verò albis fumis albescet receptaculum, jam consummatum est opus: amove ignem, & finito quiescere, donec ignis, & cinis subsideat, ut à phlegmate separabis pone in ampulla vitrea ad cineres, vel balneum, & levi igne facito, ut in auras expiret, & receptaculum in vase aquæ frigidæ pleno mergatur, ut ardentis Vitrioli spiritus reprimat, & in aquam vertantur, vel madidis linteis superius cooperiendo, vel spongia aqua frigida inhibita linendo.

R 2

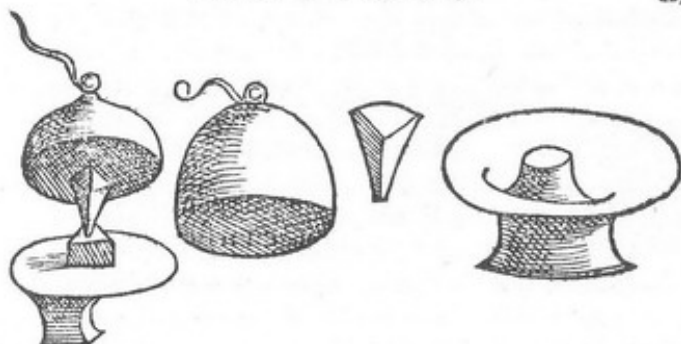
Vires innumera, quas apud chymistarum libros reperies, nos à nobis expertas apponemus. Gutta una quotidie vino albo mane assumpta, pingues homines demacrare facit, sine læsione, & gutta exhibita, quibus rupta sunt in pectore venæ, conglutinat, & sanat. Secunda aqua, quæ post phlegma stillat, valet epilepsiæ cū vino, vel aliquo liquore absorpta, Si vitriolum per horam in vitrariorum fornace distilletur, inde contusum ponatur in loculo ubi steterat vitellum albi ovi elixati duri, convertitur in aquam: sed non tātum vehemens, quæ est optima potui.

CAPVT III.

De Sulphuris oleo.

Diverso satis modo Sulphuris oleum elicitur, quod quia valdè necessarium est medicis, & chymistis, diligentius conscribemus, ab eo diverso quem diximus in Magia. Fiat vas vitreum in modum patinæ, vel fidelis, è centro patinæ surgat meta ejusdem vitri, supra quam catinus argillaceus constitui possit in modum crucibuli aurifabrorum. Hoc vas repletur Sulphure jam ignem passò, uti ad nos adfertur ex Leucogeis collibus. Putcolanis. In medio ponatur clycnium xilinum, & incendatur, ubi ardere incipiet ponatur sub campana vitrea, & Sulphuris accensi flamma vasis vestigium non attingat, ne frangat, & ita ex campanæ oris paulatim aqua valida stillabit, vel oleum; ut dicunt, ut omnes aquæ validæ.

Si

Si locus in quo ejusmodi vasa locentur erit humidus, major olei quantitas elicietur. Præterea si conclave in quo vasa constituta fuerint clausum erit, fumus intus confitatus majorem olei quantitatem dabit. Diebus pluviis major quantitas, & plus hieme quam æstate.

Fit & alio modo rubicundum pro medicis, chymistis & aliis. Vivum Sulphur in tenuissimum pulverem redigatur, atque cum æquali olei Tartari parte commisceatur; mox in vitreum vas tribus horis coquetur, & in liquorem abibit; decoctum coletur per filtrum, & vitro inditur, & minimo calore siccescat, donec sanguinis imaginem acquirat. Digeritur, & massa tenuè teratur, pulvis supra marmor humido loco sternatur, defluens humor vasculo recipiatur, iterum depuretur, & humiditas absumatur, usque donec in oleum abeat rubicundum.

Oleum, & aqua Tartari.

Fit oleum Tartari, & oleum salis Tartari. Inditur Tartarum in vase recuruo vitro, luto munito, & fornaci ardenti per sex horas extillabit oleum Tartari cum sua aqua, de facili ex aqua separatur, quia aqua innatat coloris nigri. Sed denuo distillatum crocei coloris erit, & comburitur ut oleum. At oleum ex Tartari sale paratur hac ratione. Comburitur in vitriariorum fornace Tartarum, mox humido loco super marmor extenditur, quod labitur in oleū, vel potius aquā duorū, vel trium dierū intervallo. Si citius voles in oleum vertatur, Tartarum calcinatum, & contusum loca in vesica hædi, aut bovis secundum quantitatem dissolvendorum, atq; sub aquis merge fortiter alligatam, ne per os penetret aqua, & horæ spatio in aquam vertitur, vel si ovi elixati duri lulo repones dimidiati ut steterat vitellum, citò dissolvetur in oleum.

CAPVT VI.

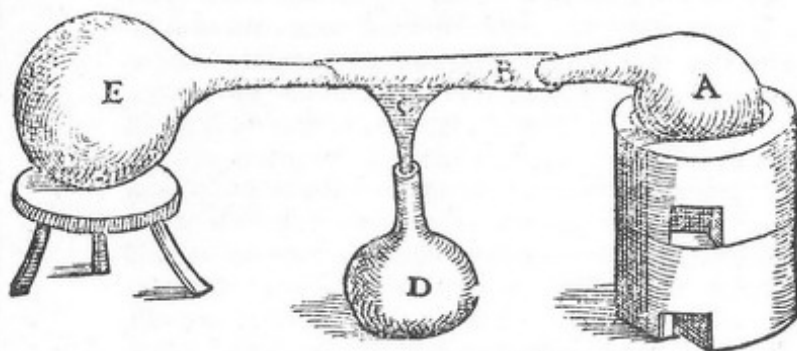
Oleum Argenti vivi.

Simile his oleum ex argento vivo paratur, quod potius valida aqua dici potest. Recipiuntur Vitrioli binæ libræ, altera Salisnitri, altera verò aluminis: Sed vitriolum prius phlegmate purgetur, & rubificetur, alumen comburitur, & halinitrum desiccetur, Induntur vase vitro recurvo

recurvo bene luto munito, supponiturque ori receptaculum maximè ventrosum, mox habeatur rotundus canalis vitreus, in cujus medio alterum canalem habeat, accommodeturque in modum infundibuli: mox ponatur vas retortum in fornacula, collum intromittatur in canalem jam dictum, cujus altera pars intromittatur in receptaculum. In fundibulo aptetur alia ampulla, quæ vicem subeat alterius receptaculi: in magnum receptaculum libra argenti vivi intromittatur. Iuncturæ omnium lineolis xilinis alligentur cum ovi albumine, & triticea farina, ne expirent. Tandem subditur ignis retorto vasi, spiritus ex eo per collum vasis, & per canalem regurgitabunt in receptaculum magnum, ubi iidem spiritus simplicium argentum vivum tetigerint, vertunt in calcem, & receptaculum croceo colore adumbrant: tunc spongia frigida aqua madida spiritus reprimat, & si quid phlegmatis vitrioli spiritus redundant, in aquam labuntur, & in ampullam per infundibulum decurrent, ne in receptaculum perveniant: Vbi chalcantum spiritus effundere desierit, & argentum vivum nondum in oleum conversum fuerit, denuò retortum vas prædictis simplicibus repleatur, & igni committatur, ut spiritus denuo vivum argentum pervadentes in aquam validam vertant: quæ aliud vivum argentum intromissum in aquam convertat, donec suppetant ei vires.

- A. Retortum vis.*
B. Canalis.
C. Infundibulum cavum.
D. Ampulla.
E. Recipiens.

Oleum

CAPVT VII

Oleum de Lateribus.

Recipiantur libræ duæ exiccatorum Laterum, & in frusta radiuſculè contundantur, inſtar fabæ, & argillaceo catino igni contumaci candescant, vel pala ferrea, & optimè igniti extinguantur in oleo antiquo centum annorum, & quanto vetuſtius, tanto melius. Mox laterculorum fruſtula indantur per collum vaſis retorti, & ſubjiciantur ei prunæ, & manabit foras oleum cum ſpiritibus adeo validis, ut quamquàm receptacula aquis mergantur infra, ſupra frigida ſpongia foveantur, ſæpiſſimè maximo cum bombo in partes diſſiliat. Vires tenſis nervis, frigidiſ apopleſmatibus, ac frigidiſ diſtillationibus opportuna.

Oleum

Oleum Salis communis.

ET si difficillima sit distillationum magistris eiusmodi olei extractio, tamen aliquos modos commemorabimus, ut usui nobis esse possint. Induntur sex libræ salis communis in vase retorto luto munito, ac ut in aquis validis sex horis vis ignis urgeatur, & foris aqua salito manabit; quæ in albandis dentibus utilis erit. Sed si aqua, quæ prius exierit, supra eundem salem contusum effundetur, & denuo, destilletur, idque ter, quater vicissim reperes, aqua validior profluat, Vel si Salnitrum distillaveris, & in distillata ejusmodi aqua commune sal projeceris, ab aqua corrodingo absimitur, pone has aquas in retorto vase, & iterum distilla, & exhibit foras salis aqua, & in vase fundo remanebit Salnitrum integrum.

Oleum Talci quomodo exugatur.

IN ferreo cochleari igneatur Talchum, & ubi optimè excanduerit, supra aspergatur aqua, vel plantaginis, vel rosacea: & id septies iterabis donec in tenuissimum pulverem redigantur, ut ferè in auras evolet, pulverem in argillaceam ollam condito, & vitrariorum fornaci per hebdomadam immoretur donec in candidissimâ calcem revertantur, calcem distillato, & valido aceto immerges, & supra calidos cineres ebullire fines, donec aquæ lymphiditas conturbetur, mox amove acetum, &

in ampullam reserva, & aliud acetum indito, eandem operam impendendo, quousque tota Talci calx in acetū absorbeat: acetū mox igne facito in auras evolet, & in fūdo sal remābit, super marmor sternatur, in humidā cellā, nā sal in humorē solvetur, & in subiectū vasculū defluet, qui & facultatis usu ad mangonizandam mulierum faciem præstans. In cuius opificio multi viri ingenio, & artificio præstantes maximis labore, studio, & impensis laborarunt: sed nil solidi reperire.

CAPVT X.

Quomodo diversæ qualitates aquæ simul commixtæ separentur.

Via sæpè casu accidit, vel necessitate, ut diversæ qualitates aquæ simul commixtæ invicem separentur, & unaquæq; cum sua qualitate, quamquam impossibile aliquibus videatur, fieri tamen posse sine ulla difficultate docebimus, considerando, quod nulla major contrarietas in rebus naturalibus, quam inter grave, & leve. Cum ego vitæ a quam multoties distillarem pro porabili auro cōparando, casu accidit, ut ampulla vi spirituum dissili- ret, ceciditque effusa aqua in aquæ balneum, & temporis, & impensarum, & laboris tæderet, capri cogitare quomodo separare potuissem, tandem utramque aquā in ampullam posui cum suo pileo, & receptaculo, conglutinatis commissuris, ne spiritus evolarent, leviq; balnei calore capri illico vitæ aqua, quia levissima erat, in receptaculum delabi aquæ signum in pileo præ sua

tcu

S E P T I M V S.

103

tenuitate non videbatur, cū postea vidissem in pileo aque guttas comparuisse, cognovi aquam ascendere, unde amoto receptaculo, inveni aquam vitæ integram cū suo pondere transisse cum sua tenuitate, ut erat prius, antequam è suo vase dissiliret, & aqua reliqua etiam sine aquæ vitæ odore remansit, ut erat in balneo. Sæpissimè quoque mihi accidit in eadem vitæ aqua, & rosacea, & aliis, ut distillando frangeretur vas, & aqua foras effluendo, se cum arena commisceret, & cineribus, positisque arena & cineribus in ampulla, levi ignis calore aqua in suum receptaculum delapsa est, ut prius in sua erat natura. Aqua valida postquam argentum, vel aurū corrodisset, ei fontis aquam adjunxi, debilitando, projecique in eam æream tabellam, illico valida aqua aurū vel argentum exonerans, in tabellam se recepit in nebule formam: extraxi laminam, argentum, vel aurum corrasit, & in corpus redegit, mox ne validæ aquæ jacturam facerem, utramque in ampullam indidi, & levi igne ascendit aqua, demum ubi spirituum ascensu pileum rubescere vidi, amovi ignem, & aqua valida, ut in sua natura erat, in fundo remansit. Præterea cum aurum ab argento valida aqua separassem, dissiliit ampulla, & aqua in cineribus periit, illico cineres, & carbones fontana lavi aqua, & in ampullam conjecta aqua, in tenues auras evolavit, reliquum in corpus redegit, & aurum, & argentum recuperavi.

124
 IO. BAPT. PORTÆ
 NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER OCTAVVS.

Quo de extrahendis rerum virtutibus varia
 experimenta traduntur.

P R O O E M I V M.

Ne ab aquarum distillationibus discedamus, eas edocebimus, quæ rerû essentias extrahunt. Quilibet enim solers rerum naturalium, & celebris vestigator è plantis, earum que membris, nempè radicibus, foliis, floribus, seminibus, virtutes occultas, quintas essentias, colores, arcana, & magisteria eliciens, quibusdam menstruis, scilicet mediis liquoribus usus est, ad varias simplicium naturas variis, & peculiaribus. Sed pro omnibus communiter aqua vitæ: siquidem hæc sola instar omnium singulari quadam prædita est facultate tenuiores, & præstantiores partes segregare, elicere, & illis se inducere, humani generis in morbis avertendis, præcavendis ex corporibus ægri tudinibus elisis, labefactatisque instaurandis, & quasi de novo restituendis openlatura. Reliqua medicamenta longè evincere vidimus, neque aliquid ei simile novimus. Præterea intra humanum corpus assumpta, ac foris illita, nullis cædere diuturnis experimentis exploravimus, ut Raymundus
 Lullius

Lullius integrum librum de ea re scripserit. Et ut veterum multorum divexata sunt ingenia ad varia organa, & modos excogitandos, ut eam probe tenuiorem, & puriorem redderent, quorumque nobis præstantiora visâ sunt, recensere non pigebit.

CAPVT I.

Aqua vitæ extractio sine igne.

Rustici (ut à rudibus incipiamus) sua industria modum excogitarunt, vitæ aquâ è vino sine ignis subsidio exugere, vidētes enim mustum sine ignis caliditate, suæ naturæ spontaneo impulsu sese cōmoventem æstuantemque ebullire, maximamq; spiritus quantitatem foras emittere, vasâ orificio circumponentes, illam colligebant. Recens enim mustum è torculari ad vinaceam cellam transvectum, transmutatumque, jam jam effervere incipientem, sordiumque immundum eluviem supra effundentem emanare, supra vasis osculum cavum tubum, sive ligneum, sive fictilem, quatuor, vel quinque pedū altitudinis accommodarunt, qui ori par esset, & supra pileum constituerunt, cujus rostro receptaculum supposuerunt, mox juncturas fideliter agglutinarunt, ne quid vaporis, vel spiritus exhalaret, unde ex vaporibus è vino se erigentibus humor in receptaculum derivat, meritò nulli spiritum vocemus, Græci ἀπυρόσαντῶν quasi sine ignis adminiculo extractum sit.

Dolium, A.
Tubus ligneus, C.
Pileus, B.
Ampulla, D.

CAPVT II.

Aqua vitæ cum igne exuctio.

Aqua vitæ ex omni vino perverso, putridoque extrahi potest, & ad medicamenta, & ad eliciendas substantias idonea, solummodo ex aceto extrahi non potest, nam vinum, ubi propriã formã amisit fit acetũ & acetum cadaver vini est. Accipe igitur vinum generosissimum, & vetustissimũ, vel græcum, vel lachrimam nobis dictam, quæ ex Vesuvii Monte nobis adfertur, & quanto generosius, & verustius, eò spirituosius: hoc immittatur in cucurbitã cujus duæ tertiæ partes repleantur, & pileo super imposito, & suo rostro receptaculum grandiusculum supponatur: nam quanto ventrosius, eo melius, ut maximè vis spirituum nondum in aquam verforum capax sit, orificia optimè committantur, & firmissimè obtentur oportet, ne respirent, quam possibile fuerit, ne labo-

laborem & operam ludamus: nam & si in aliis rebus ne respirent, cavendum est: hic maximè necessarium: nam è vino excussi spiritus, in subtilissimos halitus resolvuntur, & nisi optimè luto coerceantur, in auras evolant. Hoc ubi factum fuerit, ampulla cineribus, vel aquæ balneo committenda, igne primum lento, mox copiosiore subjecto, ut lente in bullas tumens, temperatè distillet, vehementi bullitione vitata, ne effervescens exundet: sed ne vel immoderatè fluat, vel nimia tarditate supprimatur, donec pars quarta apppositi meri distillet, tunc supprime ignem, & in receptaculum amove, & vini reliquum sepone in aliud vasculum, nam ubi subtilissimi spiritus surrexerint reliquum vini cadaver torpet. Distillatum deuoò distillabis donec totius media pars profluat: id q; tertio facies, ut una ex quinq; partibus in vase remaneat, & si quinto distillabis subtilior, & perfectior erit. Sunt qui ad decimam distillationem progrediuntur: sed nos usque ad quartam contenti sumus. Humorem hunc egregium in vasculo clausum, & luto optimè obstructum, ne evolet, excipe, & reponc. Signum perfectæ distillationis erit, in cochleari argenteo pars aliqua distillati ponatur, & apposita accensa candela, si tota absumatur, & nulla penitus in fundo humiditas remanserit, vel madefactum in calicem, & accensum consumatur, vel injecta in ea olei gutta, & subsideat, signum erit absolutæ privationis humiditatis.

Quomodo

Quomodo Aqua vite aliis modis ad la-
impensarum compendium ex-
trahatur.

CAPVT III.

Sed quoniam ad eandem distillationem toties repetendam, ut superstes ille ex distillatione humor redistilletur, tempus, & impensæ teruntur, ab ingeniosis viris varii modi, & organa ad posteritatem transmissa sunt, ut parcius, & compendiosius distilletur. Alii per serpentinum alembicū executi sunt. Est enim serpentinum vas, ut ante retulimus, quos per anfractuosis, & flexuosos canales spiritus è vino per longum iter deducit, ut aqua omni phlegmate spoliata in subiectum vas derivetur. Alii per triiceps, seu quatriceps, & septiceps vas, vel per hydram distillant (vas paulò ante retulimus) ut variæ notæ aquâ exhibeant, nam ex superiori tenuior aqua derivat, ex inferiori phlegmate redundans, quas omnes seorsum seruant. Alii simile vas excogitarunt in formam metæ in summo turbinatum, in imo crassum. Hoc supra ampullam accommodant, ac probe superlutatum in arenariam cupellam imponunt, ac lento igne urgent, ex superiori pileo tenuior, ex inferiori crassior. Alii serpentino vase utuntur, & quale sit supra docuimus, ut salebroso, & anfractuoso itinere longo, & difficili attenuetur humor magis, & quod phlegmate gravefcit per aliud vas in medio canali existens, relabatur.

Alii

Alii oblongi colli vas camelinum, vel struthiocamelinum vulgus materozzo vocat, nam quod per eiusmodi vas distillatur, eo quod per alia effluit egregie prævalet. Multi in prædicti vasis faucibus spongiam, pergamenum, vel suberum accommodant, mox supra pileum erigunt, ut nisi per cartæ poros, per spongiam vel suberum nobilissimi, & longè tenuiores spiritus transmeant, & in horum poris intercipiatur phlegma, sunt qui spongiam oleo madefaciunt, nam phlegmati viam intercludit, & sic semel distillando prævalet multiplici.

CAPVT III.

Quinta aqua vite essentia quomodo fiat.

NE aliqui contra nos subfannent, quod quintæ essentiæ nomen mixto indiderim quasi quintum elementum dicam, vel quod cælum esse asseram, dicam quid per quintam essentiam intelligam. Quintam essentiam voco formam cuiuslibet rei à corpore remotam, id est omni qualitate sensibili, & elementalī orbatā, relicta tantū subtilissima ejus parte per distillationem, ut ejus substantia sicut æther, sit (per similitudinem loquendo) cujus temperie admixtus sit calor. Cum enim quatuor elementa in omni mixto admixta sint cum suis manifestis qualitatibus, cum omnibus suis elementorum impuritatibus, & cū specifica virtus formæ adhæreat, ac subtilioribus partibus quādo ab elementorū fæculentiā depurata sunt, videtur quodammodo à suis elementis distare, ut quintum esse appareat, & vere spiritales vis indicatur ad lō-

gè, & sanè vivendum. Ex hoc aliqui cœlum vocarunt, quod quemadmodum cœlesti influxu in nos agit, ita ad perniciosorum morborum profligationem efficacem illam vim quodam modo imitari videatur. Ex aqua igitur vitæ jam extracta efficitur quinta essentia aquæ vitæ. Hæc est illa aquæ vitæ essentia ad tam præstantes, & egregias rerum virtutes extrahendas receptissima. Post igitur sexies, vel septies distillatam, ut diximus, illam pone in Pelicano, vel Geminis, & vase bene lutato pones sub fimo equino, vel vinaceorum, vel aquæ balneo, ne deficiat ignis per mensem, & circulari facias, nam postremò videbis in fundo feces, & supra natantẽ quintam essentiam coloris cerulei, & lympidi. Tunc refera osculum, & sic foras mirabilis fragrantia manabit, cui nulla res comparari poterit : scito te optimum finem assecutum, quod si odor vel color non responderit, reclude vas, & iterum ad circulandum repone, donec signum assequaris. Demum extrahe à vase, & à fœcibus separa, & optime clausam repone. Sunt qui primo vinũ per mensem sub fimo macerandum ponunt, donec suo marcore, contabescat, & mox distillant. Sed ejusmodi quintæ essentia tanta est vis, quod intra paucissimas horas rerum omnium fere quintas essentias extrahit, plantarum herbarum, radicum, seminum, ut quintam essentiam, cuiusque essentia quintæ merito dici possit. Nil aliter efficiendo, quam simplicia in aquam illam imponendo, & ibi tribus, vel quatuor horis ad solem vel aquæ balneum cõmorari sinas, nam in simplicium penetralibus sese intromittens ex molis sinu, rerum occultas

cultas proprietates proleptat, & furripit cum omnibus suis virtutibus multiplicatam, supraquam credi par est. Vnde merito quinta essentia est quædam substantia è rebus extracta ab omnibus impuritatibus, & corruptionibus separata in se retinens vires calorem, sapores, & eorum proprietates, ob id sua puritate, & tenuitate illico corpus penetrans, & pervagans, illud immutat, alterat, & admirandas inde cit operationes.

CAPVT V.

Alius modus quintam essentiam extrahendi di Fæniculo.

Ulti sunt modi, & penè infinitæ virtutes ex simplicibus extrahendi, & qualitatum extrahendarum, quorum quamplurima hic adducemus exempla, ut ex se alias ex his invenire condiscatur. Possumus ex radicibus, floribus, plantis, & animalibus vires extrahere, sive quintas essentias, eas tenuiter terendo, relinquendo sub fimo macerandas in cucurbita per 40. dies; post exemptas ad distillandum ter quater exhibeas, ut diximus, de aqua vitæ, mox ad circulandum, & cum signa consequeris sui odoris, saporis, coloris, scito te quintam essentiam assecutum, suasq; virtutes multipliciter exaltatas, reperies, & efficaciter operantes insolita, ut mira videantur, tam mirificam opem conferunt. Exemplum de Fæniculo. Junio men se accipito radicem herbarum, & florū Fæniculo libras decem, minutatim eas concide, totidemq; libras aceti vini generosi albi, repone in vi-

tro ad macerandum vase bene clauso, usque ad finem Octobris, quo tempore perfectam maturitatem assequuntur semina, quorum quadruplum pondus bene contusum, & in pulverem reductum albo vino quadruplum mergatur, macereturque per diem, mox distillabis, & oleum, & phlegma promiscue effluet, oleum per vas in arenamersum à phlegmate separabis, quod radicibus, herbis, & feminibus recentibus infundito per balneum ter distilla, & præstantissimum habebis antidotum ad venena, ad corroborandum vitales spiritus, ac naturales virtutes.

CAPUT VI.

*Quinta essentia Sefilis Massiliensis,
Angelica, & Zedoaria.*

SI volumus aliter parare, parandi ratio talis erit. Radix Sefilis à sordibus mundata minutatim concitatur, & contusa diligenter exprimatur, succusque expressus reponatur: residuas fæces calida aqua macerabis triduo, maceratae denuo exprimantur, expressum succo primo additur, mox alia aqua affunditur, & post triduum expressus humor priori additur, & sic consequenter affusio, & maceratio triduana, tandem exprimitur, usque dum in recrementis, neque odoris, neque saporis aliquid reliquum fuerit, post segmenta illa macerentur, & expressione repetita exhausta illi recenti injiciuntur, & hæc optimè obstrueta per diem figulorum fornaci ferventissimo igni

gni prostituta, in albicantes cineres convertantur, quæ succo jam collecto adduntur. Sed quod de radice diximus, idem quoque de herba dum floret, & postremo cum semen aperitur faciendum. Cuncti demum cineres, & succi in vas unum componuntur, & per filtrum ter defæcantur, defæcatim in circulatorium induntur, & per decem dies calido cinere circulantur, & materia in illis spissitudinem, & colorem aureum contrahit, & humor ex balneo elicitur, & oleitas in fundo residens reponatur.

Quinta essentia Angelicæ hoc modo extrahitur. Ex prima florū sobole anteq̄ ex suis radicibus prodeant diluculo ante solis ortum, dum adhuc roscido humore madent, vasculo vitreo, vel fictili vitreato excipiuntur, atque cæco pileo super agglutinato, per triginta, vel quadraginta dies in balneo ferventur, ibi enim melligo quædam se pandit, quæ per rostrum alembici distillat humorem perelegantem, & aureo colore, cujus duodecim guttæ tempore matutino exceptæ ore, valent contra paralysem. Ex Zedoaria quinta essentia hoc modo extrahitur. Radices minutatim conciduntur, concisis vinum rectificatum, idest aqua vitæ, donec trium digitorum altitudine super eas extet, infundatur. Vasculum hoc continēs optime obstructum per dies naturales novem in digestionem relinquatur, tempore hoc elapso materia contenta in cineribus, vel arena calida, usque dum nihil præterea humoris exudet: vitato tamen adustionis vitio distillet. Ex distillatione hac exemplum quod est ex distillatione in vitro recenti per balneum traducatur, & tandem in fundo Zedoariæ essentia resi-

debit. At quomodo ex carnibus, odoribus, Ambara, Moscho, Zibeto, & aliis extrahatur, diximus libro de magia naturali,

CAPVT VII

De Elixiribus.

Res sunt Elixirum species, prima metallica, ut auri, argenti, & cæterorum Mineralium, ut Sulphuris, Arsënici, Chalcanti, & Halinitri. Secunda gemmarum, succini, Margaritarum, Corallorum, Smaragdi, Amethysti, Crystalli, & aliorum. Tertia Plantarum, & earum partium, radicum, herbarum, florum, feminum, fructuum, & similium. Elixeres ab essentiis, oleis extractis, & tincturis diuersi sunt, non tincturæ, quoniam sui compositi colorem amittunt, non olea quoniam pinguedinis expertia, sub aquis merguntur, nec essentiæ quoniam lymphiditate, perspicuitate destituuntur: sed tamen medium quoddam inter essentiã, & oleũ, & quia est aliquid coloris accedit, sunt etiam media inter tincturam, & essentiã, & habitu liquorem potius, quàm aliquid repræsentant. Dicunturq; Elixires non à materia, & forma: sed à virtute, & efficacia, quorum vires sunt, ut spiritum vitæ essentialem, & exprima elementorum temperie profluentem ingenta sibi qualitatis, efficaciæ potentia, penetrēt purgent, instaurant, & conseruent. Elixir non ex uno simplice: sed vt plurimum ex multis constat. Dicitur primo de Bibinella, & hoc modo qui sequitur, paratur. Radix conuenienti tempore fossa, in aqua fortiore, è radice

è radice similiter tertia vice segregata, maceretur, atq; inde probe à curatione recondita, oneribusq; impositis degravata, putrefieri sinatur, donec flores suum vigoris gradum attigerint, qui tunc temporis decerpti, aqua è simili specie floribus similiter macerandi: sed in peculiari vasculo deponitur. Post hæc semen ubi maturitatem assecutum fuerit, contusum aqua simili maceretur. Floribus triginta dierum spatio maceratis, singula conjunctim distillentur phlegma cum oleo eliciendo segregatum per gemellos, per sex dies ex uno in alterum distillentur, vel usque dum ex partibus quinquaginta novem digerendo consumptis, sexagesima solum remaneat, circuletur, residuum illud exceptum reponatur. Diciturq; Elixir quasi vitæ conservativum.

CAPVT VIII.

Elixir ex multis simplicibus compositus.

Lii sunt Elixires ex rebus multis compositi, qui multiplicem virtutem habent. Vnum apponemus, quem ex multis, quos experti sumus, egregiæ virtutis cognovimus, vires quas vidimus, describimus, reliquas, quas reticemus ex *βοταμολογία* accipies. Recipe florentis Salviæ librant unam, Origani, Hyssopi, Satureiæ, radicum Bimbinellæ Absinthii, & radicum Valerianæ ana uncias duas, Uvæ florentis, Rosarum rubearum, & albarum, radicum Bistortæ, & Petroselini ana unciam cum dimidia. Rosmarini, Petroselini, Cheræfolii, Lavendulæ, Mari, Majoranæ, baccarum Luniperi ana duas uncias tertias cum dimidia.

Fenicu

Fœniculorum, Levistici, Mentæ, Fœniculi marini, Pulegii Camæmeli, radicum Mei, Melissæ, radicum Dauçi, Angelicæ, Caryophyllatæ, & Liquiritiæ, Thimi, Calamenthi, Stecadis, Saxefragiæ, & Betonici ana drachmas tres, Mentæ gallicæ, radicum Tormentillæ, radicum Polipodii ana drachmam unam cum dimidia. Radicum Scorzonera purgatæ corticibus, & medullis viridium, non siccarum dimidiam libram.

Colliguntur simplicia hæc sereno tempore cum suis seminibus, saltem floribus, siccentur quæ in umbra nec aliquo modo aqua madefacta. Radices medulla præditæ primo purgentur rustico panno lineo, interiori medulla lignosa viridi humida, assiccentur sole, ac præparata juxta debitum pondus animadvertendo quod uncia sit octo drachmarum. Et quoniam omnium pondus æquat tres libras cum dimidia, addatur eis vini quadruplum, & si esset Creticum præstantius erit, saltem vinum Græcum Vesuvianum dulce, & sint libræ duodecim. Radices confundantur optimè, herbæ tenuiter concisæ, & quia Scorzonera, oportet, viridis sit, ob id non apponitur quadruplum vini, ut in cæteris: Hæc omnia vitrea in cucurbita locentur, imposito pileo cæco, non rostrato, optimè conglutinentur juncturæ, ne respirent, ut Pelecani instar ascendens vapor refluat in suum alveum, ac aquæ balneo per dies quindecim ascendens, & refluens vapor circuletur. Interea aquæ vitæ optimè ex optimo vino Græco in balneo aquæ libras quindecim paratas habeto cum floribus Rorismarini distillatas, & sint florum libræ tres, & quindecim diebus macerentur modo prædicto, Ziziberis albi, corticum

O C T A V V S.

137

cum Citri, Nucum myristicarum, Maris, Galangæ; Calami aromatici, Acori veri, Coriannorum preparatorum ana unciam unam. Cariophylorum, & Cinnamōi duplum, Sandalorum Citrinorum ana drachmas tres, Cubebes, Cardamomi minoris, Piperis longi, Zedoariæ, Baccarum lauri, Cumini, Carvi, Dictami albi, Rappontici usualis, Pomi granati ana drachmas duas, Granorum Paradisi: Croci Sulmonensis, Rhabbarbari perfecti ana drachmam unam, Seminum Anisi sesquiunciam, Mellis optimi libram dimidiam. Theriacæ optimæ & Mitridatii drachmas tres, Rosarum rubearum siccarum, Cardui sancti, Feniculi marini, & Scorzonearæ ana drachmas tres. Deinde hæc duo composita simul admiscendo in cucurbita, aquæ balneæ distillabis, aquâ calidam infundendo sæpè balneæ quantum in ebullitione absimitur, & vasorum commissuræ optimè ludentur, ne respirent cum lincis tenuolis, ovi albumine, & tenui frumenti polline conglutinatis, ut diximus. Cucurbitam supra tripodem brevium crurum accommodabis, intra ahænum vas cum bacillis optimè religatis, & firmatis, ne ex bullitione moveantur. Vbi verò distillare desierit, fæces optimè exprimantur prælo, exuctus liquor denuo distilletur in vase retorto in eodem balneo, & has duas aquas admisceto simul in vitreo vase benè solidò, & hæc simplicia super impones. Sacchari optimi unciam unam, Rosacæi uncias quatuor, in canis semiunciam, Aromatici rosacæi diamusci dulcis, Diamargariton, Diathædon, Auri foliati sesquidrachmam, Rubini optimi semidrachmam, Margaritarum contusarum drachmas quatuor, Moschi, Ambaræ, &

Caphuræ semidrachmam. Hæc omnia in prorphyretico marmore triturentur cum optimo saccharo candido. Mox referetur orificium vasis subere, & pergamento, ne tantillum eventet, & soli apricari finito, & si sol non fervet, imponatur aquæ balneo tepido quadraginta dierum spatio ad macerandum, semper vas commovendo, ut fæces commisceantur, earumque virtutes aquis relinquuntur. Postremò requiescat, ut fæces subsideant in fundo, & vires in aquis pessumeant. Tandem capiantur Moschus, Ambar, & Caphura, cum Bibinchla. Animadvertendo, ne senescentia simplicia intromittantur, corrosa, aut tærmis absumpta: sed in optimo eorum statu. Id summopere considerandum, neq; prægnantibus, neque puerulis exhibendum ob suam robustitatem, & præcipue ob Moschum, nam induceret pueris epilepsiam, aliasque ejusmodi species, & mulieribus impediret conceptum. Sic contra si pessu natura inseratur, exiccat muliebrium locorum humiditatem, provocat menstrua, prodest strangulationi matricis, favet conceptioni. Submovet ascendentes capiti vapores mulierum ob menstruorum retentionem. Multas præterea retinet vires quæ in Medicorum scholis continentur,

CAPVT IX,

De Clisso.

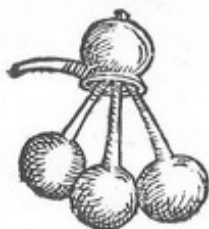
Sillatitium medicamentum, quod Clissum vocant, hoc modo se habet. Quando unius generis plantæ diversæ partes in suis virtutibus

ribus exaltata, tandem collecta in usum commune esse coeunt hoc modo. Planta primo radicem, hinc herbam mox florem, demum semen fundit, cuilibet parti peculiaris virtus inest.

Vnde si omnium partium virtutes, subtilitates, olea, sales, & ejusmodi similia extrahuntur, & cum unum quodq; eorum separatam habet efficaciam, & congressu, & societate mutua in unum corpus recurrunt, id Clissus dicitur, cujus confectio tali modo perficitur. Radicibus, floribus, foliis, & seminibus maturitate absolutis, scilicet in suo tempore evulsis, collectis, decerptis, receptisq; ea distillando, putrefaciendo, subtilizando, & sal eligendo, & quibuscunque aliis modis jam prius edoctis, maxima ingenii, & manuum dexteritate, virtutes, naturas, ingenium in Naturæ sinu delitescentibus, elicere, subducere, & extrahere.

Et ubi hæc omnia separatim alia in olei, altera in liquoris, altera in salis formam jam elicuisti, simul omnia jungantur, & in unam spiritualem essentiam, eamque postea inseparabilem redige hoc modo.

Accipito tres cucurbitas æqualis amplitudinis, & in parte inferna, ne ignis iniuriam sentiant, luto probe munias, & virtutes jam dictas liquoris unam salis alteram, & olei alteram: mox colla simul unias mutuo, & alligabis, ut in unum orificium coalescant, omnia superlutando, & demum pileum capacem illorum collis indes, & in fornacem accommodabis.

Hoc unum diligenter asservabis, quod si fecus feceris, oleū & operā perdes, scilicet, ut unicuique ampullæ suum ignem ministrando, liquori levem, oleo ingentem, sali vehementem, ut se simul æquent, & æqualiter fluant. Erit igitur humor in cucurbita ceu fœtus quando concipitur, & ex alvo nascenti velut materno ventre, qui se in cavitate pilei recolligens, per ejusdem orificium pluribus guttulis profluens, ut ex utero, à vasculo, quasi officiosa obstetrice excipitur, & fovetur. Hic ergo erit Clissus, sive triplicatæ virtutes, qui medico usus sui remedia admodum salubria præstat.

CAPVT X.

De Tincturis.

EXtrahuntur ex rebus Tincturæ sive colores, nam verè, ut in multis cognovimus, essentias, virtutes, operationes, animas, & omnia in colore consistere. Si quis enim auri colorem extraxerit, optimum secretum nactus fuerit, dummodo metallum sine colore remaneat cum modica sui ponderis jactura. Extraximus è Rosæ colorem, in quo maximus Rosæ odor inerat, & sapor, & erat præterea
miri-

O C T A V V S.

141

mirificæ virtutis. Tincturæ sunt partes simplicium puriores & efficaciores primæ, & nobilissimæ, ex quibus extrahuntur virtutes retinentes, & operationes. Extrahuntur è metallis, radicibus, herbis, floribus, seminibus majori solertia, quam labore ab omnium elementorum mixtione liberæ tincturæ, aeris perspicuitatem, & puritatem subtilitate æmulantur, ut ex rebus, quibus extrahuntur calorem, splendorem & subtilitatem, absque ulla impuriore materiae accessione, & substantiam adeo tenuissimam & purissimam, ut multorum annorum spatio nil factum in fundo receptaculi sui deponat sed perpetuo æquali puritate, & perspicuitate consistat. Et si rectè condita fuerint perpetua virtute vigent. In hoc, & ab essentiis differunt, quod simplicium ex quibus extrahuntur, colores adsciscunt, & inde nomen assumunt: Sed quia multarum rerum tincturas in nostro naturalis Magiæ libro demonstravimus, superfluum mihi videtur, hic denuo adducere.

142
IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER NONVS.

Oleorum extractio cum prælo.

P R O O E M I V M.

Jam de distillatione opus ad Umbilicum produxi-
mus, optimoque jure poteramus distillationi superse-
dere, nisi quidam distillationis modi superessent medi-
inter distillationem, & expressionem, cum multa sint
simplicia, quæ distillationem non patiuntur, ob id ex-
prelio cum prælo reperta esset huic negotio maximè
necessaria, ut sine ea hæc ars manca, & deficiens videri
posset, sed ad finem properemus.

C A P V T L

Quomodo oleum cum Prælo extrahatur.

Vnt quædam simplicia mediæ oleosita-
tis, & pinguedinis, sunt que etiam tena-
citatatis, & viscositatis, ut nisi maximo cū
labore oleū exugi queat. Ars enim mul-
ta usurpavit artificia, quæ ex experientia
invenuta sunt, ut sine laboris tædio, vi-
delicet

delicet præli machinamentis appressu, oleosam mat-
 riam exudent, quæ antiquitas non ignoravit. Nam
 Dioscorides aquam quærens, quæ per se sola faciat un-
 guentum, id est oleum, & aqua mixtum, ita docet. Re-
 cens myrrha hæc tunditur cum paucillo aquæ, dein
 Prælo, vel machinis foras exprimitur. Odoratissima hæc
 & impendio pretiosa ut per se faciat unguentum, Sta-
 ctæ vocatur. Vocant Græci Stactæ, quod est stillatitia
 Myrrha fiat. Sunt etiam simplicia quædam admodum tenuis
 essentiæ, ut minimo ignis calore odores in combustio-
 nis nidorem abeant, videlicet Moschi, Ambaræ, & Zi-
 bethi. Suntque etiam maximi pretii: ut si oleum ex his
 eligas, multo plus valeant quam existimari queant, nec
 sunt tam temerè igni exponenda, nam si ejus asperita-
 tem senserint, & in teneras auras evolant, & ustionis la-
 be inficiuntur: sed supra ejus vapores exposita, suum
 reddent oleum sine ustionis periculo, & ejus amissæ
 qualitatis. Non verò in olei expressione pretiosi, hoc
 utimur organo. Fiat ænea columnula semipedis altitu-
 dinis, intus inanis, palmaris diametri, crebris circa fora-
 minulis pervia, cui lata fidelia supponitur labris circum
 undiq; erectis etiam ænea cum suo canaliculo. Reple-
 tur turricula rerum exprimendarum, supra imponitur
 ligneus modiolus, mox robusto torculo quam fortissi-
 mè constringatur, è foraminulis oleum effluet in fide-
 liam, & per canalem elicitur: Sed prius turricula,
 & lamina ferrea calefiant, donec digitorum
 tactum vix ferant, ut uberius
 oleum eliciatur.

oleum

Oleum ex Myrrha.

MYRRHÆ arbor in plerisq; Arabiæ locis gignitur. Laxatur ictu cortex, & prosilit in tegetes lachrimam suscipientes: Sed alia caudici coherens adnascitur. Sativa Sylvestri præfertur. Inciditur bis eisdem cum Thure temporibus à radice usque ad ramos, qui valent, & sudat sponte priusquam incidatur stillaria dicta, cui nulla præfertur. Eligatur vetus lachryma, quia odoratiôr omni ex parte cõcolor, & quæ contracta candidas unguium modo, levisque venas ostendat minutis glebis, gustu amaro, acri, & odorato. Tunditur; & lineo linteo, vel sericeo laxioris contextus imponitur, atque super feruentis aquæ vaporibus aërno extenditur; ut ascendentibus vaporibus affatim satietur; ubi aquæ diluto valdè permaduerit, ut fluere incipiat; liquida jam facta, organo imponitur exprimiturque. Sic purgatissimus Myrrhæ flos, aut Myrrhinum jus fluere vehementis odoris. Colluto ore ingratum halitus fetorem abolet, peruncta alarum virtus extinguit faciem linendo per noctem singulis mensibus juvenilem faciei colorem, & gratiam usque ad ultimum senium conservat.

CAPVT. III.

De Moschi oleo.

MAPRA Indica ex Umbilici vomica quotannis Moschum exprimit. Animal concepta sanie in Umbilico; antequam rumpatur, suapte natu-

natura ad maturitatem spectat, ad quam cum ventum est, fera titilantis humoris noxio lancinatu lacescita, cotibus & faxis sese affricans longo insolatu candentibus magno oblectamento affricat, donec facto vomice emissario, tota sanies supra lapides effundatur, ita utriculus exinanitur, alvus post ducitur cicatrice, rursusque irruens sanguis replet umbilicum, & in consimilem vomicam extuberat. Hæc ex Aetio, & Arabibus excerptissimus. Moschum contritum supra bullientis ollæ aquæ planè renso linteo humescet, prælo mox oleum exudat sine sui corporis iactura, aut ustionis nidoris metu, id in pretiosa odora menta venit, eo alarum tædia, & grave sudoris virus aboletur, & tandem omne quod in suavē halitum expirat, hac odoris gratia occultitur. Et ut summam dicam, omnia quibus admiscetur, odoris commendat jucunditate, extractum oleum tam vehementissimi odoris est, ut latè, fuscæque jactet odorem, & ejus momento tota domus repleat. RevoCAT, quos animus defecerit.

CAPVT IIII.

Oleum ex Zibeto.

imile quidpiam eruitur è genitalibus feræ Feli similis, è cuius natura odoratissima fordes emanat, quæ solet purgari, cum ea pars uligine scater. Oleum simili jam dicto modo extrahitur. In pelvim humore perfusam sericeum linteum laxius contextum extendunt, vulgo tafferano dicimus, infra ignem accendimus, ut vapores surgentes bullientis aquæ linteum pervadentes Zibethi oleum

fluere faciant: collige & in vitream ampullā condito ad usum, nec aliquid de sua quantitate remittit: sed integrum se conservat.

CAPVT V.

Ambaræ oleum.

Verum Ambara veteribus cognita sit, aliorū iudicium esto: odoramenti tamen genus est ex Aetio traditum, sunt fontes, qui illā scaturiunt, quemadmodum bituminis, & picis. Colliguntur ex piscibus qui Ambaræ scaturigines degustarint. Præfertur in eo genere, quod fulvum, & præpingue est: Sed singulari quadam opus est solertionis attentionis industria, & providæ dexteritatis operosa. In labellum aqua inditur, & vi ignis solvitur in vapores, qui laxo linteo elevati excipiuntur, quod supra vasis ora tensum sit, cum fluitat, madefactum colligitur. Corroborat, omnesq; sen sus vegetiores efficit.

CAPVT VI.

Castorei oleum.

Castor est animal amphibium, quod terris, & aquis vivat, liquorem habet quendam intra folliculos, Melleum, odore gravi, virus redentem, gustu acri, tuniculis interseptum, quia cerosum, oleosumq; est, facile supra extensâ linteâ ex surrigentibus vaporibus in oleum currit. Si verò velimus obtorto vase vitreo sine aqua oleum exugere, è libra uncia manat: sed fædi odoris, & ustilaginem respicientis rubri coloris, si denuò cum aqua distillaveris, clarioris

clarioris erit coloris, nec tam graviter olentis. Oleum id venenis adversatur. Gutta cum vino datur comitialibus. Occipiti illitum memoriam juvare vidimus.

CAPVT. VII.

Oleum Mitridatii, & Theriacæ.

 VM videremus Theriacam, & Mitridatium promissis non respondere, quæ majores sponderint, cæpimus anxius cogitare, quoniam modo fieri possit, ut tam mirificis virtutibus non defraudaremur, cumque certo cognovissemus simplicium distillationibus qualitates ad summum evehi, & virtutes multiplicari, cæpimus Theriacam distillare, non ut aquam: sed oleum extraheremus. Unde Theriacæ libram in obtorti colli vase luto optimè munito, & resiccato, igni commisimus, & inde olei drachmam nigerrimi extraximus: sed præstantissimæ virtutis, ut non solum quas majores nostri scripserunt: sed quod plus in recessu, quam fronte polliceantur.

CAPVT VIII.

Oleum Scorpionum distillatum.

odem desiderio stimulatæ libram olei Scorpionum prædicto retorto vase exposuimus, & oleum egregiæ virtutis extraximus, & ex libra olei unciam unam extraximus: sed acutissimæ, & præclarissimæ operationis.

Oleum Sacchari.

Difficillimè Saccharum in oleum abit, nam brevi temporis intervallo congelatur, undè multa hominum solertiorum divexata sunt ingenia, ut varias operationes excogitarent, & à variis variæ excogitatae sunt.

Alii in argenteâ pateram Saccharum tenuissimè cō-
tusum injiciunt, ac aqua vitæ infusa, ut digito super-
mineat, tuac admota candela, accenditur aqua, mox ar-
genteo cocleari exagitato, dum ardet, & cum ardere
defecerit, & aqua absumpta est, oleum in patera remanet
liquidum: sed vix elapso Mense durefcit. Alii Arantiū
malum medulla privant, & in extenteratum alveum
Saccharum diligenter contusum imponunt, mox ignē
levem circumaccendunt: liquefcit Saccharum calore,
& combibendo Corticis succum in oleum abit: Sed et-
iam tempore gelascit.

CAPVT X.

Ex seminibus Citri oleum.

EX omnibus seminibus oleum extrahitur.
Sed ad multa necessarium quod ex semini-
bus Citri, prius suis corticibus spoliantur,
mox exactius in marmorea pila contundan-
tur, vino irrorentur, & supra areum vasculum igni im-
posita, argenteo cocleari exagitentur, & moveantur do-
nec expirent vini humiditatem. Denum torculari im-
posita, & compressa fortiter, aurei coloris oleum foras
exprimetur. Cujus rei vires contra venena mirificæ, &
præcipuè

præcipuè admiscendis odoramentis, nam nunquam rancefcit, & fi longo temporis intervallo rancorem cōtraxerit, cum aqua remixtum, & bis, terve exagitatum æneo vafe diftillabis, nam omni phlegmate relicto, nūquam amplius rancorem contrahet. fic Limonis, Aurantii, & reliquorum ejuſmodi generis.

CAPVT XI.

*Oleum ex feminibus Coloquintidis, &
Sinapis.*

nduntur femina ſuis corticibus, codunturque in marmorea pila, ac prælo, ut diximus, exugitur oleum. Quod linctum puerorum ſtomacho mire vermium quantitatem egerere facit. Eodem modo ex duodecim libris feminum Sinapis duæ olei vnciæ exceptæ ſunt coloris aurei nigreſcentis. Sed ſi prius aqua femina macerentur per menſem æneo vafe, liquidius, & acrius provenit.

CAPVT XII.

Oleum Vitri.

itrum optimum, & optimè lotum, & ſiccum conteratur, ut ejus granula, Milii aut Papperis femina æquent, conſractum in vas vitreum accommodatur ſerie ſtratorum mutua ex linteis mundis, & ſiccis, in partes conciliſis magnitudine aurei nummi interjectis, vas in arena mergatur, ac ſubſtrato igne in receptorium oleum labitur coloris aurei, non ſine adſtantium admiratione.

INDEX CAPITVM

Proæmium totius Operis.

LIBER PRIMVS.

Primordia pandit distillationis ejusque causas,
& Instrumenta. fol. 1.

<i>Vtrum distillatio sit veterum, vel Recentiorum inventum.</i>	
<i>Cap. 1.</i>	fol. 1.
<i>Quid sit distillatio. II.</i>	3
<i>Quod à Natura nobis ars distillandi sit indicata. III.</i>	4
<i>De distillationum generibus, & de eo quod sit per ascen-</i>	
<i>sum per ignem. IV.</i>	6
<i>Distillatio per ascensum per Terram V.</i>	8
<i>Distillatio per ascensum per Aerem. VI.</i>	10
<i>Distillatio per ascensum per Aquam. VII.</i>	14
<i>Distillatio per descensum per Ignem. VIII.</i>	17
<i>Distillatio per descensum per Terram. IX.</i>	19
<i>Distillatio per descensum per Aerem. X.</i>	20
<i>Distillatio per descensum per Aquam. XI.</i>	22
<i>Distillatio per inclinationem per Ignem. XII.</i>	23
<i>Distillatio per inclinationem per Terram. XIII.</i>	26
<i>Distillatio per inclinationem per Aerem. XIV.</i>	27
<i>Distillatio per inclinationem per Aquam. XV.</i>	29
<i>De distillatione per Solis calorem. XVI.</i>	29
<i>De distillationibus per alios calores. XVII.</i>	32
<i>Vtrum simplicium qualitates in distillatione extrahan-</i>	
<i>tur. XVIII.</i>	34
<i>De varijs Vasuum generibus. XIX.</i>	38
<i>De di-</i>	

I N D E X.

<i>De Distillatitiorum Materia. XX.</i>	45
<i>De variis Distillatitiorum Ignium gradibus. XXI.</i>	46

LIBER SECVNDVS.

De odoratis Aquis eliciendis. 48.

<i>De Aqua Rosacea odorata elicienda. Cap. I.</i>	48
<i>De aqua Rosacea distillata reponenda.</i>	49
<i>Rosacea aqua venalis.</i>	50
<i>Rosacea aqua, cujus pars una multas Fontane aquae odoratas reddat.</i>	51
<i>Aqua ex Aurantiorum floribus odorata. II.</i>	51
<i>Aqua ex Aurantiorum floribus reponenda.</i>	52
<i>Aqua ex Aurantiorum floribus venalis.</i>	53
<i>Aurantiorum aqua eximia fragrantia.</i>	53
<i>Odorata Aqua ex Myrti floribus. III.</i>	54
<i>Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda.</i>	55
<i>Aqua ex Myrto venalis.</i>	55
<i>Aqua Myrtamira fragrantia.</i>	55
<i>Odorata florum Lavendula aqua. IV.</i>	56
<i>Aqua odorata ex odorato Trifolio. V.</i>	57
<i>Odorata aqua ex Iaseminis. VI.</i>	58. 59
<i>Aqua odorata ex moschatulis Rosis. VII.</i>	60
<i>Aqua odorata ex purpureis violis. VIII.</i>	61
<i>Ex Gariophyllis floribus odorata aqua. IX.</i>	62
<i>De odorata Liliorum aqua. X.</i>	63
<i>De odorata Narcissi aqua. XI.</i>	63
<i>Aqua odorata ex Azadarach floribus. XII.</i>	64
<i>Aqua odorata ex herbis. XIII.</i>	64
<i>Aqua odorata ex pluribus commixtis floribus. XIV.</i>	65
<i>Quomodo flores in distillatione suos colores, & vires conservent. XV.</i>	67

I N D E X.
LIBER TERTIVS.

In quo de Oleorum distillatione tractatur.	69
<i>Descriptio Vasis, & Fornacis ad Oleorum extractionem.</i>	
Cap. I.	69
<i>Quomodo Oleum ex aqua separetur.</i> II.	72
<i>Odoratum Oleum ex Aurantii floribus distillare.</i> III.	74
<i>Odoratum Oleum ex citriorum floribus, & corticibus.</i> IV.	75
<i>Oleum odoratum ex Corticibus Citri.</i>	75
<i>Odoratum Oleum ex Rosarum floribus.</i> V.	76
<i>Oleum odoratum ex Myrti floribus.</i> VI.	77
<i>Oleum florum Gariophyllorum odoratum.</i> VII.	78
<i>Oleum odoratum ex Iasemini floribus.</i> VIII.	78
<i>Oleum odoratum ex floribus Lavendule.</i> IX.	78
<i>Oleum odoratum ex Rorismarini floribus.</i> X.	79
<i>Oleum odoratum ex Absinthii floribus.</i> XI.	80
<i>Odoratum oleum ex Maro.</i> XII.	80
<i>Odoratum oleum Menthe, & Calamenthe.</i> XIII.	81
<i>Odoratum oleum ex Pulegio.</i> XIV.	82
<i>Odoratum Origani oleum.</i> XV.	82
<i>Odoratum oleum de Salvia.</i> VI.	83
<i>Odoratum oleum Chamameli.</i> XVII.	83
<i>Odoratum Oleum Artemisiae.</i> XVIII.	84
<i>Oleum Ruta odoratum.</i> XIX.	84
<i>Feniculi odoratum oleum.</i> XX.	85
<i>Ex Anisis odoratum oleum.</i> XXI.	86
<i>Corsanni oleum.</i> XXII.	86
<i>Ex Lauro oleum.</i> XXIII.	87
<i>Ex Cupressi fructu oleum.</i> XXIV.	87
<i>Odoratum oleum ex radicibus Angelicae.</i> XXV.	87
<i>Quomodo Olea praestantiora, & validiora fiant.</i> XXVI.	88

I N D E X.

LIBER QVARTVS.

De ditillatione oleorum exoticarum
plantarum. 89.

<i>De oleo Cinnamomeo odorato. I.</i>	89
<i>Oleum exoticorum Gariophyllorum. II.</i>	91
<i>Oleum Nucis Myristica. III.</i>	92
<i>Oleum Cardamomi. IV.</i>	92
<i>Oleum Piperis. V.</i>	93
<i>Oleum ex Nuce Indica. VI.</i>	94

LIBER QVINTVS.

De Resinis distillandis. 95.

<i>Fornacula, & vas quibus Resinarum oleum eliciamus.</i>	
<i>Cap. I.</i>	95
<i>Masliches oleum quomodo extrahatur. II.</i>	97
<i>Oleum Carabis quomodo extrahatur. III.</i>	98
<i>Oleum Belzoini. IV.</i>	99
<i>Syracis Oleum odoratum. V.</i>	100
<i>Oleum ex Balsamo Occidentali. VI.</i>	101
<i>Oleum odoratum Thuris. VII.</i>	101
<i>Opoponacis oleum. VIII.</i>	102
<i>Oleum Hammoniaci. IX.</i>	103
<i>Oleum ex Terebinthina Resina. X.</i>	103
<i>Oleum Picis. XI.</i>	104
<i>Oleum ex Cera. XII.</i>	104
<i>Oleum Caphura. XIII.</i>	105

LIBER SEXTVS.

De oleo ex Lignis extrahendo. 107.

<i>Vasa, & modi distillandi oleum ex Lignis. I.</i>	107
---	-----

INDEX.

<i>Oleum ex Guajaco quomodo exugatur. II.</i>	109
<i>Oleum ex Juniperi Ligno. III.</i>	110
<i>Ex Agallaco, sive Ligno Aloes Oleum. IV.</i>	111
<i>Oleum ex Aspalatho. V.</i>	111

LIBER SEPTIMVS.

De Aquis validis extrahendis. 112.

<i>Aqua corrodens Aurum. I.</i>	112
<i>Aqua Argentum corrodentes. II.</i>	114
<i>De aqua, sive Vitrioli oleo. III.</i>	115
<i>De Sulphuris oleo. IV.</i>	116
<i>Oleum ex aqua Tartari. V.</i>	118
<i>Oleum Argenti vivi. VI.</i>	118
<i>Oleum de Lateribus. VII.</i>	120
<i>Oleum Salis communis. VIII.</i>	121
<i>Oleum Talci quomodo exugatur. IX.</i>	121
<i>Quomodo diversa qualitates aquae simul commixtae separantur. X.</i>	122

LIBER OCTAVVS.

Quo de extrahendis rerum virtutibus varia
experimenta traduntur. 124.

<i>Aqua Vita extractio sine Igne. I.</i>	125
<i>Aqua Vita cum Igne exuctio. II.</i>	126
<i>Quomodo Aqua vitae aliis modis ad laboris, & impensarum compendium extrahatur. III.</i>	128
<i>Quinta Aqua vitae essentia quomodo fiat. IV.</i>	129
<i>Alius modus Quintam essentiam extrahendi de Feni- culo. V.</i>	131
<i>Quinta essentia Seseleis Massiliensis Angelica, & Zedoai- ria. VI.</i>	132
<i>De</i>	

I N D E X

<i>De Elixiribus. VII.</i>	134
<i>Elixir ex multis simplicibus compositus. VIII.</i>	135
<i>De Clisso. IX.</i>	138
<i>De Tincturis. X.</i>	140

LIBER NONVS.

Oleorum extractio cum prælo, 134.

<i>Quomodo oleum cum prælo extrahatur. I.</i>	142
<i>Oleum ex Myrrha. II.</i>	144
<i>De Moschi Oleo. III.</i>	145
<i>Oleum ex Zibeto. IV.</i>	156
<i>Ambaræ Oleum. V.</i>	146
<i>Castorei oleum VI.</i>	147
<i>Oleum Mitridatii, & Theriaca. VII.</i>	147
<i>Oleum Scorpionum distillatum. VIII.</i>	152
<i>Oleum Sacchari. IX.</i>	148
<i>Ex Seminibus Citri oleum. X.</i>	148
<i>Oleum ex Seminibus Colloquintidis, & Sinapis. XI.</i>	149
<i>Oleum Vitri. XII.</i>	149

F I N I S.

I D

INDEX MATERIARVM.

A <i>Esinthii florum oleum odoratum</i>	80
<i>Agallachi ligni oleum</i>	111
<i>Aloes ligni oleum</i>	111
<i>Aluminis aqua corrodens</i>	114
<i>Amaraci oleum odoratum</i>	80
<i>Ambara oleum</i>	145
<i>Ammoniacy aqua corrodens</i>	113
<i>Ammoniacy oleum</i>	103
<i>Angelica quinta essentia</i>	132. 133
<i>Angelica radicum oleum odoratum</i>	87
<i>Anisi oleum odoratum</i>	86. 88
<i>Aqua valide corrodentes metalla</i>	112
<i>Aqua vitæ extractio sine igne</i>	125
<i> cum igne exuētio</i>	126
<i>Aurantiorum florum aqua</i>	51. 52. 53.
<i>Ardichelle aqua</i>	65
<i>Argenti vivi oleum</i>	118
<i>Artemisia oleum odoratum</i>	84
<i>Aspalati ligni oleum</i>	111
<i>Aurantiorum florum oleum odoratum</i>	74
<i>Azadarach florum aqua</i>	64
<i>Balsami occidentalis oleum</i>	101
<i>Basilicæ herbe aqua</i>	64. 65
<i>Betzoini oleum</i>	99
<i>Calaminthe oleum odoratum</i>	81
<i>Caphura oleum</i>	105
<i>Carabis oleum</i>	98
<i>Cardamomi oleum</i>	92
<i>Caryophyllatæ radicum aqua</i>	65
<i>Castorei</i>	

@

INDEX.

<i>Castorei oleum</i>	145
<i>Chamæmeli oleum odoratum</i>	83
<i>Cere oleum</i>	104
<i>Cinamomi oleum odoratum</i>	89
<i>Citriorum florum aqua</i>	51
<i>Citriorum florum oleum odoratum</i>	75
<i>Citri seminum oleum</i>	148
<i>Coloquintidis seminum oleum</i>	149
<i>Colorata florum aqua</i>	67
<i>Corianni oleum</i>	86
<i>Cupressi oleum</i>	87
<i>Elixirum species</i>	134
<i>Florum aqua colorata</i>	67
<i>Florum tinctura</i>	140
<i>Feniculi oleum odoratum</i>	85
<i>Feniculi quinta essentia</i>	131
<i>Garyophyllorum exoticorum oleum</i>	91
<i>Gariophyllarum florum aqua</i>	62
<i>Garyophyllorum florum oleum odoratum</i>	77
<i>Gelseminorum aqua</i>	58. 59
<i>Gujajaci ligni oleum</i>	109
<i>Halanitri aqua corrodens</i>	114
<i>Hammoniaci oleum</i>	103
<i>Herbarum aqua odorata</i>	64
<i>Herbarum variarum elixir</i>	135
<i>Jaseminorum aqua</i>	58. 59
<i>Jaseminorum florum oleum odoratum</i>	78
<i>Indica nucis oleum</i>	94
<i>Juniperi ligni oleum</i>	110
<i>Laterum oleum</i>	120

INDEX.

<i>Lavendule aqua</i>	56
<i>Lavendule oleum odoratum</i>	78
<i>Lauri oleum</i>	87
<i>Lignorum oleum</i>	107
<i>Liliorum aqua</i>	63
<i>Limonum florum aqua</i>	51.34
<i>Limonum oleum odoratum</i>	76
<i>Loti florum aqua</i>	64
<i>Majorana oleum odoratum</i>	81
<i>Mastiches oleum</i>	97
<i>Melisse aqua</i>	65
<i>Mentha oleum odoratum</i>	81
<i>Miristica nucis oleum</i>	92
<i>Mitridatii oleum</i>	147
<i>Moschata aqua ex pluribus commixtis</i>	65.66
<i>Moschatularum rosarum aqua</i>	60
<i>Moschi oleum</i>	144
<i>Moschocaryi oleum</i>	92
<i>Myrrha oleum</i>	144
<i>Myrti florum aqua</i>	54.55
<i>Myrti florum oleum odoratum</i>	77
<i>Narcissi aqua</i>	63
<i>Nucis Indica oleum</i>	94
<i>Ocimi herba aqua</i>	64
<i>Opopanacis oleum</i>	102
<i>Origani oleum odoratum</i>	82
<i>Paradisi arboris florum aqua</i>	64
<i>Paradysi granorum oleum</i>	92
<i>Picis oleum</i>	104
<i>Piperis oleum</i>	92
<i>Pseudo-</i>	

@

I N D E X.

<i>Pseudonardi aqua</i>	56
<i>Pulegii oleum odoratum</i>	82
<i>Quinta aquae vitae essentia</i>	129
<i>Resinarum oleum</i>	95
<i>Rosarum aqua</i>	48. 49. 50. 51
<i>Rosarum caninarum aqua</i>	67
<i>Rosarum florum oleum odoratum</i>	76
<i>Rosarum Moschatularum aqua.</i>	60
<i>Rosarum tinctura</i>	140. 141
<i>Rosmarini florum oleum odoratum</i>	79
<i>Rutae oleum odoratum</i>	84
<i>Sacchari oleum</i>	148
<i>Salis communis oleum</i>	121
<i>Salviae oleum odoratum</i>	83
<i>Sumpsiuchi Mari oleum odoratum</i>	80
<i>Scorpionum oleum</i>	147
<i>Sesilis Massiliensis quinta essentia</i>	132
<i>Simplicium clisus</i>	138. 139.
<i>Sinapis oleum</i>	149
<i>Styracis oleum odoratum</i>	100
<i>Sulphuris oleum</i>	116
<i>Talci oleum</i>	121
<i>Tartari aqua & oleum</i>	118
<i>Terebinthinae resinae oleum</i>	103
<i>Thuris oleum odoratum</i>	101
<i>Tribuli aqua</i>	57
<i>Trifolii odorati aqua</i>	56
<i>Vini aqua vitae extractio cum igne 126. sine igne</i>	125. 128
<i>Violarum aqua purpurea</i>	67
	Vio-

I N D E X.

<i>Violarum purpurearum aqua.</i>	61
<i>Vitriolum</i>	149
<i>Vitrioli aqua corrodens metalla,</i>	113
<i>Vitrioli aqua & oleum</i>	115
<i>Zedoarie quinta essentia</i>	132
<i>Zibeti oleum</i>	145

F I N I S.